

Bulletin

2025/4.

MAGYAR KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA
MELLETT MŰKÖDŐ
ÁLLANDÓ VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG

ARBITRATION COURT ATTACHED TO THE
HUNGARIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY

MAGYAR KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA MELLETT MŰKÖDŐ

ÁLLANDÓ VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG

ARBITRATION COURT

ATTACHED TO THE HUNGARIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY

BULLETIN

2025/4.

Felelős szerkesztő: Dr. Berzeviczi Attila

Kiadó neve, székhelye:

Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, 1054 Budapest, Szabadság tér 7.

Kiadásért felelős személy: Csókay Ákos

ISSN 3058-633 (Online)

Szerkesztőbizottság:

Dr. Berzeviczi Attila

Prof. Dr. Boóc Ádám

Dr. Schmidt Richárd

Tartalom

2025/4.....	2
Előszó.....	4
Szakál Róbert: BALOG JUDIT KOLLEGANŐNK HALÁLA – A JOGÁSZTÁRSADALOM NAGY VESZTESÉGE	5
Bencsik Imola KODIFIKÁLT KISZÁMÍTHATÓSÁG ANGLIÁBAN? AZ ANGOL ARBITRATION ACT 2025. ÉVI MÓDOSÍTÁSA A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI MEGÁLLAPODÁSRA IRÁNYADÓ JOG MEGHATÁROZÁSA TEKINTETÉBEN – HÁRMAS ÖSSZEVETÉSBEN.....	8
Marianne Kecsmar FRENCH COURTS’ RECENT APPROACH TO VIOLATION OF INTERNATIONAL PUBLIC POLICY – TOWARDS A MORE BALANCED CONTROL OF AWARDS?	27
Boóc Ádám: RECENZÍÓ SCHMIDT RICHÁRD NEMZETKÖZI FÓRUMVÁLASZTÁS AZ ASZIMMETRIKUS KIKÖTÉSEK FÉNYÉBEN CÍMŰ KÖNYVÉRŐL.....	42
A MAGYAR KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA MELLETT MŰKÖDŐ ÁLLANDÓ VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁSOKBAN TÖRTÉNŐ ALKALMAZÁSÁRÓL SZÓLÓ IRÁNYELVEI.....	48
GUIDELINES ON THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ARBITRATION PROCEEDINGS OF THE PERMANENT ARBITRATION COURT ATTACHED TO THE HUNGARIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY	56
Bíróági határozatok	63
A Kúria mint felülvizsgálati bíróság ítélete (<i>választottbíróági ítélet érvénytelenítése iránti eljárás</i>)	63
Választottbíróági határozatok.....	77
1/6/2024. Választottbíróági ítélet	77
2/6/2024. Választottbíróági ítélet	86
Bulletin – A Kereskedelmi Választottbíróóság online folyóirata Felhívás Szerzőknek	91

Előszó

A 2026. év mély szomorúsággal vette kezdetét: elbúcsúztunk Balog Judittól, egyik legtevékenyebb választottbíróunktól, aki közel fél évszázadon át gyakorolt meghatározó hatást intézményünk működésére és szakmai kultúrájára. Emlékének Szakál Róbert írása adózik jelen számunkban.

A Bulletin aktuális kiadása két kiemelkedő tanulmányt közöl, amelyek áttekintést nyújtanak az angol és francia jogterületek fejleményeiről, különös tekintettel a legfrissebb eseményekre és jogszabályi módosításokra. A nemzetközi választottbíráskodás témakörébe illeszkedik Schmidt Richárd „Nemzetközi fórumválasztás az aszimmetrikus kikötések fényében” kötete is, amelynek recenzióját szintén e számban tesszük közzé.

A Választottbíráóság Elnöksége 2025. december 16-án elfogadta AI-Szabályzatát, amelynek magyar és angol nyelvű változata jelen Bulletin számban érhető el.

Végezetül ismertetjük a Kúria azon döntését, amelyben a bíróság a múlt évben egy választottbíróági ítéletet érvénytelenített. A határozat tanulságos módon mutat rá azokra a jogi okokra, amelyek egy választottbíróági ítélet érvénytelenségét megalapozhatják.

Szakál Róbert²:

**BALOG JUDIT KOLLEGANŐNK HALÁLA –
A JOGÁSZTÁRSADALOM NAGY VESZTESÉGE**

A Balog Lajosné, mindnyájunk „Judit”-jának tavalyi év végi váratlan halála, amely életkedve, munkabírása teljében érte, a kollégák, barátok számára szinte felfoghatatlan.

Vérbeli közösségi lény, az egykori külkereskedelmi jogtanácsosi kör illusztris alakja volt. Szívügye volt a vállalati jog, a civilisztika, elméleti érdeklődése elmélyült gyakorlati ismeretekkel párosult. A rendszerváltás előtt hosszú évekig a TANNIMPEX Bőr- és Szőrme Külkereskedelmi Vállalat vezető jogtanácsosaként tevékenykedett, itteni munkássága kiterjedt a vállalat felszámolásának 1993-ban megindult időszakának kezdeteire is. 1994-ben ügyvéd lett azzal az elhatározott szándékkal, hogy a külkereskedelemben és a cégek világában megszerzett tapasztalatait ügyvédi praxisában, ügyfelei javára kamatoztassa tovább.

Közösségteremtő ereje abban is megnyilvánult, hogy a 70-es évektől a Magyar Gazdasági Kamara, majd 1995-től Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mára legendássá vált Jogi Tagozatával, majd átnevezése folytán Jogi Szekciójával a kezdetektől aktív kapcsolatban állt, a 80-as évek végén pedig annak elnökévé választották. Az ezzel járó teendők ellátásában haláláig nagy odaadással állt helyt, az általa a mindenkori civiljogi közérdeklődés fókuszában álló területek prominens hozzáértőivel intenzív, szívélyes kapcsolatot tartott, s ennek is köszönhetően a kiváló előadók az első hívó szavára, bármikor lelkesen álltak rendelkezésre.

² ügyvéd, választottbíró, a Választottbíróság elnökségének korábbi tagja

E szerveződés rendezvényein kísérhettük végig nagy izgalommal, részben alkotó közreműködőként is a jogrendszer rendszerváltó megújításának folyamatát, klasszikus és modern jogintézmények feltámadását, a nagy gazdasági törvények élményszerű megszületését. E rendezvényeken hallhattunk először átfogó beszámolókat a társasági törvény, a cégtörvény, az átalakulási törvény, a csődtörvény, a koncessziós jogszabályok és társaik rejtelseiről, az egyes témák legavatott művelőitől, neveik felsorolásától csak a méltatlan kifejejtés veszélye miatt tartózkodom. Az előadás mindig összefonódott az elhangzásukat követő, Judit által kitűnően moderált, nagy érdeklődéstől kísért konzultációval, amely idővel fogalommá, a fórum valóságos védjegyévé vált. Ez a lendület az eufórikus időszak lezárultával sem tört meg, a Jogi Szekció napjainkban is – ma már online formában – rendszeresen mozgósítja a civiljogi szakma „krémjének” (professzorok, szervezeti vezetők, ügyvédek, jogtanácsosok) élvonalbeli reprezentánsait. Judit munkája a 2026-os rendezvények első néhány alkalmának megszervezésével az idei évre is átnyúlik.

1990-től kezdődően e szakmai műhely az előadások és konzultációk mellett kiegészült azok harmadik „lábával”, a rendezvények anyagát tartalmazó Jogi Tájékoztató Füzetek rendszeres megjelenésével. E sorok írójának abban a szerencsében volt része, hogy e – Judit számára rendkívüli örömet jelentő – kiadvány életre hívásának maga is tevékeny részese lehetett; a kezdetektől 35 éven keresztül láthattam el a Jogi Szekció titkári, egyben kiadványszerkesztői teendőinek megtisztelő feladatát. Az évente elkészített Programkalendáriumok visszatekintve is hűen tükrözik azt az aktualitásban gyökerező, lényegre törő, a gazdasági jog széles spektrumát átfogó tematikát, amely a Szekció nagy táborot vonzó működését mindig is átívelte.

Rendkívüli aktivitás, hozzáértés és emberi kapcsolatteremtési affinitás jellemezte Balog Judit kiterjedt választottbírói tevékenységét is. E speciális szakterületen mind a bírótársak, mind az ügyfelek körében nagyfokú elfogadottságra tett szert. Kiindulópontja az volt, hogy nagy ügy és kis ügy között semmilyen rangsorbeli megkülönböztetésnek nincs helye, a „legkisebb” ügyben is teljes odaadással, szakmai alaposággal kereste és szolgáltatta az igazság ügyét. Szerencsémhez tartozott az is, hogy számos ügyben lehettem eljáró választottbírói tanácsbéli munkatársa, megfigyelhettem azt a páratlan türelmet, lankadatlan buzgalmat, amelyet az egyes ügyekre akár elnökként, akár szárnybíróként fordított, s amellyel a választottbírói intézmény népszerűsítéséért is áldozatosan dolgozott. Ilyenkor alkalmam nyílt megismerni mindig kiérlelt jogi álláspontjának sarokköveit, vitázhattam vele a mindkettőnket izgató anyagi jogi és eljárási kérdésekről, és egyetérthettem vele abban, hogy a bírói pálya a jogász munkája kétségtelen csúcsát jelenti. Halála a Kereskedelmi Választottbíráskodás – amelynek az idők során többször is elnökségi tagja volt – érzékeny veszteségét is jelenti.

Alkotó örömet nyújtott számára a jogi szaksajtó területén kifejtett szerkesztői tevékenység is, elsősorban a Sárközy Tamás által megálmodott és alapított *Gazdaság és Jog* szerkesztőbizottsági tagsága, amelynek révén meghonosították a Jogesetek a választottbíráskodás világából című állandó rovatot, amelynek szerzőként magam is közreműködője lehettem.

Mindezek mellett ügyvédi pályafutása során – amelybe szeretett jogtanácsos férje oldalán nagy lendülettel vetette bele magát – a jelentős cégek egész sorát képviselte sikeresen, jogász sokoldalúságából, kivételes áttekintőképességéből ügyfelei számára kiemelkedő előnyök származtak.

Munkájával mindig a jogalkalmazás ügyét szolgálta, saját magát igyekezett háttérbe vonni, ami személyét még vonzóbbá, kisugárzását még intenzívebbé tette. Az emlékezés – amely hosszú ideig elkísér bennünket, megőrizve számunka Őt – e néhány sorát talán az ő mértéktartó, túlpontos arányérzéke sem tartaná eltúlzottnak. „Emlékműve” attól válhat elevenné, hogy az általa táplált hagyományokat, működtetett intézményeket, és az ügyvédi hivatás művelésének odaadásra és szakértelemre épülő ethosát megpróbáljuk hozzá méltó módon tovább éltetni.

Bencsik Imola³

KODIFIKÁLT KISZÁMÍTHATÓSÁG ANGLIÁBAN?
AZ ANGOL ARBITRATION ACT 2025. ÉVI
MÓDOSÍTÁSA A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI
MEGÁLLAPODÁSRA IRÁNYADÓ JOG
MEGHATÁROZÁSA TEKINTETÉBEN – HÁRMAS
ÖSSZEVETÉSBEN

Bevezető gondolatok

1. A választottbírósági megállapodásra irányadó jog meghatározása. Problémafelvetés két angol jogeseten keresztül: a Sulamérica és az Enka ügyek

1.1. Sulamérica ügy

1.2. Az Enka Insaat ve Sanayi A.S (Enka) és a v OOO Insurance Company Chubb és társai ügy (Enka)

1.3. Az 1996-os Arbitration Act 2025. évi módosítása

1.4. A választottbírósági megállapodásra irányadó jog meghatározása a magyar jog alapján

1.4.1. A Separability doktrína és az alkalmazandó jog meghatározása az Nmjt. alapján

1.4.2. Az Nmjt. kapcsolóelveinek rendszere

1.5. A svájci szabályozás

1.5.1. Az angol, a svájci és a magyar szabályozás vonatkozó részeinek összevetése

2. A New Yorki Egyezmény rendelkezései az alkalmazandó jog meghatározása tárgyában

2.1. New Yorki Egyezmény II. Cikk 3. bekezdés

2.1.1. New Yorki Egyezmény V. Cikk 1. bekezdés a) pontja

3. Záró gondolatok

³ PhD hallgató, PPKE JÁDI, ügyvéd, Német Zoltán Ügyvédi Iroda

2025. AUGUSZTUS 1-JÉVEL JELENTŐS VÁLTOZTATÁSOKKAL LÉPETT
HATÁLYBA AZ 1996-OS ARBITRATION ACT MÓDOSÍTÁSA, AMELY
ALAPVETŐ VÁLTOZÁSOKAT HOZOTT A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI
MEGÁLLAPODÁSRA IRÁNYADÓ JOG MEGHATÁROZÁSA TEKINTETÉBEN. AZ
ÚJ ANGOL SZABÁLYOZÁS ALAPJÁN, A FELEK KIFEJEZETT MEGÁLLAPODÁSA
HIÁNYÁBAN, A VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI MEGÁLLAPODÁSRA A
VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS HELYE, AZAZ A SEAT JOGA LESZ
ALKALMAZANDÓ. A TANULMÁNYBAN MEGVIZSGÁLTAM AZ ÚJ ANGOL
SZABÁLYOZÁST, ÖSSZEHASONLÍTVA A MAGYAR ÉS A SVÁJCI JOG
MEGOLDÁSAIVAL, VALAMINT A NEW YORKI EGYEZMÉNY
RENDELKEZÉSEIVEL.

Tárgyszavak: nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodás, választottbíróági megállapodás, alkalmazandó jog, favor validitatis, lex contractus, lex loci arbitri, New Yorki Egyezmény

Bevezető gondolatok

2025. augusztus 1-jével jelentős változtatásokkal lépett hatályba az 1996-os Arbitration Act módosítása, amely alapvető változásokat hozott a választottbíróági megállapodásra irányadó jog meghatározása tekintetében. Ennek apropóján jelen tanulmányban megvizsgáltam az angol jog szabályozási rendszerét, bemutatva a joggyakorlat fejlődését, az előzményekként szolgáló *Sulamérica* és *Enka ügyeken* keresztül.

A tanulmány második részében – folytatva az angol törvénymódosítás elemzésével – hármas összehasonlításban bemutatom az angol – magyar – svájci jog által kínált megoldásokat a választottbíróági megállapodásra irányadó jog meghatározása körében.

Az angol reform célja egy egyszerűbb és világosabb szabály bevezetése volt, amely egyben gördülékeny nemzetközi végrehajtást eredményez. Ez különösen fontos a New Yorki Egyezmény V. cikk (1) a) pontja tükrében, amely lehetőséget ad az ítélet elismerésének és végrehajtásának

megtagadására abban az esetben, ha a választottbíróvási megállapodás a felek által választott jog, vagy ennek hiányában a választottbíráskodás helye szerinti jog, alapján érvénytelen. Az új angol szabályozás ezt a kockázatot jelentősen csökkentette, mivel jogválasztás hiányában kizárólag a választottbíráskodás helye szerinti jog alkalmazandó, és nem tartalmaz további kapcsolóelveket.

Ezzel szemben a magyar és a svájci szabályozás teret nyújt a *favor validitatis* elvének, amely a választottbíróvási megállapodás érvényességét hivatott elősegíteni. Az új angol rendszer azonban tudatosan nem él ezzel az elvvel mint kiegészítő szabállyal. Mindazonáltal az angol jogalkotó is elsődleges szabályként a felek jogválasztását definiálja, ezzel is kifejezve a felek autonómiájának elsődlegességét.

1. A választottbíróvási megállapodásra irányadó jog meghatározása. Problémafelvetés két angol jogeseten keresztül: a Sulamérica és az Enka ügyek

1.1. Sulamérica ügy

A Sulamerica kontra *Enesa Engenharia*⁴ ügyben a felek biztosítási szerződést kötöttek a Jirau Greenfield Hydro Project néven ismert braziliai vízierőmű építése vonatkozásában, amely kapcsán az Enesa kártérítési igényt nyújtott be a felelősségbiztosítója részére, azonban a Sulamérica biztosítótársaság annak megtérítését elutasította. A felek közöttük létrejött főszerződésre a brazil jogot kötötték ki, azonban a választottbíróvási klauzulában a választottbíráskodás helyeként Londont jelölték meg. A jogvita felmerülésekor az angol bíróságnak döntést kellett hoznia a választottbíróvási megállapodás érvényességéről: amely az angol jog alapján érvényes volt, a brazil jog alapján viszont – kisebb súlyú formai hiányosságok miatt – nem volt az.⁵

A bíróság döntése nyomán az alkalmazandó jog megállapítása a következő három lépcső szerint történt:

- i. kifejezett jogválasztás,
- ii. hallgatólagos jogválasztás,
- iii. a legközelebbi és leginkább valódi kapcsolat elve szerint.⁶

⁴ Sulamérica Cia Nacional de Seguros SA v Enesa Engenharia SA, [2012] EWCA Civ 638.

United Kingdom / 16 May 2012 / England and Wales, Court of Appeal / Sulamérica Cia Nacional de Seguros SA v. Enesa Engenharia SA / A3/2012/0249

(https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=886&opac_view=6) (2023.02.14.)

⁵ TZENG, PETER: Favoring Validity: The Hidden Choice of Law Rule for Arbitration Agreements. American Review of International Arbitration, Vol. 27, No. 3, pp. 327-358. 2016.

(https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2666103) (Letöltve:2023.04.09.)

⁶ Sulamérica Cia Nacional de Seguros SA v Enesa Engenharia SA, [2012] EWCA Civ 638. 25.

Tekintettel arra, hogy a megállapodásban a választottbírói klauzúra kifejezett jogválasztás nem történt, adta magát a következés, hogy a felek a főszerződésre irányadó jogot – mintegy hallgatólagos jogválasztással – kívánták alkalmazni a választottbírói klauzúra, azzal a céllal, hogy a teljes jogviszonyra ugyanazon jog legyen alkalmazandó. Ugyanakkor a hallgatólagos jogválasztás mellett felállított vélelem megdönthetőnek bizonyult, tekintettel arra, hogy a felek a választottbíráskodás helyeként Londont jelölték meg, és a hallgatólagos jogválasztás szerinti jog (azaz a *lex contractus* szerinti) a választottbírói megállapodás érvénytelenségét vonná magával, amely feltehetően ellentétes a felek eredeti szándékával – azaz a választottbírói út igénybevételével.⁷ Az ítélet szövegében a legszorosabb kapcsolat elvére hivatkozott a bíróság, azonban az azt elemző munkákban a *favor validitatis* elvének kifejezéseként értékeli a döntést a jogirodalom.⁸

1.2. Az Enka Insaat ve Sanayi A.S (Enka) és a v OOO Insurance Company Chubb és társai ügy (Enka)

Az Enka egy Törökországban bejegyzett építőipari és mérnöki tevékenységet végző társaság, amely részt vett egy oroszországi erőmű kazán és segédberendezések telepítésével kapcsolatos munkálatok elvégzésében. A CJCS Energoprojekt mint fővállalkozóval megkötött megállapodásban (a továbbiakban: Megállapodás) az ICC Választottbírói Szabályzata szerinti eljárást kötöttek ki, azzal, hogy a választottbíráskodás helye London. Később szerződésátruházás útján a Megállapodás a PJSC Uniprohoz került át. 2016 februárjában tűz ütött ki az üzemben, amely jelentős károkat okozott. A körülbelül 400 millió USD összegű kárt az Unipro biztosítója a OOO Insurance Company Chubb (a továbbiakban: Chubb) térítette meg, azonban egyidejűleg pert is indított orosz bíróság előtt az Enka ellen, arra hivatkozva, hogy az általa beszerelt vezetékek meghibásodása okozta a tüzet.

Az Enka válaszlépésként az ICC előtt indított pert, amelyben kérte, hogy választottbírói állapítsa meg, hogy a Chubb-ot köti a Megállapodásban foglalt választottbírói megállapodás, valamint kérte az orosz eljárás felfüggesztését célzó intézkedés kibocsátását. Fontos kiemelni, hogy sem a Megállapodás mint főszerződés, sem pedig a választottbírói kikötés nem tartalmazott kifejezett rendelkezést az alkalmazandó jog tekintetében.

Első fokon az angol bíróság elutasította a kérelmet. A Court of Appeal azonban úgy határozott, hogy kifejezett jogválasztás hiányában a választottbírói megállapodásra a választottbíráskodás helyének a joga alkalmazandó, azaz a konkrét esetben az angol jog.

⁷ Tzeng, Peter (i.m.) 13.

⁸ Magyar nyelvű tanulmányban ld.: SCHMIDT, RICHÁRD: A bőség zavarában? – avagy a választottbírói megállapodásra irányadó jog hazai szabályozása nemzetközi kontextusban. Magyar Jog 2020/1. 54-63.; Angol nyelven: TZENG, PETER: Favoring Validity: The Hidden Choice of Law Rule for Arbitration Agreements. American Review of International Arbitration, Vol. 27, No. 3, pp. 327-358. (2016)

Az ügyben a Supreme Court más megközelítést alkalmazott, és az alábbi szempontok alapján ítélte meg a jogválasztás kérdését:

- i. Amennyiben a felek nem választottak jogot a választottbírószági megállapodásra, akkor a *főszereződsre vonatkozó kifejezett jogválasztás általában hallgatólagos jogválasztásként értelmezhető.*
- ii. „Önmagában az a körülmény, hogy egy másik országot választanak a választottbíráskodás helyéül, nem elegendő ahhoz, hogy megcáfolja az a következtetést, hogy a főszereződsre irányadó jogot kell a választottbírószági megállapodásra irányadónak tekinteni”
- iii. Ha nincs jogválasztás a főszereződs a választottbírószági megállapodás tekintetében, akkor a választottbírószági megállapodásra azt a jogot kell alkalmazni, amely a legszorosabban kapcsolódik hozzá.

Az Enka ügyben a Supreme Court azzal ment tovább, hogy kimondta, hogy a főszereződsre irányadó jog alkalmazása a választottbírószági megállapodásra akkor is alkalmazandó, ha a hallgatólagos jogválasztás alapján került megállapításra a főszereződsre irányadó jog. Ez azért volt probléma, mert ha a főszereződsre egy külföldi jog az irányadó, – jogválasztás hiányában – a választottbírószági megállapodást is ezen külföldi jog hatálya alá tartozónak kellett tekinteni, amelynek az lett a következménye, hogy az 1996-os Arbitration Act rendelkezései nem voltak rá alkalmazandók annak ellenére sem, hogy a választottbíráskodás helyen London volt.⁹

1.3.Az 1996-os Arbitration Act 2025. évi módosítása

A fentiekhez képest az Arbitration Act módosítása más megközelítést választott. Az Arbitration Act 2025. évi módosítása nyomán beiktatott 6/A (1) bekezdés értelmében a választottbírószági megállapodásra irányadó jog elsődlegesen a felek által kifejezetten választott jog. Amennyiben a felek nem választottak jogot, úgy a választottbíráskodás helye szerinti jogot kell alkalmazni. A módosítás jelentősége abban áll, hogy rögzíti: a főszereződsre irányadó jog nem minősül a választottbírószági megállapodásra irányadó jogválasztásnak.¹⁰ Megjegyzendő, hogy a választottbíráskodás helye alatt

⁹ <https://www.wilmerhale.com/api/sitecore/module/pdfgeneration?itemurl=%2fen%2finsights%2fclient-alerts%2f20250304-evolution-not-revolution-key-practical-implications-of-the-new-arbitration-act-2025&itemid=%7bba0b07d1-56a0-488d-ab1d-4e8d31d69458%7d> (2025.08.30.)

¹⁰ Law applicable to arbitration agreement

(1) The Arbitration Act 1996 is amended as follows.

(2) After section 6 insert—

“6 A Law applicable to arbitration agreement

(1) The law applicable to an arbitration agreement is—

(a) the law that the parties expressly agree applies to the arbitration agreement, or

(b) where no such agreement is made, the law of the seat of the arbitration in question.

nem (feltétlenül) az eljárás fizikai helyszíne értendő, hanem azon ország joga, amely a mögöttes jogként szolgál a választottbíróági eljárásban.¹¹

Amint a törvénymódosításhoz fűzött kommentár is kifejti: gyakori, hogy a felek között létrejött főszerződés kifejezett jogválasztást tartalmaz, azonban nem határoznak meg kifejezett jogot a választottbíróági megállapodásra. Ennek eredményeként gyakran megesett, hogy az angliai vagy walesi választottbíróági eljárásra a főszerződésre irányadó külföldi jogot kellett alkalmazni. A 6/A (1) célja, hogy a választottbíráskodás helyét és a választottbíróági megállapodásra alkalmazandó jogot összehangolja. Ekként, amennyiben a választottbíráskodás helye Anglia és Wales, úgy – eltérő megállapodás hiányában – Anglia és Wales joga lesz irányadó.¹²

Ez a módosítás jelentősen eltér a korábbi, *common law* szerinti angol megközelítéstől, ugyanakkor kiszámíthatóbbá teszi az eljárást. Ahogyan az *Enka ügy* fenti ismertetésénél is látható, az angol bíróságok a korábbi jogszabály biztosította lehetőségek alapján eltérő megközelítést alkalmaztak a választottbíróági megállapodásra irányadó jog meghatározása tekintetében.¹³

Fontos egyidejűleg kiemelni azonban azt is, hogy az LCIA Arbitration Rules már eddig is rögzített hasonló szabályt. A 16.4. cikk ugyanis kimondta: „(...) a választottbíróági megállapodásra és magára a választottbíróági eljárásra alkalmazandó jog a választottbíráskodás helye szerinti jog, hacsak és amennyiben a felek írásban más jog vagy jogszabály alkalmazásában nem állapodtak meg, és az ilyen megállapodást az eljárás székhelye szerinti jog nem tiltja.”¹⁴

A törvénymódosítás kritikájaként fogalmazták meg, hogy a New Yorki Egyezmény V. cikk (1) a) pontja kizárólag a határozat elismerésére és végrehajtására vonatkozik, és ekként nem nyújt elég alapot arra, hogy „annak az országnak a joga szerint, amelyben a választottbíróági határozatot hozták” ítélik meg a választottbíróági megállapodással kapcsolatos valamennyi kérdést.¹⁵ Ekként az angol

(2) For the purposes of subsection (1), agreement between the parties that a particular law applies to an agreement of which the arbitration agreement forms a part does not constitute express agreement that that law also applies to the arbitration agreement.

¹¹ Ehhez bővebben vö: BURAI-KOVÁCS, JÁNOS: Választottbíróóság vagy rendes bíróság? In memoriam Sárközy Tamás. In.: A Kereskedelmi Választottbíróóság Évkönyve. 2019-2020. Szerkesztette: BURAI-KOVÁCS, JÁNOS. HVG-Orac, Budapest, 2020. és CSEHI, ZOLTÁN: A nemzetközi választottbíráskodás elméleti kérdései – a fórum tagadása. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A2000101.POJ> (2025.08.30.)

¹² Explanatory Notes, Arbitration Act 2025, Chapter 4, Commentary on Provisions of Act, Applicable Law 15. https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2025/4/pdfs/ukpgaen_20250004_en.pdf (2025.08.30.)

¹³ <https://legalblogs.wolterskluwer.com/arbitration-blog/the-seats-law-reigns-the-case-for-aligning-governing-law-of-the-arbitration-agreement-with-the-seat/> (2025.08.30.)

¹⁴ LCIA Arbitration Rules 2020, 16.4 Subject to Article 16.5 below, the law applicable to the Arbitration Agreement and the arbitration shall be the law applicable at the seat of the arbitration, unless and to the extent that the parties have agreed in writing on the application of other laws or rules of law and such agreement is not prohibited by the law applicable at the arbitral seat.

¹⁵ Uo.

jogalkotó – azzal, hogy további kapcsolóelveket egyáltalán nem alkalmaz – meglehetősen szigorú szabályozást alkotott.

Azzal, hogy az angol szabályozás megszüntette a főszerződésre meghatározott jog hallgatólagos jogválasztásként történő értelmezését, határozottan kiállt a separability doktrína mellett, ugyanakkor, tekintettel arra, hogy a szeparabilitás elve¹⁶ – azaz, hogy a választottbírószági megállapodást a főszerződéstől külön kell megítélni – alapvetően választottbírószági megállapodás érvényességére vonatkozik, ezért álláspontom szerint, nem zárja ki egyértelműen a hallgatólagos jogválasztást. A hallgatólagos jogválasztás ugyanakkor magában hordozza a New Yorki Egyezmény V. cikk (1) a) pontja szerinti elismerés és végrehajtás megtagadásának lehetőségét.

Érdekes autonómia-fókuszú kérdéseket vethet fel továbbá annak megítélése, hogy mi történik akkor, ha a felek egyáltalán nem állapodtak meg a választottbírószág helyében, vagy azért, mert közömbös volt számukra, vagy pedig azért, mert nem tudtak konszenzusra jutni.¹⁷

1.4.A választottbírószági megállapodásra irányadó jog meghatározása a magyar jog alapján

A választottbírószági megállapodásra alkalmazandó jog meghatározására vonatkozóan a nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvény (a továbbiakban: „Nmjtv.”) 52. §-a tartalmaz rendelkezéseket, a Szerződéses kötelmi viszonyokról szóló cím alatt. A rendelkezések a választottbírószági megállapodásra mind anyagi (52. § (1)-(3)), mint alaki (52. § (4)) értelemben rendelkeznek az alkalmazandó jog meghatározásáról. Fontos azonban kiemelnünk, hogy az Nmjtv.-hez, mint törvényjavaslathoz fűzött miniszteri indokolás kifejezetten kimondja, hogy a Javaslat bíróság-fogalma a *választottbírószágokra nem terjed ki*, amelyből az következik, hogy az Nmjtv.-ben meghatározott kollíziós szabályok alkalmazására az állami bíróságok belépésekor az állami bíróságok által kerülhet sor, azaz a választottbírószágok számára nem tartalmaz kötelezően alkalmazandó szabályokat.¹⁸ A kifejezett jogválasztás mellett, a törvény elismeri a hallgatólagos jogválasztást is, amely a választottbírószági megállapodások tekintetében is lehetséges. Ezt a lehetőséget az Nmjtv. 50. §-a biztosítja, amely kimondja, hogy a szerződésre a felek által választott jog alkalmazandó, azzal, hogy amennyiben a jogválasztás nem kifejezett, úgy annak a szerződés rendelkezéseiből vagy az ügy körülményeiből egyértelműen megállapíthatónak kell lennie. A felek a szerződés egészére vagy annak csak egy részére is meghatározhatják az alkalmazandó jogot. Az Nmjtv. miniszteri indokolása kiemeli,

¹⁶ Ld.: SCHMIDT, RICHÁRD: A választottbírószági megállapodás autonómiája (JK, 2025/1., 1-12. o.)

¹⁷ BRAND, RONALD A.: The Law(s) of the Arbitration Agreement, University of Pittsburgh School of Law, Working Paper 2025.03.31.

¹⁸ T/14237. számú törvényjavaslat a nemzetközi magánjogról <https://www.parlament.hu/irom40/14237/14237.pdf> (2023.04.09.)

hogy ez a rendelkezés kizárólag akkor alkalmazható, ha az adott jogviszonyra a Róma I. rendelet nem határozza meg az alkalmazandó jog megállapításának szabályait.¹⁹ Tekintettel arra, hogy a Róma I. rendelet tárgyi hatálya nem terjed ki a választottbírói megállapodásokra (Róma I. rendelet 1. cikk (2) e) pont), az Nmjt. 50. §-ban foglalt hallgatóság jogválasztás alkalmazandó a választottbírói megállapodásokra. A miniszteri indoklás rámutat továbbá, hogy a hallgatóság jogválasztásnak az ügy összes körülményeiből egyértelműen megállapíthatónak kell lennie, és csak állami jog választását jelentheti.

1.4.1. A Separability doktrína és az alkalmazandó jog meghatározása az Nmjt. alapján

A választottbírói szerződés jogilag egyenrangú és független a kereskedelmi szerződéstől abban az esetben is, ha az annak egyik pontjaként jelenik meg.²⁰ A választottbírói megállapodásnak attól a szerződéstől való elkülönítése, amelybe inkorporálták régóta ismert tétele a nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodásnak. A separability doktrína lényege, hogy a választottbírói klauzulának, mint önálló szerződésnek a létezését és az érvényességét a főszerződésként szolgáló kereskedelmi szerződéstől függetlenül, attól elkülönítve kell megállapítani. Azaz megfordítva: az alapul szolgáló kereskedelmi szerződés érvénytelensége nem vonja magával a választottbírói klauzula érvénytelenségét is.²¹ A separability elve összekapcsolva a Kompetenz-Kompetenz elvvel azt is jelenti, hogy egy esetleg érvénytelen választottbírói megállapodás is megalapítja a választottbírói hatáskörét, amely a Kompetenz-Kompetenz doktrína alapján adott esetben megállapítja saját hatáskörének hiányát.²²

Az Nmjt. miniszteri indoklása kifejti, hogy a törvény „[a] jogválasztással összefüggésben elismeri továbbá a kollíziós jogi *dépeçage* elvét, vagyis azt, hogy a felek a választottbírói megállapodásra irányadó jogként a főszerződésre (alapjogviszonyra) alkalmazandó jogtól eltérő jogot is választhassanak.”²³ Ennek megfelelően, az Nmjt. 52. §-a alapján a felek meghatározhatják a választottbírói megállapodásra alkalmazandó jogot, jogválasztás hiányában a választottbírói megállapodásra az alapjogviszonyra választott jog lesz alkalmazandó. Amennyiben a felek nem éltek

¹⁹ A törvény miniszteri indoklása alapján az Nmjt. választottbírói megállapodásra irányadó kollíziós normáinak bevezetése azért volt indokolt, mert az Európai Unió joga kifejezetten kizárja hatálya alól a választottbírói ügyek körét, a nemzetközi egyezmények pedig csak részben szabályozzák.

²⁰ HORVÁTH, ÉVA: Nemzetközi választottbíráskodás. HVG Orac Kiadó. Budapest, 2010, 52.

²¹ BÁN, DÁNIEL: A választottbírói kikötés elkülönítése és a jogválasztás. In: BODZÁSI, BALÁZS (szerk.): A gazdasági jog és az adójog aktuális kérdései 2018-ban. Gazdasági jogi kutatások a Budapesti Corvinus Egyetemen. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2018, 10-12.

²² BÁN, DÁNIEL – NEMESSÁNYI, ZOLTÁN: A választottbírói szerződésre alkalmazandó jog meghatározása. In: BERKE, BARNA – NEMESSÁNYI, ZOLTÁN (szerk.): Az új Nemzetközi Magánjogi Törvény alapjai. Kodifikációs előtanulmányok. Budapest, HVG Orac Kiadó, 2016, 228., Ld. továbbá: SCHMIDT i.m. (2025) 1-12. o.

²³ T/14237. számú törvényjavaslat a nemzetközi magánjogról <https://www.parlament.hu/irom40/14237/14237.pdf> (2023.04.09.)

a jogválasztás lehetőségével, úgy a választottbíróság a kollíziós szabályok szerint fogja megállapítani az alkalmazandó jogot.

1.4.2. Az Nmjtv. kapcsolóelveinek rendszere

Az Nmjtv. 52. §-a lépcsőzetes, vagy más néven szubszidiárius kapcsoló szabályokat alkalmaz a választottbírósági szerződésre irányadó jog meghatározásához, azaz a törvény szövege alapján a rangsorban előbb álló kapcsolat megvalósulása kizárja az azt követő kapcsolóelv alkalmazását.²⁴

i. *Lex voluntatis – azaz a felek által választott jog alkalmazása*

Az Nmjtv. 52. § (1) bekezdése a felek privát autonómiájára utalva, amely a választottbíráskodás vezérmotívumának tekintendő, biztosítja a felek számára a választottbírósági megállapodásra irányadó *jog megválasztásának* lehetőségét.²⁵

ii. *Lex contractus – azaz a főszerződésre/ alapjogviszonyra választott jog alkalmazása*

Az Nmjtv. 52. § (2) a) pontja, mint a kapcsolóelvek második lépcsőfoka, kimondja, hogy jogválasztás hiányában a választottbírósági megállapodásra az *alapjogviszonyra választott jog*, ennek hiányában az alapjogviszonyra jogválasztás hiányában irányadó jog alkalmazandó.²⁶

A lex contractus, mint kapcsolóelv azt jelenti, hogy a felek alapjogviszonyára választott vagy jogválasztás hiányában a kollíziós normák szerint arra irányadó jogot kell alkalmazni a választottbírósági megállapodásra.²⁷ Ezen szabályozás ugyanakkor logikailag értelmezhető ellentétesként a *separability doktrínával*, amely éppen a választottbírósági megállapodás és az alapszerződés függetlenségén alapul, továbbá a megállapodás formájából adódóan, kizárólag a főszerződésbe inkorporált választottbírósági megállapodásokra alkalmazható, önálló választottbírósági szerződések esetén nem értelmezhető.²⁸

²⁴ TÍMÁR, KINGA: A választottbírósági szerződésekre vonatkozó új magyar kollíziós szabályozás erényei és hibái. In: BURAI-KOVÁCS, JÁNOS (szerk.): A kereskedelmi választottbíróság évkönyve 2021-2022. ORAC Kiadó, Budapest, 2022. 48.

²⁵ Nmjtv. 52. § (1) A felek megválaszthatják a választottbírósági megállapodásra alkalmazandó jogot.

²⁶ Nmjtv. 52. § (2) Jogválasztás hiányában a választottbírósági megállapodásra az alapjogviszonyra választott jog, ennek hiányában az alapjogviszonyra jogválasztás hiányában irányadó jog alkalmazandó.

²⁷ A miniszteri indokolás e körben kifejti: „[a] jogválasztás hiányában alkalmazandó jog fenti kapcsolószabályainak meghatározására során a Javaslat abból indul ki, hogy a választottbírósági szerződés fogalmilag mindig feltételez egy fennálló, vagy jövőben keletkező alapjogviszonyt (jellemzően egy szerződéses jogviszonyt), ráadásul az esetek zömében az alapjogviszony szabályozása körében (vagyis tipikusan a főszerződésben) kerül sor a választottbírósági szerződés (kikötés) elfogadására is. Ebből következően a Javaslat elsősorban az alapjogviszonyra alkalmazandó jogra tekintettel határozza meg az ahhoz kapcsolódó választottbírósági szerződéses jogviszonyra alkalmazandó jogot is. Az alapjogviszonyra alkalmazandó jog pedig elsősorban az alapjogviszonyra választott jog, jogválasztás hiányában pedig az egyébként alkalmazandó jog lesz az irányadó.”²⁷ T/14237. számú törvényjavaslat a nemzetközi magánjogról <https://www.parlament.hu/irom40/14237/14237.pdf> (2023.04.09.)

²⁸ SCHMIDT, RICHÁRD: A bőség zavarában? – avagy a választottbírósági megállapodásra irányadó jog hazai szabályozása nemzetközi kontextusban. Magyar Jog, 2020/1. 57.

Fontos ugyanakkor kiemelni, hogy a *lex contractus* elsődleges kapcsolóelvként való alkalmazása nincs teljesen összhangban a New Yorki Egyezményrel, mivel annak V. cikk 1. a) pontjában rögzített elismerési, illetve megtagadási ok, a *lex loci arbitri*, mint érvénytelenítési ok elsődleges alkalmazását indokolja.²⁹

V. Cikk 1.

A választottbíróági határozat elismerése és végrehajtása annak a félnek kérelmére, akivel szemben azt érvényesíteni kívánják, csak abban az esetben tagadható meg, ha ez a fél annál az illetékes hatóságnál, amelynél az elismerést és a végrehajtást kéri, bizonyítja, hogy:

a) a II. Cikkben említett megállapodásban résztvevő felek a reájuk irányadó jog szerint nem voltak cselekvőképesek, vagy hogy az említett megállapodás a felek által kikötött jog értelmében vagy ilyen kikötés hiányában *annak az országnak a joga szerint, amelyben a választottbíróági határozatot hozták*, érvénytelen;

Amint SCHMIDT Richárd is rámutat: a *lex contractus* előtérbe helyezése a *lex loci arbitri* helyett kockázatot jelenthet a választottbíróági ítéletek New Yorki Egyezményen alapuló kikényszerítése során.³⁰

iii. *Lex loci arbitri – azaz a választottbíráskodás helye szerinti jog*

A harmadik szinten az Nmjt. 52. § (3) bekezdése áll, amely kimondja, amennyiben a felek kijelölték a választottbíróság helyét, a választottbíróági eljárásra az *eljárás helye szerinti állam joga* alkalmazandó, feltéve, hogy a megállapodással e jog az alapjogviszonyra irányadó jognál szorosabb kapcsolatban van.³¹

iv. *Favor validitatis*

Az utolsó lépcsőként – a választottbíróági megállapodás alaki érvényessége körében – a *favor validitatis* elv alkalmazására kerülhet sor, amely szerint: (...) a választottbíróági szerződést alaki okból nem lehet érvénytelennek tekinteni akkor, ha az a fent meghatározott jogok bármelyike, vagy a *lex fori* által támasztott alaki követelményeknek megfelel.³²

1.5. A svájci szabályozás

A svájci nemzetközi magánjogi törvényben (Swiss Federal Act on Private International Law; PILA) foglalt szabályozás rögzíti, hogy a választottbíróági megállapodás anyagilag érvényes, ha megfelel (i)

²⁹ SCHMIDT (i.m.) (2020) 62.

³⁰ Schmidt Uo.

³¹ Nmjt. 52. § (3) Ha a felek kijelölték a választottbíróági eljárás helyét, a választottbíróági megállapodásra az eljárás helye szerinti állam joga alkalmazandó, feltéve, hogy a megállapodással e jog a (2) bekezdésben megjelölt jognál szorosabb kapcsolatban van. Vö.: TÍMÁR (i.m.) 57-59.

³² Nmjt. 52. § (4) A választottbíróági megállapodást alaki okból nem lehet érvénytelennek tekinteni, ha az e § alapján meghatározott jogok bármelyike, vagy az eljáró bíróság államának joga szerinti alaki követelményeknek megfelel.

a felek által választott jognak, (ii) a jogvita tárgyára irányadó jognak (*lex causae*), ez alatt különösen a főszerződésre irányadó jogot értve, vagy (iii) a svájci jognak.³³

Az alábbiakban a PILA 178. (2)³⁴ bekezdését részletesebben is elemzem.

i. A felek által választott jog

A svájci PILA 178 (2) bekezdése alapján a választottbíróság megállapodás érvényes, amennyiben megfelel a felek által választott jognak. Amint a törvény kommentárjában is olvasható, a jogszabály megalkotásakor ezen kapcsolóelv bevezetésekor a New Yorki Egyezmény V. cikk 1) (a) pontja szolgált modellként.³⁵

ii. A választottbírószági megállapodásra választott jog

Amennyiben a felek nem határozták meg a választottbírószági megállapodásra irányadó jogot, úgy annak hiányában a jogvitára irányadó jog, különösen értve ezalatt a főszerződésre irányadó jogot, lesz az alkalmazandó. Ez a kollíziós szabály összhangban van a PILA 187 (1) bekezdésével, amely kimondja: a választottbíróság a jogvitát a felek által választott jog alapján dönti el, annak hiányában pedig azon jog alapján, amelyik az ügghöz a legszorosabban kapcsolódik. Ugyanezen szakasz második bekezdése pedig rögzíti, hogy a felek felhatalmazhatják a választottbírószágot arra, hogy a jogvitát *ex aequo et bono* alapján döntse el.³⁶

Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a *separability doktrínára* figyelemmel, a főszerződésre megválasztott jog nem terjeszthető ki automatikusan a választottbírószági megállapodásra.³⁷ Különösen érdekes e körben az *ex aequo et bono* szerinti döntéshozatal esete. Ugyanis ebben az esetben a felek kifejezetten felhatalmazzák a választottbírószágot az e szerint történő döntésre, amely egyben jogválasztást is jelent, ugyanakkor, abban az esetben, ha a felek nem határoztak meg külön alkalmazandó jogot a választottbírószági megállapodásukra, kérdésessé

³³ Federal Act on Private International Law (PILA)

³⁴ Art. 178

(1) The arbitration agreement must be made in writing or any other means of communication allowing it to be evidenced by text.

(2) As regards its substance, an arbitration agreement is valid if it conforms either to the law chosen by the parties, to the law governing the subject-matter of the dispute, in particular the law governing the main contract, or to Swiss law.

(3) The validity of an arbitration agreement may not be contested on the grounds that the main contract is invalid or that the arbitration agreement concerns a dispute which has not yet arisen.

(4) The provisions of this Chapter apply by analogy to an arbitration clause in an unilateral transaction or in articles of association.

³⁵ BERGER, BERNHARD – KELLERHALS, FRANZ: International and Domestic Arbitration in Switzerland. Stämpfli Verlag, 2021. 135.

³⁶ Art. 187.

(1) The arbitral tribunal shall decide the dispute according to the rules of law chosen by the parties or, in the absence of such a choice, according to the rules of law with which the case has the closest connection.

(2) The parties may authorise the arbitral tribunal to decide *ex aequo et bono*.

³⁷ Berger – Kellerhals: (i.m.) 136.

válik, hogy a választottbírói megállapodás érvényességének elbírálásra megtörténhet-e az *ex aequo et bono* alapján, vagy arra a választottbírói megállapodásnak a kollíziós normák alkalmazásával ki kell jelölnie valamely állam jogát.

Erre a kérdésre egyértelmű válasz nem adható, ugyanakkor, amint a svájci kommentár is utal rá, amennyiben a felek a főszerződésükre az általuk választott jogként az *ex aequo et bono* szerinti döntéshozatalt határozták meg, úgy a PILA 178. (2) bekezdésében rögzített kapcsolóelv (*the law governing the subject-matter of the dispute, in particular the law governing the main contract*) felhívható, figyelemmel arra is, hogy a PILA 12. fejezete, – amelyben a 178. szakasz is található –, rendkívül széleskörű autonómiát biztosít a feleknek³⁸, azzal, hogy lehetővé teszi a teljes fejezet alkalmazásának a kizárását, abban az esetben, ha a felek a 178. szakaszban előírt alakszerűségeket betartva megállapodnak abban, hogy a 12. fejezet helyett a svájci polgári eljárásjogi törvény 3. részében foglalt rendelkezéseket alkalmazzák.³⁹

iii. A svájci jog

A PILA 178. (2) bekezdésének utolsó fordulata, harmadik kapcsolószabályként kimondja, hogy a választottbírói megállapodás érvényes, ha megfelel a svájci jog rendelkezéseinek. Ez a kollíziós szabály összhangban van a New Yorki Egyezményrel (*... annak az országnak a joga szerint, amelyben a választottbírói határozatot hozták...*). A svájci megoldás a *favor validitatis* elv egyértelmű kivetülése, ugyanis három alternatív lehetőséget is biztosít a jogszabály a választottbírói megállapodás érvényesülésére felhívandó. A harmadik szint a svájci jog alkalmazása, amely mintegy kiegészítő jogként lép fel annak érdekében, hogy amennyiben a *lex fori* (ez esetben Svájc) jogának megfelel, a választottbírói megállapodás érvényes lehessen.⁴⁰

³⁸ Chapter 12 International Arbitration

I. Scope of application. Seat of the arbitral tribunal

Art. 176

(1) The provisions of this Chapter apply to arbitral tribunals that have their seat in Switzerland if, at the time that the arbitration agreement was concluded, at least one of the parties thereto did not have its domicile, its habitual residence or its seat in Switzerland.

(2) The parties may exclude the application of this Chapter by making a declaration to this effect in the arbitration agreement or a subsequent agreement, and instead agree that the provisions of the third part of the CPC132 apply. The declaration must be in the form specified in Article 178 paragraph 1.

(3) The seat of the arbitral tribunal is determined by the parties, or the arbitration institution designated by them, or, failing both, by the arbitral tribunal¹³⁴ itself.

³⁹ Berger –Kellerhals: (i.m.) 137.

⁴⁰ PLAVEC, KATHARINA: The Law Applicable to the Interpretation of Arbitration Agreements- Revisited. University of Vienna Law Review, Vol. 4. 2020. 90. <https://doi.org/10.25365/vlr-2020-4-2-82>. (2023.04.09.)

Ahogy több külföldi szerző is megemlíti, a svájci jog teret ad a hallgatólagos jogválasztásnak is: Svájc, mint a választottbíráskodás helye hallgatólagosan a svájci jog választásának tekinthető a választottbírói megállapodás tekintetében.⁴¹

1.5.1. Az angol, a svájci és a magyar szabályozás vonatkozó részeinek összevetése

i. A jogszabályok tárgyi hatálya

Amint a fejezet első felében is kitértem erre a kérdésre, az Nmjt. tárgyi hatálya nem terjed ki a választottbírói eljárásokra, az angol Arbitration Act és PILA azonban a választottbírói eljárásokra is kötelező erejű szabályokat tartalmaz.

ii. A kollíziós szabályok rendszere

Míg a svájci és a magyar szabályozás – utóbbi csak az alaki érvényesség tekintetében – a favor validitatis elv fényében készült, az angol választottbírói törvény expressis verbis kimondja: a felek jogválasztása hiányában a választottbíráskodás helye szerinti – azaz az angol jog – lesz az alkalmazandó. Ezzel kétségtelenül teljes mértékben kiszámíthatóvá téve, hogy jogválasztás hiányában a választottbírói megállapodásra a *seat* joga irányadó.

A kapcsolóelvek rendszerében, amíg a svájci nem állapít meg sorrendet, addig az Nmjt. lépcsőzetes szabályozást tartalmaz: első helyen a felek jogválasztása áll, annak hiányában az alapjogviszonyra választott jog alkalmazandó, amennyiben a felek arra sem választottak jogot, úgy az alapjogviszonyra a kollíziós szabályok szerint megállapított jog lesz az alkalmazandó a választottbírói megállapodásra. Harmadik lépcsőként az eljárás helye szerinti állam joga alkalmazandó, feltéve, hogy ez az alapjogviszonyra irányadó jognál szorosabb kapcsolatban van, azaz a *lex loci arbitri* kizárólag abban az esetben alkalmazható, ha a *lex contractus* kapcsolóelvet meg tudja előzni. A svájci szabályozás nem tartalmaz utalást a *lex contractus*-t kitérítő kapcsolóelvre, azonban tekintettel arra, hogy nem a svájci törvény nem hierarchikus sorrendben állapítja meg a kapcsolóelvek rendszerét, nincs is erre szükség.

Ugyanakkor a magyar szabályozást kissé kiszámíthatatlanná teszi a szorosabb kapcsolat elve, ugyanis abban az esetben, ha a felek azzal a szándékkal jelölték ki Magyarországot mint a választottbíráskodás helyét, hogy a magyar jog legyen az irányadó, akkor sem lehetnek teljesen biztosak abban, hogy a választottbírói megállapodásra a választottbíráskodás helye szerinti jog lesz az irányadó, ugyanis kitéríteti azt a főszerződéshez fűződő szorosabb kapcsolat elve.⁴²

⁴¹ PLAVEC (i.m.) Uo. 90.

⁴² Az Nmjt. 52. §-ának szabályozásával kapcsolatos problémákra lásd bővebben: SCHMIDT RICHÁRD: A nemzetközi fórumválasztás szabadsága és korlátai. Aszimmetrikus joghatósági és választottbírói megállapodások. Budapest, ORAC 2024. 298-305. Lásd még Timár (i.m.) 54-57.

iii. Az érvényesség terjedelme

Az Nmjtvt. kimondja, hogy a választottbírószági megállapodást *alaki* okból nem lehet érvénytelennek tekinteni, ha megfelel az Nmjtvt. 52. §-a alapján meghatározott jogok bármelyikének vagy az eljáró bíróság államának joga szerinti alaki követelményeknek. A svájci szabályozás ezzel szemben *mind az alaki, mind az anyagi érvényességre* kiterjesztve értelmezendő.⁴³

Amint a Nmjtvt. 52. §-a, úgy a PILA 178. szakasza és New Yorki Egyezmény V. cikk 1. a) pontja között is némi ellentmondás fedezhető fel. A New Yorki Egyezmény ugyanis csak abban az esetben biztosít lehetőséget a *lex contractus* alkalmazására, ha azt a felek kifejezetten kikötötték. Kifejezett jogválasztás hiányában a New Yorki Egyezmény alapján a választottbírószági megállapodás érvénytelensége annak az államnak a joga alapján állapítható meg, amelyben a választottbírószági ítéletet meghozták. Ezen jogi megoldás ahhoz vezethet, hogy a New Yorki Egyezmény más részes államai megtagadhatják a svájci jog alapján meghozott határozat végrehajtását, arra hivatkozva, hogy az Egyezmény V. cikk (1) bekezdés a) pontjában foglaltak nem teljesültek megfelelően.⁴⁴ Számos tanulmány mutat rá ugyanakkor arra a vitathatatlan álláspontra is, amely szerint a svájci törvények kifejezetten 'választottbíráskodás pártibbak', mint a New Yorki Egyezmény rendelkezései („*Swiss law is certainly more arbitration-friendly than Article V(1)(a) New York Convention and many other national laws*”⁴⁵) valamint a *favor validitatis* elvre tekintettel, a svájci jog alapján a választottbírószági megállapodások alaki és anyagi érvényességén alapuló kifogások előterjesztésére is korlátozottabban van lehetőség.⁴⁶

A svájci törvény kommentárja alapján ugyanakkor levezethető, hogy amennyiben a New Yorki Egyezmény alapján a választottbírószági ítéletet elismerését és végrehajtását fogyanatosító külföldi hatóság a PILA 178. (2) bekezdésében foglalt szabályokat elfogadja, mint *annak az országnak a jogát (joga szerinti eljárást), amelyben a választottbírószági határozatot hozták*, az elismerés és a végrehajtás megtagadása elkerülhető lehet.⁴⁷ Ezen érvelés elfogadása azonban, amint arra svájci törvény kommentárja is utalt, igen nagyvonalú jogértelmezés volna.⁴⁸

2. A New Yorki Egyezmény rendelkezései az alkalmazandó jog meghatározása tárgyában

A külföldi választottbírószági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló New Yorki Egyezménynek 176 részes állama van, ennek megfelelően, a választottbírószági határozatok

⁴³ A svájci, a cseh, a belga és a lengyel szabályozások összefoglaló elemzését Ld.: TIMÁR (i.m.) 60-66.

⁴⁴ PLAVEC: (i.m.) 90.

⁴⁵ Uo. 90.

⁴⁶ Uo. 90.

⁴⁷ Berger –Kellerhals: (i.m.) 138.

⁴⁸ PLAVEC: (i.m.) 90.

meghozatala során döntő fontossággal bír, hogy azok az Egyezmény alapján végrehajthatóak is legyenek.

A választottbíróági megállapodás érvényességének megállapítása nem csak az eljárás elején, hanem az elismerés és a végrehajtási eljárás szakaszában is a bíróság elé kerülhet, amennyiben az egyik fél vitatja annak érvényességét. A választottbíróági megállapodás érvényességének megállapításához az arra irányadó jogot kell először meghatározni. Az alábbiakban azt tekintjük át jogesetekkel illusztrálva, hogy a New Yorki Egyezmény milyen támpontokat ad az alkalmazandó jog meghatározásához.

2.1. New Yorki Egyezmény II. Cikk 3. bekezdés

Az Egyezmény II. Cikke meghatározza, hogy amennyiben a megfelelő feltételek fennállnak, valamennyi Szerződő Állam köteles elismerni az írásban megkötött választottbíróági megállapodást. Az Egyezmény ugyanakkor 'hallgat', a jogtudomány álláspontja pedig nem egységes abban a kérdésben, hogy *a semmisség, hatálytalanság vagy teljesíthetetlenség mely jog alapján ítélandó meg*. Egyes nézetek szerint - melyek mára kisebbségi állásponttá váltak – az Egyezmény V. cikk (1) a) pontjában foglalt alkalmazandó jog meghatározására vonatkozó szabályok kizárólag az elismerés és a végrehajtás tekintetében relevánsak, a választottbíróági megállapodásra irányadó jog vonatkozásában a részes államok saját kollíziós szabályaik alapján hozhatnak döntést, azaz a választottbíróági megállapodás semmissége, hatálytalansága vagy nem teljesíthetősége körében saját nemzetközi magánjogi szabályaik szerint dönthetnek.⁴⁹ Más – mára többséginek állásponttá vált - nézetek szerint pedig a New Yorki Egyezmény V. cikk (1) a) pontját kiterjesztően kell értelmezni, azaz az abban meghatározott hierarchikus sorrendben megállapított kapcsolószabályok alkalmazandók a II. cikk (3) bekezdés vonatkozásában is.⁵⁰

A svájci Bundesgericht tárgyhoz kapcsolódóan az Egyezmény V. Cikk (1) a) pontjában meghatározott jog szerint döntött: ⁵¹ Egy svájci biztosítótársaság és egy svéd társaság között több biztosítási jogviszonnyal kapcsolatos megállapodás jött létre, amelyek közül csak az egyik tartalmazott választottbíróági kikötést, azzal, hogy a választottbíróóság Stockholmban járjon el a svéd jog alapján. A svéd társaság keresetet indított a svájci ellen a svájci bíróság előtt, a svájci társaság pedig ellenkérelmében a választottbíróági megállapodásra hivatkozott, amelyet a svájci bíróság visszautasított. A svájci társaság ekkor a Bundesgericht-hez fordult, amely megállapította, hogy a választottbíróági megállapodás érvényességét a New Yorki Egyezmény rendelkezéseivel

⁴⁹ Bővebben lásd: SCHMIDT (i.m.) 2024. 294.

⁵⁰ BORN, GARY: The Law Governing International Arbitration Agreements: An International Perspective. Singapore Academy of Law Journal, Vol. 26, 2014. 825. Bővebben lásd: Schmidt (2024) 294-295.

⁵¹ UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958) https://newyorkconvention1958.org/pdf/guide/2016_Guide_on_the_NY_Convention.pdf (2023.04.10.) 143.

összhangban kell megállapítani, még azokban a tárgykörökben is, amelyeket az Egyezmény nem közvetlenül szabályoz, azaz a választottbírószági megállapodás hatálya a New Yorki Egyezmény V. Cikk (1) a) pontjával összhangban határozandó meg, amely a konkrét esetben azt eredményezte, hogy a választottbírószági megállapodásra a svéd jog, mint a lex fori szerinti jog vált irányadóvá.⁵²

2.1.1. New Yorki Egyezmény V. Cikk 1. bekezdés a) pontja

Az Egyezmény V. Cikk 1. a) pontja alapján, a választottbírószági megállapodás érvényessége elsődlegesen a felek által kifejezetten vagy hallgatólagosan választott jog alapján ítélandó meg. A hallgatólagos jogválasztás elismerésének kifejezése az UNCITRAL New York Convention Guide megfogalmazása: „Where the parties have not expressly or implicitly selected a law to govern their arbitration agreement, courts have turned to the subsidiary rule and have assessed the validity of an arbitration agreement under the “law of the country where the award was made” pursuant to article V (1)(a).”⁵³

Amennyiben tehát a felek általi kifejezett vagy hallgatólagos jogválasztás nem történt, a bíróságok annak az országnak a joga szerint döntenek az ítélet érvényességéről, amelyben a választottbírószági ítéletet hozták.

Néhány esetben a bíróságok – feltehetően az ítéletnek a New Yorki Egyezmény V. Cikk 1. a) pontjában foglalt érvénytelenítési októl tartva – oly módon határozták meg a választottbírószági megállapodásra irányadó jogként a lex loci arbitri-t, hogy nem is vizsgálták, hogy a felek megállapodásukban kifejezetten vagy hallgatólagosan megállapodtak-e választottbírószági megállapodásra irányadó jogról.⁵⁴

Az Egyezmény szintén hallgat arról, hogy hogyan határozandó meg a választottbírószági ítélet meghozatalának helye. A bírói gyakorlat a lex loci arbitri-t a választottbíráskodás helyeként (the seat of the arbitration) határozza meg.⁵⁵

A választottbírószági megállapodásokra irányadó jog meghatározásakor a (választott)bíróságoknak összetett szempontrendszer mentén kell mérlegelniük döntésüket: a felek kifejezett vagy

⁵² Switzerland/21 March 1995 / Switzerland, Bundesgericht /5C.215/1994/lit.

https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=1416 (2023.04.10.)

The Bundesgericht concluded that the NYC needed to be applied to all issues regarding the validity of an arbitration agreement, including issues which were not directly regulated in the NYC. Accordingly, the Bundesgericht found that the objective scope of the arbitration agreement was to be determined in accordance with the choice of law rule contained in Article V(1)(a) NYC, which in the present case required the application of Swedish law as the law applicable at the seat of the arbitration, rather than the Swiss law as the lex fori.

https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=1416 Letöltve: 2023.április 10

⁵³ UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958) https://newyorkconvention1958.org/pdf/guide/2016_Guide_on_the_NY_Convention.pdf (2023.04.10.) 142.

⁵⁴ Vö.: Uo. 143. és Planavergne S.A., Fontanes v. Kalle Bergander i Stockholm AB, Svea Court of Appeal, Sweden, 7 September 2001, T 4645-99.

⁵⁵ Uo. 143.

hallgatólagos jogválasztása hiányában általában a *lex contractus* (azaz a főszerződésre irányadó jog), illetve a *lex loci arbitri* (azaz a választottbíráskodás helye szerinti jog) kapcsolóelvek alapján kell megalapozott döntést hozniuk. A főszerződésre irányadó jogra, mint alkalmazandó jogra való következtetés gyakran alátámasztható azzal, hogy összhangban áll a felek feltehető akaratával, ugyanakkor a választottbírói megállapodás önállóságára tekintettel automatikusan nem alkalmazható. A választottbíráskodás helye szerinti jog alkalmazása pedig adott esetben távolabbi kapcsolatot jelenthet a felek valószínűsíthető akaratától, ugyanakkor a New Yorki Egyezmény égisze alatt megbízhatóbb végrehajthatóságot jelent, ugyanis a pereszes fél ebben az esetben nem hivatkozhat a New Yorki Egyezmény V. Cikk 1. bekezdés a) pontjában foglalt kapcsolószabállyal szembenemő ítéletre.

3. Záró gondolatok

A *favor validitatis* elve –amely a magyar Nmjt.-ben is helyet kapott –, és amelynek célja, hogy a felek eredeti akaratával megegyezően, *érvényes választottbírói megállapodást eredményezzen*, azzal, hogy amennyiben a kollíziós szabályok alapján alkalmazható jogok bármelyike alapján érvényes a megállapodás, úgy nem lehet azt érvénytelennek tekinteni.

A nemzetközi trendek alapján a választottbírói megállapodások érvényességének fenntartása érdekében egyre gyakrabban alkalmazzák *favor validitatis* elvet, amely összhangban van a felek autonómiájával, azonban, ha ennek alkalmazása a főszerződésre irányadó jogra utalva állapítaná meg a választottbírói megállapodás érvényességét, úgy az ítélet végrehajtása a New Yorki Egyezmény V. Cikk 1. bekezdés a) pontja alapján megtagadhatóvá válhatna, figyelemmel arra, hogy számos jogtudós álláspontja szerint, az Egyezmény a felek jogválasztása hiányában kizárólag a választottbírói határozat meghozatala szerinti ország jogát tekinti elfogadhatónak.

A magyar szabályozást ért kritikák szintén a fentiekre vezethetők vissza. A hazai nemzetközi magánjogi törvény vonatkozó része a New Yorki Egyezmény V. Cikk 1. bekezdés a) pontjában a választottbírói megállapodásra irányadó jog meghatározására vonatkozó szabállyal nincs teljesen összhangban, tekintettel arra, hogy a jogválasztás hiányában elsődleges kapcsolószabályként a főszerződésre választott jogot, (ennek hiányában az arra alkalmazandó jogot) rendeli alkalmazni, a választottbíráskodás helye szerinti jogot pedig, arra az esetre tartja fent, ha a felek kijelölték a választottbírói eljárás helyét, és az ezen állam szerinti jog szorosabb kapcsolatban van a választottbírói megállapodással, mint a főszerződésre irányadó jog.

A magyar szabályozással ellentétben, a svájci nemzetközi magánjogi törvény magyarázata szerint Svájc, mint a választottbíráskodás helye, (természetesen amennyiben nincs kifejezett jogválasztás) hallgatólagosan a svájci jog választásának tekintendő a választottbírói megállapodás

tekintetében, ⁵⁶ amely alapján a Svájc területén lefolytatott eljárások esetén gyakorlatilag kiküszöbölhetővé válik a New Yorki Egyezmény V. Cikk 1. bekezdés a) pontja szerinti végrehajtást megtagadási ok, tekintettel arra, hogy annak az országnak a joga válik alkalmazandóvá, amelyben a választottbírói ítéletet hozták.

A magyar Nmjt. rendelkezése, amely alapján a *lex contractus* megelőzheti a *lex loci arbitri* a szorosabb kapcsolatra utalással, eltávolodik a svájci törvény technikai megoldásától.

Az angol szabályozás ezzel szemben gátat szabott az V. cikk 1. bekezdés a) pont szerinti lehetséges megtagadási okra történő hivatkozásnak, figyelemmel arra, hogy kifejezett jogválasztás hiányában az angol jog alapján alapértelmezettként a választottbíráskodás helye szerinti jog kerül meghatározásra. Ugyanakkor ezzel – véleményem szerint – szűkített a felek autonómiáján azzal, hogy a hallgatóságos jogválasztásnak nem ad teret, és kizárja a *favor validitatis* elv alkalmazását. Ekként tehát, ha a felek nem választottak jogot a választottbírói megállapodásukra és az az angol jog – mint a választottbíráskodás helye szerinti jog – alapján nem érvényes, nem válhat érvényessé még akkor sem, ha a főszerződés joga alapján – amelybe inkorporálták – érvényes volna.

Fontos kiemelni ugyanakkor, hogy magyar jogalkotó által készített jogszabály, véleményem szerint, igen haladó szellemiségben íródott, különösen érve ez alatt a *favor validitatis* elvének bevezetését, és a felek feltehetően akaratának érvényesülését célzó *lex contractus* kapcsolószabálynak biztosított elsőbbséget, amely a választottbíráskodás eljárásjogi jellege helyett, inkább a kontraktuális természetére fókuszál, azzal, hogy ugyanakkor lehetőséget biztosít a választottbíráskodás helye szerinti jog érvényesülésének szorosabb kapcsolat esetén.

Jóllehet, a felek akarata feltehetően még nagyobb hangsúllyal foglalja magában a választottbírói ítélet külföldi elismerésének és végrehajtásának kívánalmát, amely a *lex contractus*, mint elsődleges kapcsolószabály alkalmazása esetén, a jelenlegi szabályok alapján, a New Yorki Egyezmény V. Cikk 1. bekezdés a) pontja szerint a végrehajtás megtagadását jelentheti.

A könnyebb áttekinthetőség érdekében az alábbi táblázatban foglaltam össze a három vizsgált ország jogrendjében a választottbírói megállapodásra irányadó jog meghatározásának rendszerét.

⁵⁶ PLAVEC: (i.m.) 90. The choice of the seat of the tribunal in Switzerland is regarded as such an implicit choice of Swiss law for the arbitration agreement.

Szempont	Anglia	Magyarország	Svájc
Alapelv	A felek jogválasztása az elsődleges.	A felek jogválasztása az elsődleges.	A felek jogválasztása az elsődleges.
Hallgatólagos jogválasztás lehetséges-e?	Nem lehetséges. Jogválasztás hiányában a választottbíráskodás helye szerinti jog az irányadó.	Lehetséges. Ha a körülményekből – különösen lex contractus – megállapítható.	Lehetséges – amennyiben a körülményekből megállapítható. Egyes értelmezések szerint Svájc választása a svájci jog hallgatólagos választásának tekinthető.
Kapcsolóelvek jogválasztás hiányában	Nem alkalmaznak kapcsolóelveket. Jogválasztás hiányában automatikusan a választottbíráskodás helyének joga alkalmazandó.	1. Lex contractus 2. Lex loci arbitri 3. Favor validitatis – az alaki érvényesség tekintetében (a fenti sorrendben)	1. Lex contractus 2. Svájc joga - favor validitatis kivetülése (nincs meghatározott sorrend)
A szabályozás célja:	Jogi kiszámíthatóság és végrehajthatóság biztosítása.	Rugalmasság, a felek autonómiájának védelme, összhang a nemzetközi trendekkel.	Rugalmasság, a felek autonómiájának védelme, összhang a nemzetközi trendekkel.

Marianne Kecsmar⁵⁷

FRENCH COURTS' RECENT APPROACH TO VIOLATION OF INTERNATIONAL PUBLIC POLICY – TOWARDS A MORE BALANCED CONTROL OF AWARDS?

Introduction

1. From virtual no control to a full review of the merits of the award

1.1. The Thalès-Cytec era: The “minimalist” approach or a quasi-nonexistent control

1.2. The Belokon decision: Establishing the “maximalist” approach

1.3. The Sorelec decision and the full authority to review the award in cases of an alleged violation of international public policy

2. Towards a concrete approach to public policy control?

2.1. Towards a concrete approach to public policy control – an evidence-based control?

2.2. Towards a concrete approach to public policy control – Consideration of the parties’ behaviour?

2.3. Admissibility – The first gate to public policy control ?

3. Conclusion

⁵⁷ Marianne Kecsmar is an arbitration practitioner and a member of the Paris and New York Bars. She specialises in private international law and has extensive experience in international commercial and state arbitration, as well as post-arbitral litigation and actions for the annulment of arbitral awards before the Paris Court of Appeal. Marianne is also a lecturer at Panthéon-Assas University (French arbitration law) and a former member of the ICC International Court of Arbitration (2018-2024). This article was published in the ICC Dispute Resolution Bulletin (issue 2025-1), available in the [ICC Dispute Resolution Library](#). Reproduced with permission of the International Chamber of Commerce (ICC).”

THE FRENCH COURTS' APPROACH TO THE VIOLATION OF INTERNATIONAL PUBLIC POLICY HAS SHOWN A SIGNIFICANT EVOLUTION SINCE THE THALÈS (2004) AND CYTEC (2008) CASE LAW, IN WHICH THE COURTS EXERCISED A MINIMALIST (OR QUASI-INEXISTENT) CONTROL OVER THE AWARD. THIS SHIFT OCCURRED THROUGH A SERIES OF DECISIONS ADDRESSING CORRUPTION AND MONEY LAUNDERING, CULMINATING IN TWO COUR DE CASSATION JUDGMENTS IN 2022 (BELOKON AND SORELEC), WHICH INTRODUCED A NEW STANDARD OF A "CHARACTERISED" VIOLATION. UNDER THIS STANDARD, THE REVIEWING JUDGE MAY CONDUCT A NEW INVESTIGATION AND VIRTUALLY RE-EXAMINE THE MERITS OF THE CASE. WHILE MAINTAINING A REFERENCE TO THE MUCH-CRITICISED "CHARACTERIZED" STANDARD, RECENT RULINGS – ILLUSTRATED BY THREE EXAMPLES IN THIS ARTICLE – DEMONSTRATE A TREND TOWARD GREATER RIGOR IN ANALYSING THE FACTUAL AND LEGAL ELEMENTS RELEVANT TO ALLEGATIONS OF INTERNATIONAL PUBLIC POLICY VIOLATIONS. THIS MORE PRAGMATIC APPROACH IS ALSO EVIDENT AT THE ADMISSIBILITY STAGE, WHERE RECENT CASE LAW (SOSTRENE IN 2024 AND BCI IN 2025) APPEARS TO LIMIT THE SCOPE OF ISSUES SUBJECT TO JUDICIAL REVIEW BY INVOKING THE WAIVABLE "PRIVATE INTEREST" OF THE PARTY SEEKING ANNULMENT OF THE AWARD. IF THIS PRAGMATIC APPROACH PREVAILS IN FUTURE DECISIONS, IT WOULD PREVENT PARTIES FROM SEEKING ANNULMENT OF AWARDS ON THE BASIS OF UNSUBSTANTIATED ALLEGATIONS, THEREBY REFOCUSING JUDICIAL REVIEW ON THE AWARD ITSELF.

Introduction

The control of an international arbitral award enables its enforcement when voluntary or negotiated compliance is lacking, leading to the incorporation of the award into a specific legal order. This control (or “review”) is a procedure that does not entail adjudicating the parties’ rights as the controlling judge does not act in an appellate capacity. Rather, the controlling judge assesses the award on autonomous grounds for annulment, which are criteria designed to ensure that the award aligns with the requirements of the relevant legal order thereby allowing its integration into that legal framework.

In France, the controlling judge assesses the regularity of an international award⁵⁸ against five criteria, including international public policy.⁵⁹ Specifically, an international arbitral award will not be recognised or enforced in France if it violates French international public policy (“*ordre public international*”),⁶⁰ whether procedural (e.g. due process, equality of arms, fraudulent conduct, denial of justice) or substantive.

The **content of international public policy** is shaped by case law. As articulated in a frequently cited judicial formula:

*“the international public policy against which the annulment judge conducts the control is understood as an inherently French concept encompassing a set of rules and values that the French legal order may not disregard, even in international matters”.*⁶¹

Today, this definition encompasses the fundamental values and principles recognised by international consensus, which may be reflected in French, European, or foreign mandatory rules⁶² embodying public policy standards (“*lois de police*”) or international conventions. Alongside traditional principles, such as respect for human dignity, the integrity of the human body, and the prohibition of organ trafficking, economic rules like antitrust laws or creditor protection in insolvency proceedings have gained prominence. Newer concepts have also emerged, including the fight against

⁵⁸ French law provides for different regimes of control for domestic and international arbitration. The present article will only address the regime of control for international arbitration.

⁵⁹ The five exclusive grounds for setting aside an international arbitral award rendered in France are enumerated in Art. 1520 of the French Code of Civil Procedure. These same grounds apply to appeals against orders granting recognition or enforcement of arbitral awards rendered outside France under Art. 1525 of the same Code. In the present article, when referring to “annulment proceedings” or “annulment judge”, these terms may encompass both proceedings under Arts. 1520 and 1525. Art. 1520 provides, [as translated](#): “An award may only be set aside where: (1) the arbitral tribunal wrongly upheld or declined jurisdiction; or (2) the arbitral tribunal was not properly constituted; or (3) the arbitral tribunal ruled without complying with the mandate conferred upon it; or (4) due process was violated; or (5) recognition or enforcement of the award is contrary to international public policy.”

⁶⁰ Arts. 1514, 1520, 5° and 1525, French Code of Civil Procedure.

⁶¹ E.g. Paris Court of Appeal, 5 Apr. 2022, République gabonaise v. Santullo, Rev. arb., 2022.620, note I. Fadlallah (free translation).

⁶² Paris Court of Appeal, 16 Jan. 2018, MK Group, Rev. arb., 2018.401, note S. Lemaire; Paris Court of Appeal, 3 June 2020, TCM FR, n° 19/07261.

corruption and money laundering, environmental protection imperatives, and compliance with embargo and boycott laws.⁶³

This concept of international public policy does not, however, offer a clear, defined or exhaustive list of issues that fall within its scope. In the end, it is left to the discretion of the controlling judge to determine its specific content, on a case-by-case basis.

It is then hardly surprising that violations of international public policy are often cited as grounds for challenging arbitral awards. Parties frequently invoke this principle in the hope of redirecting judicial control over the merits of the case even though such control over awards remains constrained – even in matters of international public policy – to the fundamental principle that the merits of an award are not subject to review.

This tendency has gained momentum in recent years, fueled by developments in case law addressing corruption and money laundering.⁶⁴ These developments have expanded the scope of intervention by the controlling judge, who may now initiate a fresh investigation and reassess the arbitrators' findings on specific factual or legal points; and even permit the controlling judge to adjudicate, for the first time, matters never previously raised before the arbitrators in relation to public policy matter (I).⁶⁵

However, any imbalance inevitably reaches a tipping point, prompting a restoration of equilibrium. Such balance is essential in the context of public policy control, as it constitutes "an element of the overall harmony of arbitration law".⁶⁶ This pursuit of equilibrium is reflected in recent case law, which appears to embrace a more pragmatic and concrete approach to control (II).

1. From virtual no control to a full review of the merits of the award

The starting point in the development of case law regarding judicial control of awards is the so-called *Pyramides* case, which adopted a broad formula concerning the judge's scope of control:

*"If the mandate of the Court of Appeal, under Articles 1502 and 1504 of the New Code of Civil Procedure, is limited to examining the irregularities listed in these provisions, **no limitation is imposed on the power of this court to investigate in law and in fact all elements concerning the irregularities in question**".⁶⁷*

Although the issue in this case specifically concerned the jurisdiction of the arbitral tribunal, the decision was framed in general terms and did not limit its reasoning to the jurisdiction ground alone. This raised doubts as to its applicability to other annulment grounds.

⁶³ This transnational or truly international public policy has been particularly explored by Emmanuel Gaillard. See e.g. EMANUELLE GAILLARD: *Aspects philosophiques de l'arbitrage international*. Martinus Nijhoff Publishers, Londen, 2008. n°115 et seq.

⁶⁴ PIERRE MAYER: Corruption and Arbitration: Recent Developments in French Case Law. ICC Dispute Resolution Bulletin, 2022-2.

⁶⁵ See in particular, Sections I(2) and I(3).

⁶⁶ CHARLES JARROSSON: L'intensité du contrôle de l'ordre public. In: E. LOQUIN, S. MANCIAUX (eds.) : *L'ordre public et l'arbitrage*. LexisNexis, 2014. 467 et seq.

⁶⁷ *Pyramides*, Cass., Civ. 1ère, 6 Jan. 1987, Rev. arb., 1987.469, note Ph. Leboulanger (emphasis added, free translation).

Later, the *Westman*⁶⁸ and *Thomson CSF*⁶⁹ decisions confirmed that the formula adopted in the *Pyramides* case also applied to the control of awards on the international public policy ground. The question arose as to the **intensity of the judge's control**. Specifically, how far should the controlling judge go in its investigation to identify a breach of international public policy; or, put differently, what are the elements that can be considered by the controlling judge?

Should the judge's control be limited to the award itself – i.e. the elements assessed and included by the arbitrators in their decision, the so-called “minimalist” approach **(1)**? Or should it extend to all elements raised and debated by the parties before the arbitrators, the so-called “maximalist” approach **(2)**? Or even further, should such control encompass all elements relevant to the alleged breach of international public policy, including extrinsic factors raised by a party for the first time before the controlling judge, regardless of whether the party was aware of such elements before initiating annulment proceedings, the “full” control over the award **(3)**?

1.1. The Thalès-Cytec era: The “minimalist” approach or a quasi-nonexistent control

According to the *Thalès*⁷⁰-*Cytec*⁷¹ jurisprudence – two decisions of the Paris Court of Appeal and the Court of Cassation respectively in the field of competition law – recognition and enforcement of an award can only be refused if the breach of international public policy is “flagrant, actual and concrete” (“*flagrante, effective et concrète*”). The use of the term “flagrant” has been understood as giving the judge an extremely limited scope of control. This control is limited to violations that are “patently obvious” (“*qui crève les yeux*”), as articulated in the *Thalès* ruling. In other words, the breach of public policy must be obvious on the face of the award, without the need for a detailed analysis.

The *Westman* and *Thomson CSF*⁷² jurisprudence established that the judge should conduct its review in accordance with the *Pyramides* formula – “in law and in fact”,⁷³ i.e. by assessing all factual and legal elements relevant to the public policy issue. The requirement that the breach be “flagrant” rendered this principle moot. The scope of the control became minimal, resulting in a quasi-non-existent control. In practice, this meant that the reviewing judge was only required to read the award without further scrutiny of the arbitrators' factual or legal findings.

This so-called “minimalist” approach was welcomed by some scholars, who argued that it would discourage the misuse of annulment proceedings based on alleged violations of competition law. They emphasised that a more extensive review in such a context would essentially amount to a reassessment of the merits of the case, which is prohibited. This “minimalist” approach was confirmed by the Court of Cassation in its *Schneider* ruling rendered in the context of corruption, where the Court held that:

⁶⁸ *European Gas Turbines SA v Westman International Ltd*, Paris Court of Appeal, 30 Sept. 1993, Rev. arb., 1994.359, note D. Bureau.

⁶⁹ *Thomson CSF*, Paris Court of Appeal, 10 Sept. 1998, Rev. arb., 2001.583, note J.-B. Racine.

⁷⁰ *Thalès*, Paris Court of Appeal, 18 Nov. 2004, Rev. arb., 2005.751, note p. 529, M.L.G. Radicati di Brozolo, “L’illicéité ‘qui crève les yeux’ : critère de contrôle des sentences au regard de l’ordre public international”.

⁷¹ *Cytec*, Cass., Civ. 1ère, 4 June 2008, Rev. arb., 2008.473, note S. Bollée.

⁷² *Westman*, supra note 12; *Thomson CSF*, supra note 13.

⁷³ *Pyramides*, supra note 11.

"the reviewing judge is the judge of the award and not of the case subject to the arbitration agreement".⁷⁴

This suggests that the control by the judge should be confined to examining the award as it stands, without the need for a detailed analysis of the arbitrators' findings on the relevant factual or legal issues.

Subsequently, there has been a slight shift in the terminology used by the Paris Court of Appeal. In some decisions, the Court has abandoned the term "flagrant",⁷⁵ while in others, it has replaced it with the term "manifest".⁷⁶ From a semantic perspective, the difference in meaning between "manifest" and "flagrant" is difficult to discern, as in both cases the arbitrators' findings bind the judge who cannot conduct a new investigation or reassess the arbitrators' decision. Nevertheless, the change in terminology reflects an intention to adopt a more conventional term, as "manifest" is commonly used in French law to limit the judges' discretion in the exercise of their powers. In practice, this change in terminology sparked a redefinition of the scope of control of the reviewing judge.

1.2. The *Belokon* decision: Establishing the "maximalist" approach

Following a series of rulings by the Paris Court of Appeal on corruption and money laundering,⁷⁷ the Court of Cassation endorsed the so-called "maximalist" approach in its *Belokon* decision.⁷⁸ This ruling represents a significant turning point in the case law.

In the *Belokon* decision, the Court of Cassation held that a "characterised" breach ("*violation caractérisée*") of international public policy must be established to refuse recognition and enforcement of an international award. The significance of this new term and its impact on the standard of review should be emphasised – though its ambiguity must also be acknowledged.⁷⁹ The requirement of a "characterised" breach refers both to the seriousness of the breach – which brings it closer to the "flagrant" or "manifest" standard – and to the judges' discretion in assessing the alleged violation, i.e., the controlling judge's power to determine whether the factual and legal elements presented before them are sufficient to establish the alleged breach. It is the latter meaning that has been upheld in the *Belokon* and post-*Belokon* case law.

The departure from previous approaches is evident, particularly since this power granted to the controlling judge requires a thorough analysis of the evidence to determine the extent of the alleged violation. In cases of corruption or money laundering, direct evidence is rarely available,⁸⁰ and proof must rest on probabilities, judicial presumptions, or patterns of behavior. French law recognises inferences from circumstantial evidence under Article 1382 of the French Civil Code ("*preuve par indices*"), which however requires that such evidence consist of a set of "serious, accurate, and

⁷⁴ Schneider, Cass., Civ. 1ère, 12 Feb. 2014, Rev. arb., 2014, note D. Vidal, at p. 289 (free translation).

⁷⁵ E.g. Golf Leaders, Paris Court of Appeal, 4 March 2014, n° 12/17681 (upheld by Cass., Civ. 1ère, 24 June 2015, Rev. arb., somm., 2015, at p. 964).

⁷⁶ E.g. Soc. Arab Potash, Paris Court of Appeal, 24 Feb. 2015, Rev. arb. somm., 2015, at p. 283.

⁷⁷ Indagro, Paris Court of Appeal, 27 Sept. 2016, Rev. arb. 2017.942, note p. 824, E. Gaillard "La corruption saisie par les arbitres du commerce international"; Belokon v. Kyrgyzstan, Paris Court of Appeal, 21 Feb. 2017, Rev. arb., 2017.915, note S. Bollée, M. Audit; Alstom, Paris Court of Appeal, 28 May 2019, Rev. arb., 2019.850, note E. Gaillard; Sorelec v. Libya, Paris Court of Appeal, 17 Nov. 2020, Rev. arb. 2021.748, note P. Mayer; Gabon v. Webcor, Paris Court of Appeal, 25 May 2021, Rev. arb., 2021.748, note P. Mayer.

⁷⁸ Cass., Civ. 1ère, 23 March 2022, Belokon, Rev. arb. 2022.945, note S. Bollée, M. Audit.

⁷⁹ See Vocabulaire juridique, Association Henri Capitant, « caractérisé ».

⁸⁰ See, however, Gabon v. Webcor, supra note 21.

consistent" ("*graves, précis et concordants*") indicators. In the *Belokon* case, the Court found that money laundering and corruption – which qualify as “characterised” breaches of international public policy – were established based on their likelihood, i.e. through circumstantial evidence that meet Article 1382's standard of ‘serious, accurate, and consistent’ indicators.

Further – and this is the second key contribution of the *Belokon* ruling – if we analyse the requirement of a "characterised" breach in terms of the intensity of the judicial control, the question arises as to how far the controlling judge can go in their assessment, and what elements can constitute the "serious, accurate, and consistent" indicators now required to establish a breach of international public policy. The *Belokon* ruling provides a clear answer: the controlling judge's power is extensive. Specifically:

1. The arbitrators’ control is not confined to the evidence presented before the arbitral tribunal, nor are they bound by the arbitrators’ findings, assessments and legal characterisations.
2. Arbitrators may investigate all factual and legal elements, including those not submitted to the arbitrators, with the possibility of reopening proceedings and ordering the production of new evidence.⁸¹

It is worth noting, however, that in this case, the breach of international public policy had been raised before the arbitrators. Thus, the particularity of the *Belokon* case lies in two key aspects: (i) the Court of Cassation's reference to the standard of a “characterised” breach; and (ii) the Court of Appeal's examination and assessment of a set of facts that had not been disclosed to the arbitrators.

1.3. The Sorelec decision and the full authority to review the award in cases of an alleged violation of international public policy

The Paris Court of Appeal went even further in the *Sorelec* case holding that the controlling judge could

*“assess the claim based on a breach of international public policy, even if it had not been invoked before the arbitrators or included by them in the discussion”.*⁸²

Thus, it is possible to support a claim for annulment based on a breach of international public policy, even if such a breach was not raised before the arbitral tribunal.

The issue had already been decided in relation to Article 1466 of the French Code of Civil Procedure. This article establishes the principle that irregularities not raised in time before the arbitral tribunal by a party aware of them are deemed waived.⁸³ However, case law had already established that, in matters of public policy from which parties cannot derogate ("*ordre public de direction*"), Article 1466 cannot prevent a claim for being raised for the first time before the annulment judge.⁸⁴

The Court of Appeal applied this case law in the *Sorelec* case. The Court of Cassation upheld the Court of Appeal's decision and further ruled that the argument based on Libya's disloyal behavior –

⁸¹ See Alstom, *supra* note 21.

⁸² *Sorelec*, *supra* note 21 (free translation).

⁸³ Art. 1466, French Code of Civil Procedure: “The party which, knowingly and without legitimate reason, fails to raise an irregularity in a timely manner before the arbitral tribunal is deemed to have waived its right to rely on it”.

⁸⁴ CHRISTOPHE SERAGLINI - JEROME ORTSCHIEDT: *Droit de l'arbitrage interne et international*. LGDJ, 2ème éd. 2019, n°977 ; Paris, 19 Oct. 2021, Rev. arb., somm., 2021.1276.

intentionally refraining from raising the corruption issue before the arbitral tribunal and reserving it for the annulment proceedings against the award – was “inoperative” and did not prevail.⁸⁵

This new case law grants the controlling judge, in cases of alleged violations of international public policy, full authority to review the award, the facts presented before the arbitral tribunal, and even facts not disclosed to the arbitral tribunal. It also allows the claimant to seek the annulment of an award on grounds of public policy violations stemming from acts of corruption, even in cases where no allegations of corruption were raised before the arbitrators. The *Belokon-Sorelec* case law hence led to:

"shaking essential rules that have made French arbitration renowned".⁸⁶

2. Towards a concrete approach to public policy control?

Following the *Belokon-Sorelec* case law, which advocated for a full control over arbitral awards in the context of specific transnational public policy derived from international instruments on corruption and money laundering⁸⁷ – which was expressly referred to by the Paris Court of Appeal – the question arose whether this approach would apply to all cases involving violations of international public policy.

Several subsequent decisions have confirmed that the new standard of “characterised” violation, which justifies a full review of international awards where a breach of international public policy is raised, applies to all grounds raised, not just those related to corruption and money laundering.⁸⁸ As a result, in all cases where allegations of a breach of international public policy are raised, the controlling judge can conduct a new investigation and re-examine the merits of the case, effectively overriding the principles of loyalty and procedural good faith, since the *Sorelec* decision established that parties may raise allegations of violations of international public policy for the first time in annulment proceedings, even if they have strategically withheld such challenges during the arbitration proceedings to gain a tactical advantage. This has effectively led to a surge in various allegations aimed at meeting the threshold for a violation of public policy.

⁸⁵ *Sorelec*, Cass., Civ. 1ère, 7 Sept. 2022, *Rev. arb.*, 2022, note Ch. Jarrosson, at p. 1251.

⁸⁶ *Sorelec*, Paris Court of Appeal, 17 Nov. 2020, note I. Fadlallah., *JDI* 2021.1021, at p. 1032, n°1.

⁸⁷ In the *Belokon* case, the Court of Cassation employed a curious phrasing, stating that it was its role to “examine whether the recognition or enforcement of the award would undermine the objective of combating money laundering by allowing a party to benefit from the proceeds of such activities, as defined by the Mérida Convention”.

⁸⁸ See e.g. decisions in which the Paris Court of Appeal referred to the “characterised” violation criterion: (i) to reject an allegation of violation of the principle of state unity resulting from the award (Paris Court of Appeal, 18 Apr. 2023, *CNIM*, n° 20/15087); (ii) regarding Arts. L. 441-7 and L. 441-7-1 of the Commercial Code relating to the formalisation of commercial relations - between supplier and distributor in the first case, and between supplier and wholesaler in the second - the provisions were characterised by the claimant as “lois de police” (Paris Court of Appeal, 18 Apr. 2023, *Transgourmet*, n° 22/00415); (iii) to reject an allegation based on the lack of deliberation, which constitutes a violation of procedural public policy (Paris Court of Appeal, 23 May 2023, *Trasta*, n° 22/05387); (iv) to reject an allegation based on the principle prohibiting nationals from bringing their own state before an international court or arbitral tribunal, as this principle does not fall under international public policy (Paris Court of Appeal, 27 June 2023, *Garcia*, n° 22/02752); (v) to reject an allegation of fraud by substitution of persons (Paris Court of Appeal, 4 July 2023, *Sogea-Satom*, n° 21/19249); or (vi) in the *GBO* ruling, in which the Paris Court of Appeal rejected an annulment request based on the violation of European law (Paris Court of Appeal, 23 Jan. 2024, *GBO*, *Rev. arb.*, 2024.164, note Ch. Jarrosson).

How can such extensive power of the controlling judge be justified? For some, the answer lies in the unique nature of the control procedure, which aims to integrate the award into the French legal order and, as such:

"the principle of non-revision of the merits is directly and exclusively tied to the concern of adhering to the legal list of grounds for control".⁸⁹

According to such reasoning, if the controlling judges re-examine or examine for the first time questions of fact and law, they do so within the framework of their control under Article 1520, 5° of the Code of Civil Procedure, solely to ensure the regularity of the international award. In short, the controlling judge assesses the same elements but from a different angle. It is undoubtedly within this logic that the Court of Cassation found it necessary to clarify in the *Belokon* case that when the Court of Appeal ruled on new elements, never debated before the arbitrators, it

"did not conduct a new investigation or a revision on the merits of the award, but rather made a different assessment of the facts".⁹⁰

However, in our view, the logic tied to the unique nature of the control procedure would require the opposite reasoning: the control procedure is not intended to adjudicate the rights of the parties but solely to assess the integration of the international award into the French legal order. Such control is therefore limited not only by the exhaustive list of grounds for annulment that permit such review but also by the principle prohibiting the revision of the merits of the case – a fundamental principle consistently upheld by case law and binding on the controlling judge. As Charles Jarrosson noted:

"Here is the 'tour de force' achieved by the Belokon-Sorelec case law of the Court of Cassation when it unfolds its effects: nothing less than allowing the denaturation of the control of awards, the primary remedy and fundamental pillar of the structure of remedies as French arbitration law has organised it since the decrees of 1980, 1981, and 2011. Should we recall that in French arbitration law, the organisation of remedies is itself a matter of public policy?".⁹¹

The *Belokon-Sorelec* case law, with its windfall effect – which is exploited by parties seeking to set-aside an award and which significantly undermines the efficiency of arbitration – has been the subject of strong criticism. Among them, Ibrahim Fadlallah effectively summarised the problematic issue:

"If we alter the facts and legal characterisations to control public policy, in all cases, we are no longer controlling the award, but rather one that does not exist".⁹²

Have these criticisms been considered? Reviewing recent decisions may provide some points for reflection.

⁸⁹ S. Bollé, Chron. de jurisp. fr., in Rev. arb. 2007.97.

⁹⁰ Belokon, supra note 22 (free translation).

⁹¹ GBO, Paris Court of Appeal, 23 Jan. 2024, note Ch. Jarrosson, Rev. arb. 2024, at p. 174, n°7.

⁹² Sorelec, Paris Court of Appeal, 17 Nov. 2020, note I. Fadlallah, JDI 2021.1021, at p. 1036, n°7 (free translation).

2.1. Towards a concrete approach to public policy control – an evidence-based control?

As demonstrated by the most recent case law, such as in the *GBO*⁹³ or *Sostrene*⁹⁴ rulings, the Paris Court of Appeal adheres to the control method derived from the *Belokon-Sorelec* case law. Thus, the party's allegation in the control procedure supporting the annulment of the award is examined under the requirement of a "characterised" violation. In this regard, there is nothing new. However, an evolution can be observed in how the judge conducts their search for factual and legal elements compared to the *Belokon-Sorelec* rulings. Perhaps we are witnessing, after the affirmation of principles, an attempt to chart a middle path between the precipice of prohibited revision of the merits and the no less dangerous absence of any real control.

Three examples illustrate this approach, depending on whether:

1. the facts submitted to the controlling judge have already been examined by the arbitral tribunal;
2. new facts are presented to the controlling judge to complement those already submitted to the arbitrators; or
3. the allegation of a violation of international public policy, not raised before the arbitrators, is raised for the first time before the controlling judge.

The *Benin v. Securiport*⁹⁵ ruling, in the context of a corruption case, offers a balanced approach by upholding the requirement of a "characterised" violation and clarifying the scope of the role of the controlling judge. In this case, Benin had raised the corruption argument before the arbitral tribunal, alleging that the disputed contract was tainted. Before the controlling judge, Benin invoked a violation of international public policy without introducing new facts.

The ruling maintains the standard of a "characterised" violation while clearly delineating the judge's role in reviewing the award, including the examination of "serious, accurate, and consistent" red flags. The ruling clearly circumscribes the power of the annulment judge:

"The control of the annulment judge has a specific and distinct purpose. The fact that the arbitral tribunal, in its award, has already examined the indicia of corruption in the context of its assessment of the validity or legality of the contract cannot deprive the annulment judge of the ability to conduct this examination again to ensure that a violation of international public policy is not characterised. However, they must conduct this examination in compliance with the principle of non-revision. Thus, within the scope of their office, it is up to the annulment judge not to conduct a new examination of the indicia of corruption to assess the legality of the disputed contract, which would amount to a review of the award or its reasoning – a practice that is prohibited. Rather, they must examine whether these indicia are sufficiently serious, accurate, and consistent to characterise, through the integration of the award into the domestic legal order, a violation of international public policy."

The role of the controlling judge, as defined here, does not preclude the examination of facts that were not presented to the arbitrators (although this was not the case here). However, the judge is limited to considering such facts for the sole purpose of assessing whether the red flags identified by the

⁹³ GBO, note Ch. Jarrosson, *supra* note 34, Rev. arb., at p.164.

⁹⁴ Paris Court of Appeal, 29 Oct. 2024, *Sostrene*, n°23/02368.

⁹⁵ Paris Court of Appeal, 27 Oct. 2020, *Bénin v Securiport*, Rev. Arb. 2021.748, note P. Mayer (free translation).

arbitrators meet the threshold of being “serious, accurate, and consistent”, all while preserving the integrity of the award and its reasoning.

The application of these principles is particularly important in this case. Since the arbitral tribunal applied Beninese law, which does not require calls for tenders in the relevant context, the annulment judge emphasised that the tribunal's application of this law could not be challenged, especially since it was uncontested by the parties. As a result, the judge ruled that the award was binding on this issue and that the compatibility of Beninese law with the requirements of French international public policy could not be reviewed. In this respect, the controlling judge deferred to the decision of the arbitrators.

In *Gabon v. Santullo*⁹⁶, in the context of a corruption case, the State of Gabon raised facts that had not been presented during the arbitration proceedings. The annulment judge set aside the award on grounds of corruption by applying the “characterised” violation standard. Two observations in this decision are particularly noteworthy.

First, the annulment judge excluded the evidence submitted by Gabon, which included confessions from the individuals involved and records from the criminal proceedings. This exclusion was grounded in the treatment inflicted upon them, which violated fundamental principles such as respect for human dignity, the right to a fair defense, and the prohibition of torture. Beyond the specifics of the case, such exclusion of evidence demonstrates that the judge carefully examines the legality of the methods used to obtain evidence and questions the functioning of the judicial system in the State requesting the annulment of the award. However, aside from this severe illegality, the question of the admissibility of illegally obtained evidence will inevitably arise. This stems from the solution adopted by the Court of Cassation Plenary Assembly in December 2023, which ruled that the civil judge may, under certain conditions, consider evidence obtained improperly, provided that no other means are available.⁹⁷

Second, the decision conducted a thorough and meticulous examination of the additional evidence submitted by Gabon to identify red flags of corruption. The contrast in analytical rigour with the *Sorelec* ruling is striking, as the annulment judge in that case relied on general and impressionistic observations. This is a significant step forward, although not without criticism.⁹⁸ Assessing whether the burden of proof has been met is undoubtedly a complex task. Nevertheless, this decision reflects a commitment to rigour that should encourage parties to present the necessary evidence to meet the “serious, accurate, and consistent” red flags standard.

In *Sostrene*⁹⁹, in the context of an alleged violation of competition law, Art. 101 TFEU aligns with the approach established in the *Belokon-Sorelec* case law, particularly the latter, as the public policy claim had not been raised before the arbitrators. The ruling confirms that such a violation of public policy can justify examination by the annulment judge – even if the claim was not presented to the arbitrators – and proceeds to identifying a “characterised” breach of international public policy. The annulment judge then assesses the requirement for “serious, accurate, and consistent” red flags in just a few sentences and dismisses the public policy allegation with minimal reasoning.

⁹⁶ Paris Court of Appeal, 5 Apr. 2022, *Gabon v Santullo*, Rev. arb. 2022.620, note I. Fadlallah.

⁹⁷ Cass. Ass. Plén., 22 Dec. 2023, Sté. Abaque, n°20-20.648.

⁹⁸ *Sorelec*, note Ch. Jarrosson, supra note 28, at p. 1277 ; Rev. arb., 2022.584, note I. Fadlallah; J. Jourdan-Marques, Dalloz Actualités, 20 mai 2022.

⁹⁹ *Sostrene*, Paris Court of Appeal, 29 Oct. 2024, n°23/02368.

Could this brevity be attributed to the complexity of competition law? In our view, it is likely that the annulment judge, through a pragmatic assessment, recognised that the party seeking the annulment of the award was attempting to justify the nullity of the disputed contract under the pretext of an alleged violation of public policy. If this interpretation prevails, this pragmatic approach should reassure those concerned about the potential for the controlling judge to challenge awards based on unsubstantiated claims of public policy violations. This is the approach that will be adopted to examine admissibility, as discussed below.

2.2. Towards a concrete approach to public policy control – Consideration of the parties' behaviour?

In the *Sorelec* case,¹⁰⁰ Libya had never raised the issue of corruption, reserving this argument for the first time before the Court of Appeal. The Court of Cassation disregarded Libya's alleged disloyalty. The Court of Cassation's decision is particularly significant given that the settlement agreement between the parties – which the Court of Appeal later found to be the product of a corrupt act – had been presented more than seventeen months before the final award was rendered. During the arbitration, the State – which had seventeen months to raise any corruption concerns – instead chose only to question the authority of the signatory (the Minister of Justice of one of Libya's governments), arguing that he should have obtained the approval of the Committee on Foreign Disputes.¹⁰¹

The decision has been strongly criticised for not taking into account the disloyalty of the party that is the plaintiff in the annulment proceedings. The principle of loyalty in arbitration is a fundamental principle:

*“It is the principle of principles in procedure, underpinning the rights of defense and the adversarial principle, and is a matter of public policy”.*¹⁰²

It is worth recalling that the *Ganz* ruling, albeit somewhat dated, held as follows on this issue:

*“The international arbitrator, whose mandate also includes ensuring respect for international public policy, has the power to sanction behaviors contrary to the good faith that must govern relations between parties in international trade”.*¹⁰³

The case law has not yet had the opportunity to revisit this issue and clarify its position in light of the criticisms against the *Sorelec* ruling. However, the strict approach of the annulment judge to the allegations of fraud in the recent *Banque Centrale d'Irak* (“BCI”) case¹⁰⁴ – examined in detail below – may be attributed, at least in part, to BCI's somewhat questionable conduct during the arbitration proceedings. Notably, BCI chose not to participate in the arbitration until after it had been formally declared closed, only to then raise fraud allegations that could have, and arguably should have, been addressed during the arbitration itself.

In our view, on a more pragmatic level, the impact of a party's inertia on the establishment of evidence warrants consideration. Specifically, a party's silence during the arbitration with respect to the alleged

¹⁰⁰ *Sorelec*, supra notes 21, 29.

¹⁰¹ Libya had merely discussed before the arbitrators the authority of the State to be bound by the signature of the Minister of Justice of one of Libya's governments, without obtaining the approval of the Committee on Foreign Disputes.

¹⁰² *Sorelec*, supra note 28, note Ch. Jarrosson, at p. 1272.

¹⁰³ *Ganz*, Paris Court of Appeal, 29 mars 1991, Rev. arb. 1991, note L. Idot, at p. 478 (free translation).

¹⁰⁴ *Banque Centrale d'Irak*, Paris Court of Appeal, 21 Jan. 2025, n°23/05511.

violation, as well as its post-award conduct, should be taken into account when assessing the evidence. In other words, taking into account the behavior of the party seeking the annulment of the award would help prevent the annulment judge from being used as a tool for strategic purposes.

2.3. Admissibility – The first gate to public policy control ?

The question of the admissibility of a claim based on a violation of public policy arises when no argument related to a waivable public policy matter (“*ordre public de protection*”) was raised before the arbitrators. In such instances, the party is generally considered to have waived the issue. This principle appears well established and aligns with the provisions of Article 1466 of the French Code of Civil Procedure.¹⁰⁵

However, the distinction between “*ordre public de protection*” (waivable public policy matters) and “*ordre public de direction*” (non-waivable public policy matters, which can be raised for the first time before the controlling judge) is not without ambiguity and may need to be re-examined. It is difficult to draw an absolute line between the two, as many rules classified as “*ordre public de protection*” also serve broader objectives and reflect a general conception of social relations that fall under “*ordre public de direction*”. This ambiguity was noted early on, as highlighted by Jean Carbonnier,¹⁰⁶ one of the proponents of this distinction. The distinction is in fact more indicative than normative, which explains the fragility of the case law under Article 1466 of the French Code of Civil Procedure.

In the *Sostrene* case, in which a public policy claim had not been raised before the arbitrators, it is thus consistent that – when addressing the issue of admissibility – the controlling judge emphasised that Article L. 442-6, I, 2° of the Commercial Code, which prohibits clauses creating a significant imbalance to the detriment of a commercial partner, constituted a “domestic mandatory rule” (“*loi de police interne*”).¹⁰⁷

The judge further clarified that:

“The violation of this provision cannot, in itself, be regarded as affecting the French conception of international public policy.”¹⁰⁸

In this case, the parties seeking a set-aside of the award invoked these provisions to protect their private interests. It is primarily the purpose pursued by the party that justified the controlling judge’s decision; such private interests could have been waived.

¹⁰⁵ Art. 1466, French Code of Civil Procedure: “The party which, knowingly and without legitimate reason, fails to raise an irregularity in a timely manner before the arbitral tribunal is deemed to have waived its right to rely on it”. See also, *supra* note 26.

¹⁰⁶ JEAN CARBONNIER: *Droit civil, t.4, Les obligations*. PUF, 22ème éd., 2000. n° 70, 71.

¹⁰⁷ We will not dwell on this notion of “*loi de police interne*”, which does not truly exist. By definition, mandatory rules (“*lois de police*”) are domestic rules that the legal order of the forum (in this case, France) considers to be immediately applicable, without regard to the law that would normally be designated as applicable under the conflict of laws rules. In the context of controlling arbitral awards from the perspective of international public policy, what matters is the objective identified by these mandatory rules, not their classification as mandatory rules *per se*. See Paris 23 Nov. 2021, *Guess*, n° 19/15670 : “Before the annulment judge, the debate is not so much about whether the provisions of Articles L. 134-1 and following constitute mandatory rules of the forum (“*lois de police du for*”), but rather, more specifically, whether these provisions - even if they were classified as mandatory rules - fall within the scope of the French conception of international public policy, in the sense that their violation would offend the French conception of international public policy (...)”.

¹⁰⁸ *Sostrene*, *supra* note 43 (free translation).

Does this imply that, moving forward, only public policy grounds – whether classified as “*ordre public de protection*” or “*ordre public de direction*” – that do not serve to advance the private interests of a party will be admissible as exceptions to Article 1466 of the French Code of Civil Procedure? An answer in the affirmative would be a welcome development. Such an approach would significantly narrow the scope of the “*ordre public de direction*” and limit the possibility of controlling issues not previously raised before the arbitrators.

But could one take this a step further and argue that, beyond the question of admissibility under Article 1466 of the French Code of Civil Procedure, any violation of the “*ordre public de protection*” would fall outside the scope of judicial control, as some might suggest?

The above-mentioned *Sostrene* ruling might hint at this possibility, as it emphasises the role of private interests, and thus distinguishes between private and public interests. Beyond the practical challenges of implementing such a distinction, it is crucial to emphasise that the definition of international public policy is not rooted in these categories. Rather, it is grounded in fundamental values and principles. Consequently, dividing public policy based on the interests it protects does not seem feasible, especially since certain private interests – such as procedural rights, currently classified under “*ordre public de protection*” – ultimately also intersect with public interests. Thus, as the *Sostrene* ruling held, this consideration of “private interest” applies only to the scenario where a party failed to raise the issue before the arbitral tribunal and must therefore be deemed to have waived it.

The same approach underpins the solution adopted by the Paris Court of Appeal in January 2025,¹⁰⁹ issued in a very specific procedural context. In the *BCI* case, BCI (the party seeking annulment) chose not to participate in the arbitration despite being duly and continuously notified by the sole arbitrator of the existence and progress of the arbitration. It was only after the arbitrator decided to close the procedure that BCI requested that the case be reopened, alleging fraud that would render the contract null and void. The arbitrator – having concluded that BCI had ample opportunity to raise the fraud allegation before the procedure was closed – refused to reopen the proceedings and rendered the award as it stood. Before the annulment judge, BCI argued that the award would allow to benefit from criminal acts and fraud, including procedural fraud, and that its recognition and enforcement would therefore violate international public policy.

Given that the annulment judge upheld the arbitrator's decision to close the proceedings, the question arises as to whether a ground based on a violation of public policy – not previously raised before the sole arbitrator – can be invoked for the first time before the annulment judge. The judge first reiterates the solution adopted in the *Sorelec* case:

"Compliance with international public policy on the merits cannot be conditioned by the behavior of a party before the arbitrator";¹¹⁰

while clarifying that:

"This principle does not apply when the alleged violation concerns only protective rules that the parties are free to waive".

¹⁰⁹ BCI, *supra* note 48.

¹¹⁰ See also *Sorelec*, *supra* note 29.

After reiterating this principle, the annulment judge considers – without assessing the merits of BCI's allegations – that the fraudulent misrepresentation allegedly used to secure the contract or the purported fraudulent execution of the contract :

"does not fall within the scope of international public policy, insofar as the acts attributed to Cardno ME and characterised by BCI as fraudulent affect only the contractual relationship between the parties. This applies both at the time of the formation of the consultancy contract, through the alleged fraudulent maneuvers, and subsequently, during its execution, through the alleged violation of the obligation to perform the contract in good faith".

Consequently, BCI failed – without legitimate reason – to timely invoke the acts it relies on to support its request for annulment of the award. This leads to the inadmissibility of the claim under Article 1466 of the French Code of Civil Procedure. While this is a classic outcome, the annulment judge's approach is distinctive in that it focuses on a concrete analysis of what the alleged violation implies, rather than relying on general formulations of procedural fraud:

1. BCI argued that the consultancy contract in question had been obtained through "fraudulent misrepresentation" by its counterparty, which allegedly misrepresented its lack of adequate experience required to secure the contract. In this regard, the annulment judge notes that these are in fact allegations of fraudulent maneuvers (*"manœuvres dolosives"*).
2. On the BCI's claim that the contract was fraudulently executed due to invoices issued for allegedly non-existent services, the annulment judge points out that this constitutes an alleged violation of the obligation to perform the contract in good faith. Therefore, it is a "fraud" of a contractual nature, "insofar as the acts attributed to Cardno ME and characterised by BCI as fraudulent affect only the contractual relationship between the parties".

It is evident that the *Sostrene* and *BCI* rulings share a pragmatic approach and arrive at the same conclusion: both begin with a detailed analysis aimed at limiting the controlling judge's oversight in cases involving allegations of violations of international public policy.

3. Conclusion

The jurisprudential evolution suggests that the Court of Cassation is unlikely to revisit the core principles established in the *Belokon* and *Sorelec* rulings. Nevertheless, as is typically the case after the adoption a new legal framework, attention has now turned to the gradual refinement of the application criteria through case-specific determinations. The chosen path seems to involve a concrete, fact-specific and evidence-based analysis by the judge, who does not provide impressionistic or overly broad allegations sufficient to meet the threshold of a "characterised" violation. If this pragmatic approach were to prevail in future decisions, it would help alleviate concerns that annulment judges might annul arbitral awards based on unsubstantiated allegations of international public policy violations.

Boóc Ádám¹¹¹:

RECENZÍÓ SCHMIDT RICHÁRD NEMZETKÖZI
FÓRUMVÁLASZTÁS AZ ASZIMMETRIKUS KIKÖTÉSEK
FÉNYÉBEN CÍMŰ KÖNYVÉRŐL

1. Bevezető gondolatok

A nemzetközi kereskedelmi vitarendezés utóbbi évtizedeinek kétségkívül egyik legvirágzóbb területe az aszimmetrikus joghatósági és választottbíróági megállapodások kikényszerítésének kérdésköre. Schmidt Richárd „A nemzetközi fórumválasztás szabadsága és korlátai. Aszimmetrikus joghatósági és választottbíróági megállapodások” című könyvével¹¹² ezen fontos és aktuális téma feldolgozására vállalkozott. Szerző a fórumválasztás problémakörét már hosszabb ideje kutatja, abból mérvadó, tudományos eredményeket tartalmazó publikációkkal is rendelkezik, melyekben már vizsgálta a joghatósági és választottbíróági kikötések számos aspektusát – így a nemzetközi gyakorlat aktuális problémáit és a hazai joggyakorlatban felmerülő kérdéseket¹¹³ – s e probléma halmazát tette PhD értekezése témájává is. A szerző ezen utóbbi kutatásának eredményeire támaszkodva írta meg az ORAC Kiadó gondozásában 2024 októberében megjelent könyvét, mely mind az elméleti, mind a gyakorlati jogászok számára hasznos és érdekes olvasmány. Megjegyzést érdemel, hogy – a téma komplexitására tekintettel – a nemzetközi irodalomban is ritkaság, hogy egy szerző a joghatósági és választottbíróági megállapodások párhuzamos, összehasonlító bemutatására vállalkozik.¹¹⁴

2. A mű stílusa, szerkezete,

A könyv stílusa kifejezetten olvasmányos, a téma jól strukturáltan, számos címmel és alcímmel van kifejtve, amelyek előrevetítik a gondolatok irányát. A szerző kiválóan találta meg a megfelelő egyensúlyt az elméleti fejtegetések, a jogszabályi környezet és a joggyakorlat bemutatása között. A feldolgozásra kerülő jogesetek alaposabb elemzése – mely az adott ügyben szereplő joghatósági, illetve választottbíróági kikötés szövegének eredeti és magyar nyelven történő ismertetését is magában foglalja – a fórumválasztó kikötéseket szövegező gyakorló jogászok számára is hasznos és tanulságos. A könyv 10 fő fejezetben tárgyalja a témakört. Az első fejezet (Bevezetés) a témaválasztás indokait, a vizsgálat módszerét, terjedelmét és célját jelöli ki. A második fejezetben (Fórumválasztó

¹¹¹ Prof. Dr. Boóc Ádám, PhD intézetvezető egyetemi tanár, nemzetközi és tudományos dékánhelyettes (Magánjogi Tudományok Intézete, KRE ÁJK, Budapest), választottbíró, ügyvéd. E-mail: booc.adam@kre.hu

¹¹² SCHMIDT RICHÁRD: A nemzetközi fórumválasztás szabadsága és korlátai. Aszimmetrikus joghatósági és választottbíróági megállapodások. Budapest, ORAC Kiadó, 2024.

¹¹³ SCHMIDT RICHÁRD: A vágy titokzatos tárgya – aszimmetrikus joghatósági és választottbíróági megállapodások. *Jogtudományi Közlöny*. 2020/11. sz. 507-517. SCHMIDT RICHÁRD: Variációk egy témára - Aszimmetrikus fórumválasztás a nemzetközi joggyakorlatban. *Jogtudományi Közlöny*. 2021/1.sz. 12-24. SCHMIDT RICHÁRD: Válaszút előtt - avagy támpontok az aszimmetrikus fórumválasztások hazai megítéléséhez. *Magyar Jog*. 2021/3., 144-155. o.) SCHMIDT RICHÁRD: Fórumválasztó megállapodások kollíziója: Feloldási lehetőségek a nemzetközi gyakorlat tükrében. In: BÁNDI Gy. – POGÁCSÁS A. (szerk.): *A tudomány kertjéből. Válogatott doktorandusz tanulmányok*. Budapest, 2022. 203 – 237.

¹¹⁴ A kevés nemzetközi példára lásd: COIPEL-CORDONNIER, NATHALIE: *Les conventions d'arbitrage et d'élection de for en droit international privé*. Bibliothèque de droit privé TOME 314. Paris LGDJ, 1999. ZHENG SOPHIA TANG: *Jurisdiction and Arbitration Agreements in International Commercial Law*. London, Routledge, 2014. JOSEPH: i.m.

megállapodások) a szerző „közös nevezőre” hozza a joghatósági és választottbíróági megállapodásokat, egyszersmind elhatárolva őket az egyéb jogvitarendező megállapodásoktól. A harmadik fejezet (A nemzetközi fórumválasztás szabadsága) a feleket a nemzetközi fórumválasztás területén megillető autonómia forrását és tartalmát azonosítja. Ezt követően a negyedik fejezetben (A nemzetközi fórumválasztás korlátai) kerül sor a nemzetközi fórumválasztás – kifejezett és hallgatólagos – korlátainak számba vételére. Az ötödik fejezet (Aszimmetrikus fórumválasztó kikötések a bírói gyakorlatban) ismerteti a vizsgálat tárgyává tett jogrendszerek kortárs bírói gyakorlatát, a magyar judikatúra kapcsán kitérve XIX-XX. századi jogfejlődésre. A hatodik fejezetben (*Aszimmetrikus fórumválasztó kikötések általában*) érkezünk el az aszimmetrikus joghatósági és választottbíróági megállapodások analitikus ismertetéséhez, csoportosításához és dogmatikai elemzéséhez. A könyv hatodik, hetedik és nyolcadik fejezetei (Meghatározottság, Szerződési Korlátok, Közrend) a nemzetközi fórumválasztás azon korlátait tárgyalják, melyek az aszimmetrikus kikötések szempontjából különös relevanciával bírnak. A tizedik fejezeten kerül sor a releváns megállapítások összegzésére, ezután következik a felhasznált irodalom ismertetése. Gyakorló jogászok és kutató számára is nagyon fontos fejezet a Jogesetek jegyzéke, melyben a szerző a vizsgált jogrendszerekből származó és a műben elemzett, illetve hivatkozott bírói döntéseket ismerteti országonként történő bontásban.

A könyv magyar nyelven íródott, azonban a végén található egy teljes fejezet, amely a „Summary in English” címet viseli. Ez a rész egy rendkívül részletes, lábjegyzetekkel ellátott, 40 oldalas angol nyelvű összefoglalót tartalmaz, valamint egy angol nyelvű tartalomjegyzéket, lehetővé téve, hogy a magyar nyelvet nem ismerő olvasók is forrásműként használják a könyvet.

3. A vizsgálat tárgya, módszertana

A Szerző olyan kereskedelmi kapcsolatokat vizsgál, amelyek gazdasági tevékenységet végző felek között jönnek létre, más szóval az úgynevezett „B2B” kapcsolatokat. Emiatt a könyv a választottbíróági megállapodásokat kizárólag a nemzetközi kereskedelmi választottbíróági eljárások körében tárgyalja, nem foglalkozik államközi vagy befektetési választottbíráskodással. A joghatósági megállapodások tekintetében nem képezik a vizsgálat tárgyát sem a polgári és kereskedelmi ügyeken kívüli kapcsolatok, sem az úgynevezett „B2C” kapcsolatok, például a „gyengébb felekkel” (munkavállaló, fogyasztó, biztosított) kötött joghatósági megállapodások. A választottbíróági megállapodások kapcsán a mű részletesen elemzi az 1958. évi New York-i Egyezmény¹¹⁵ és az 1961. évi Európai Egyezmény¹¹⁶ rendelkezéseit. Emellett egyes kérdésekben vizsgálja az *UNCITRAL Modelltvörny*¹¹⁷, mint nemzetközi „soft law” rendelkezéseit. A joghatósági megállapodások tekintetében a Szerző elemzi a Brüsszel Ia Rendelet¹¹⁸ és a 2007. évi Luganói

¹¹⁵ A külföldi választottbíróági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, New Yorkban 1958. június 10-én kelt Egyezmény (United Nations, Treaty Series, vol. 330, p. 3.)

¹¹⁶ A nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodásról szóló, Genfben 1961. április 21-én kelt Európai Egyezmény (United Nations, Treaty Series, vol. 484, p. 349.)

¹¹⁷ Nemzetközi Kereskedelmi Választottbíráskodásról szóló Modelltvörny (Egyesült Nemzetek Szervezete dokumentumok A/40/16, I. sz. melléklet, A/61/17, I. sz. Melléklet) – Az ENSZ Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Bizottsága által 1985. június 21. napján elfogadott és 2006. július 7. napján módosított szöveg)

¹¹⁸ Az Európai Parlament és Tanács 1215/2012/ EU Rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról. *HL L 351, 20.12.2012, 1–32*

Egyezmény¹¹⁹ (együttesen „brüsszeli–lugarói rezsím”) rendelkezéseit, valamint az EU Bíróság („EUB”) kapcsolódó joggyakorlatát. A fórumválasztás alapjogokkal kapcsolatos szempontjai kapcsán a könyv elemzi a választottbíróági és joghatósági megállapodások kapcsolatát az Emberi Jogok Európai Egyezményével¹²⁰ (EJEE) és az EU Alapjogi Chartájával¹²¹, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) releváns esetjogát az előbbi jogforrással összefüggésben. Nemzeti jogrendszerek vonatkozásában a könyv tárgyalja az aszimmetrikus joghatósági és választottbíróági megállapodásokkal kapcsolatos vezető európai jogrendszerek, nevezetesen az Egyesült Királyság, Franciaország és Németország joggyakorlatát, valamint a magyar bírósági gyakorlatot. Az aszimmetrikus választottbíróági megállapodásokkal kapcsolatban a mű kitér az Amerikai Egyesült Államok és az Orosz Föderáció esetjogára is. Ily módon mind az angolszász, mind a kontinentális jogrendszerek gyakorlati perspektívából kerülnek bemutatásra.

A szerző alapvető megközelítése az összehasonlító módszer, melynek alkalmazására több szinten is sor kerül. A mű egészen végigvonul a joghatósági és választottbíróági megállapodások közötti összehasonlítás. Emellett a vizsgált nemzeti jogrendszerek bírói gyakorlata is összehasonlításra kerül. Az összehasonlító módszertan alkalmazása gyakran felveti azt a kérdést, hogy a Szerző miért éppen az adott országokat választotta a vizsgálat tárgyául. Míg az angol és a francia bíróságok az elmúlt évtizedekben gyakran szembesültek aszimmetrikus joghatósági és választottbíróági kikötésekkel, és sokszor szöges ellentétben álló eredményekre jutottak, a német joggyakorlat meglehetősen árnyalt megközelítést alakított ki az ilyen típusú vitarendezési megállapodásokkal kapcsolatban. E vezető európai jogrendszerek mellett a Szerző bemutatja az aszimmetrikus választottbíróági kikötésekkel kapcsolatos amerikai és orosz esetjogot is, mivel mindkét ország tagja a New York-i Egyezménynek. Végül a Szerző a magyar esetjogot is elemzi, ahol az opcionális és aszimmetrikus vitarendezési kikötésekkel kapcsolatos vita egészen a 19. század második feléig nyúlik vissza. A mű az aszimmetrikus fórumválasztó kikötések kikényszerítését az állami bíróságok nézőpontjából vizsgálja (*derogációs nézőpont*), azonban nem vizsgálja a kikötött fórum saját joghatóságáról hozott döntéseit (*prorogációs nézőpont*), hogy lehetőséget adjon az aszimmetrikus joghatósági és választottbíróági kikötések összehasonlító elemzésére.

4. Lényegesebb megállapítások

A Szerző az aszimmetrikus fórumválasztási megállapodásokat olyan választottbíróági illetve joghatósági kikötéseként határozza meg, amelyek a felek jogait a vitarendezési fórum megválasztására nem egyenlően szabályozzák: az egyik félnek („kedvezményezett”) több jogot biztosítanak, miközben korlátozzák a másik fél („kötelezett”) jogait. Az eljárási hatások szempontjából az aszimmetrikus fórumválasztási megállapodások a kötelezett fél számára kizárólagosak, míg a kedvezményezett számára nem kizárólagosak. Ezzel összefüggésben magától értetődő és tudományos megállapításokra is lehetőséget adó kérdés, hogy az aszimmetrikus fórumválasztási megállapodás létrehozásakor mennyiben érvényesülnek a szerződő felek gazdasági helyzetének különbségei, és hogy a jog mint normarendszer mennyiben tud erre választ adni és megoldási javaslatokat kínálni, ha ezt a jog világára leképezzük. Tekintettel arra, hogy a Szerző maga is gyakorló

¹¹⁹ A Lugaróban 2007. október 10. napján kelt egyezmény a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról. HL L 339., 2007.12.21., 3—41.

¹²⁰ Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény

¹²¹ Az Európai Unió Alapjogi Chartája (2012/C 326/02) HL C 326., 2012.10.26.

ügyvéd és választottbíró, gyakorlati tapasztalatai fontos betekintést nyújthatnak ebbe a kérdésbe. A magyarországi jogi keretek tekintetében a Szerző kiemeli, hogy a 2018-ban hatályba lépett választottbíráskodásról szóló törvény¹²² („Vbt.”) és a nemzetközi magánjogról szóló törvény¹²³ („Nmjtv.”) közelebb hozta a hazai jogot a vezető szupranacionális jogforrásokhoz, így elmondható, hogy a nemzetközi fórumválasztás szabadsága az autonóm magyar jog alapelvévé is vált. A hazai jog egyes rendelkezései azonban nem szolgálják maradéktalanul a fórumválasztás hatékonyságát, amelyeket a könyv a téma által indokolt mértékben tárgyal.

4.1. Meghatározottság

A Szerző arra a következtetésre jut, hogy a nemzetközi fórumválasztó kikötés első olyan korlátja, amely aszimmetrikus megállapodások összefüggésben releváns lehet, a kikötés meghatározottsága. A Szerző meggyőzően érvel amellett, hogy ez a korlátozás csak a *diszkrecionális* joghatósági kikötések esetében lép életbe, amelyek a kedvezményezettnek korlátlan jogot biztosítanak a fórum megválasztására, még abban az esetben is, ha ő van alperesi pozícióban¹²⁴. Az objektív meghatározhatóság és az előreláthatóság azonban a *klasszikus* és a *tág disszociatív* kikötések esetében teljesül, ha az ilyen típusú kikötéseket helyesen értelmezik, valamint a *szűk disszociatív* kikötések esetében is, ezért a meghatározottság ez utóbbi esetekben nem releváns probléma.¹²⁵ Az aszimmetrikus választottbírói megállapodásokkal kapcsolatban a Szerző meggyőzően érvel amellett, hogy míg az *egyoldalú választottbírói kikötések* aszimmetrikus jellege nem vet fel jogi problémát a kikötés meghatározottsága tekintetében, addig az *egyoldalú rendes bírósági kikötések* esetében az igazi kérdés az, hogy fogalmi eleme-e választottbírói megállapodásnak az állami bíróságok hatáskörének teljes kizárása a kikötés megkötésekor a.¹²⁶

A könyv tárgyalja a választottbírói megállapodás kizárólagosságával kapcsolatos jelenlegi hazai joggyakorlatot, amely nem egységes¹²⁷ valamint a meglévő szakirodalmat (amely szintén megosztott).¹²⁸ Egyetérthetünk a Szerző következtetésével, miszerint a jelenlegi magyar jog szerint a választottbírói alávetés kizárólagossága nem fogalmi eleme a választottbírói megállapodásnak¹²⁹. Véleményünk szerint ez következik a választottbíráskodás szellemiségéből is, amelyet hűen tükröz a hatályos, Vbt. Szerző által is idézett szabálya.

4.2. Szerződési jogi korlátok

A Szerző szerint a szerződési jog korlátai az aszimmetrikus joghatósági és választottbírói kikötések tekintetében is relevánsak. A Szerző úgy véli, hogy a brüsszeli–luganói rezsím szerinti joghatósági kikötés aszimmetrikus jellege az uniós jog által kimerítően szabályozott kérdés, ezért a nemzeti jog alkalmazása nem indokolt¹³⁰. Ez a következtetés *mutatis mutandis* érvényes az autonóm magyar jogra

¹²² 2017. évi LX. törvény a választottbíráskodásról

¹²³ 2017. évi XXVIII. Törvény a nemzetközi magánjogról

¹²⁴ SCHMIDT (2024) i.m. 247.

¹²⁵ SCHMIDT (2024) i.m. 247-248.

¹²⁶ SCHMIDT (2024) i.m. 249.

¹²⁷ SCHMIDT (2024) i.m. 251-253.

¹²⁸ SCHMIDT (2024) i.m. 253-254.

¹²⁹ SCHMIDT (2024) i.m. 255-257.

¹³⁰ SCHMIDT (2024) i.m. 273-275, ., 278-280.

is¹³¹. Szerző álláspontjának helyességét támasztja alá az EU Bíróságnak a *Societa Italiana Lastre c. Agora ügyben*¹³² – a könyv kéziratának lezárását követően több mint fél évvel – meghozott ítélete, melyben a luxemburgi fórum a könyvben kifejezett álláspontra helyezkedett. Ugyanakkor ami a választottbíróági megállapodásokat illeti, Szerző szerint a nemzeti jog szerződési jogi korlátai aszimmetrikus választottbíróági megállapodásokra is alkalmazhatók mind a New York-i Egyezmény, mind az Európai Egyezmény alkalmazási körében, és ugyanez a következtetés vonható le a magyar autonóm jogra is¹³³

Az autonóm magyar jog körében a Szerző tovább gondolja azon problémáknak a lehetséges megoldásait, melyet az Nmjt. választottbíróági megállapodásra irányadó jogot szabályozó rendelkezése kapcsán a hazai jogirodalomból elsőként felvetett.¹³⁴ A Szerző szerint a magyar jogban az Nmjt.-nek a választottbíróági megállapodásra irányadó jogra vonatkozó rendelkezései miatt speciális kérdés merül fel. Mivel az Nmjt. jogválasztási szabályai külső és belső ellentmondásokkal terhelt, a Szerző speciális megoldást javasol: i) amennyiben a választottbíróági eljárás helye Magyarországon van, a Vbt. kollíziós szabályainak *lex specialis*-ként való alkalmazása, ii) amennyiben a választottbíróági eljárás helye külföldön van, akkor *de lege ferenda* az Nmjt. szabályainak módosítása¹³⁵

4.3. Közrend

Végül a szerző vizsgálja, hogy a közrend mennyiben lehet korlátja az aszimmetrikus joghatósági és választottbíróági megállapodásoknak. A mű arra a következtetésre jut, hogy a brüsszeli–lugarói rezsím szerinti aszimmetrikus joghatósági kikötésekkel összefüggésben az uniós jogi normákon alapuló „*in concreto*” közrendi teszt kivételes esetekben igazolható a vitarendezés *pre-adjudikatív* szakaszában, és ugyanez vonatkozik az autonóm magyar jogra is¹³⁶. A Szerző azonban úgy véli, hogy az aszimmetrikus választottbíróági kikötésekkel összefüggésben a hasonló közrendi teszt alkalmazását a vitarendezés *pre-adjudikatív* szakaszában mind a New York-i Egyezmény, mind a magyar jog alapján el kell utasítani¹³⁷.

5. Összefoglaló megjegyzések

Egyetérthetünk a könyv borítóján található ajánlót jegyző Vékás Lajos akadémikus véleményével, mely szerint a mű nemzetközi judikatúrát és jogirodalmat egyaránt foglalkoztató kérdéseket alaposan és rendkívül igényesen tárgyalja. Schmidt Richárd könyve összefoglalóan és átfogóan mutatja be a magyar jogirodalomban eddig csak szórványosan vizsgált témákat, és – előremutató módon – olyan kérdéseket is felvet és megválaszol, amelyek eddig nem kerültek a tudományos gondolkodás, de még a szakemberek látókörének előterébe sem. A művet átható gazdag jogösszehasonlítás nemcsak leíró jellegű, hanem betekintést enged a vizsgált országok legjobb gyakorlatába, a vizsgálatot a helyi

¹³¹ SCHMIDT (2024) i.m. 283-284.

¹³² C-537/23 sz. *Societa Italiana Lastre SpA v. Agora* ügyben hozott ítélet (2025. február 27.) ECLI:EU:C:2025:120

¹³³ SCHMIDT (2024) i.m. 296-297.

¹³⁴ Lásd bővebben: SCHMIDT RICHÁRD: A bőség zavarában? – avagy a választottbíróági megállapodásra irányadó jog hazai szabályozása nemzetközi kontextusban. *Magyar Jog*, 2020/1. 54–63.

¹³⁵ SCHMIDT (2024) i.m. 302-303., 305.

¹³⁶ SCHMIDT (2024) i.m. 334-335.

¹³⁷ SCHMIDT (2024) i.m. 345-346.

sajátosságokhoz igazítva. Mindezekre tekintettel a mű úttörő és egyedülálló példa a hazai szakirodalomban, hasznos ismereteket és információkat nyújt mind a tudományos kutatók, mind a gyakorló szakemberek, mind a peres eljárásokkal, illetve választottbíráskodással foglalkozó szakemberek számára.

A MAGYAR KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA MELLETT MŰKÖDŐ ÁLLANDÓ VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI ELJÁRÁSOKBAN TÖRTÉNŐ ALKALMAZÁSÁRÓL SZÓLÓ IRÁNYELVEI

Hatályos: 2026. január 1-től¹³⁸

PREAMBULUM

A mesterséges intelligencia alkalmazásáról szóló irányelvek („MI Irányelvek”) a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróság („MKIK VB”) által lefolytatott választottbírósági eljárások résztvevői számára nyújtanak gyakorlati útmutatást. Mivel ez a technológia gyorsan fejlődik és egyre inkább beépül a jogi munkába és így a választottbírósági eljárásokba is, az Irányelvek célja a MI előnyeinek kiaknázása és az eljárások hatékonyságának növelése, ugyanakkor a választottbírósági eljárások integritásának, bizalmas jellegének megőrzése és az ítéletek végrehajthatóságának biztosítása.

Kommentár: Az Irányelvek a pragmatikus megoldások kialakítását helyezik előtérbe és a hasonló kihívásokkal szembenező választottbírósági intézmények tapasztalaira is épít.

Az Irányelvekhez fűzött kommentár célja kizárólag a felhasználók részére adott tájékoztatás azért, hogy segítsék a felhasználókat a rendelkezések megértésében és alkalmazásában. A kommentár nem része az Irányelvek normatív tartalmának.

1. CIKK: HATÁLY

1.1. Az MI Irányelveket a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróság előtt folyó eljárás minden résztvevőjére alkalmazni kell (az 1.2 szakasz sérelme nélkül), ideértve a választottbírókat, a Feleket, a képviselőket és adott esetben a választottbírósági titkárokat. A Felek és képviselőik kötelesek minden tőlük elvárhatót megtenni annak biztosítása érdekében, hogy az eljárásban megkeresésükre vagy jelölésükre közreműködő minden személy, ideértve a tanúkat és a szakértő tanúkat, betartsa az Irányelvek rendelkezéseit. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróság elnöke biztosítja, hogy a titkárság adminisztratív személyzete betartsa az Irányelveket a választottbírósági eljárásokkal kapcsolatos tevékenységük során.

1.2. A MI Irányelvek nem kötelező ajánlások.

1.3. A Felek megállapodhatnak abban, hogy a MI Irányelvek egyes rendelkezéseit kötelezően alkalmazandóvá teszik választottbírósági szerződésükben vagy -bármelyik fél javaslatára vagy a

¹³⁸ Az Elnökség a szabályzatot 2025. december 16-án fogadta el.

választottbíróági tanács kezdeményezésére - felhatalmazzák a választottbíróági tanácsot a tárgybani eljárási végzések meghozatalára az Eljárási Szabályzat rendelkezéseinek keretei között.

Kommentár: Az 1.1. cikk átfogó személyi hatályt állapít meg a választottbíróági eljárások minden résztvevőjére vonatkozóan. A rendelkezés az Irányelvek absztrakt személyi hatályát rögzíti, ami nem ellentétes azzal, hogy alapesetben annak rendelkezései nem kötelezőek.

A tanúk és szakértők, bár nem közvetlen részei a választottbíróági megállapodásnak, MI eszközöket használhatnak vallomásaik vagy szakvéleményeik elkészítése során, ami potenciális kockázatot jelenthet az eljárásban. A tanúkra és szakértőkre vonatkozó „minden tőlük elvárható” fordulat kifejezi, hogy e szereplők nem állnak a Felek ellenőrzése alatt, de általában befolyással rendelkeznek felettük. E kötelezettség teljesítése azt írja elő a Felek részére, hogy ésszerű lépéseket tegyenek e körben - például a tanúk és szakértők tájékoztatása az Irányelvekről, MI-vonatkozású rendelkezések beépítése a szakértői megbízási szerződésekbe, valamint megfelelő képzés vagy útmutatás biztosítása.

Az Irányelvek nem kötelező jellege tükrözi az eljárásban részt vevő felek autonómiájának elvét a választottbíráskodásban. A kötelező szabályozásokkal ellentétben, jelen Irányelvek gyakorlati ajánlásokként működnek, amelyek az egyes ügyek szükségleteihez igazíthatók. Ez a megközelítés tiszteletben tartja a választottbíróági gyakorlat sokszínűségét, miközben egységes keretet biztosít a MI alkalmazásának szabályozására.

Az 1.2. cikk az Irányelvek normatív jellegét határozza meg.

Az 1.3. cikk biztosítja Felek számára az Irányelvek vagy egyes rendelkezéseinek kötelezővé tételét, tehát a Felek megállapodásuk útján maguk írhatják elő a jelen Irányelvek vagy azok egyes rendelkezéseinek kötelező alkalmazását, illetve bármelyik fél vagy a választottbíróági tanács maga indítványozhatja, hogy a választottbíróági tanács az Irányelv hatálya alá tartozó kérdésben eljárási végzésben döntsön.

2. CIKK: FOGALMAK

2.1. Jelen Irányelvek alkalmazásában a „MI” olyan számítógépes rendszereket jelent, amelyek tipikusan az emberi gondolkodáshoz/megismeréshez társított funkciókat látnak el, bizonyos autonómiával beleértve a természetes nyelvfeldolgozást, mintafelismerést és szöveges vagy képi tartalomgenerálást. A jelen Irányelveket a MI-ra vonatkozó és az eljárás során alkalmazandó jogszabályi rendelkezésekkel összhangban kell értelmezni.

2.2. Jelen Irányelvek nem vonatkoznak olyan rutinszerű automatizált eszközökre és bevett technológiákra, amelyek bár tartalmazhatnak egyszerűbb MI összetevőket, általánosan használatosak a jogi munkában anélkül, hogy jelentős kockázatot jelentenének a választottbíróági eljárások során.

2.3. A 2.2. cikkben meghatározottakon kívüli MI eszközöket használó minden résztvevőnek ésszerű erőfeszítéseket kell tennie az eszköz működésének, korlátainak és potenciális kockázatainak megértése érdekében, beleértve az elfoglaltságot, az adatbiztonsági sebezhetőségeket és a pontatlan vagy hamis információ generálásának lehetőségét („hallucinációk”).

2.4. Kétség esetén arról, hogy egy adott eszköz ezen MI Irányelvek hatálya alá tartozik-e, a résztvevőknek óvatosságból az Irányelvek elveit kell alkalmazniuk.

Kommentár: A 2.1. cikkben szereplő definíció funkcionális megközelítést alkalmaz a MI-vel kapcsolatban és a rendszerek kognitív jellegű képességeit helyezi előtérbe. A tág meghatározás biztosítja, hogy az Irányelvek alkalmazhatóak legyenek a MI technológia fejlődésével, magukban foglalva mind a jelenlegi generatív MI rendszereket, mind a hasonló jövőbeli fejlesztéseket. Az „emberi gondolkodás, megismerés” hangsúlyozása megkülönbözteti a MI-t az egyszerű automatizálástól vagy szabályalapú rendszerektől. A fogalom-meghatározás utal az alkalmazandó jogszabályi definícióra is (pl. EU MI rendelet vagy más alkalmazandó helyi jogszabály) és biztosítja, hogy az Irányelvek fogalommeghatározását is erre tekintettel értelmezni.

A 2.2. cikk gyakorlati funkciót szolgál azzal, hogy a szokásos technológiákat kiveszi az Irányelvek hatálya alól. A jogi gyakorlatban naponta használt számos eszköz tartalmaz valamilyen automatizált intelligenciát vagy gépi tanulási algoritmust, de ezek már beépültek a jogi munkafolyamatokba anélkül, hogy érintenék azokat a konkrét kockázatokat, amelyekkel ezek az Irányelvek foglalkoznak. Ilyenek lehetnek például

- (a) Általános helyesírás-ellenőrző és nyelvhelyességi szoftverek;
- (b) Optikai karakterfelismerés (OCR);
- (c) Egyszerű gépi fordítási szolgáltatások;
- (d) E-mail spam szűrőket és biztonsági szoftverek;
- (e) Hagyományos keresőmotorok és jogi adatbázisok kulcsszó-alapú keresési funkciókkal;
- (f) Általános dokumentumkezelő és e-discovery platformok automatizált rendezési és osztályozási funkciókkal;
- (g) Jegyzőkönyvezéshez használt szoftverek;
- (h) Automatizált ügykezelési rendszerek.

Például a helyesírás-ellenőrző szoftver statisztikai modelleket használhat javítások javasolásához, és az OCR rendszerek mintafelismerést alkalmazhatnak képek szöveggé alakításához, de ezek az alkalmazások determinisztikusak, átláthatóak, és minimális bizalmassági vagy tévedési kockázatot jelentenek. Hasonlóképpen, az alapvető e-discovery platformok gépi tanulást használhatnak dokumentumok osztályozáshoz, de általában meghatározott paraméterek szerint működnek és ellenőrizhető eredményeket produkálnak.

A lényegi megkülönböztetés az emberi képességeket kiszámítható módon javító eszközök és azok között van, amelyek új tartalmat generálhatnak vagy autonóm döntéseket hozhatnak, amelyek lényegesen befolyásolhatják az ügy kimenetelét. A hagyományos jogi adatbázis-keresések, még a fejlett algoritmusokat használók is, általában meglévő dokumentumokat vagy jogforrásokat adnak vissza, míg a modern generatív MI teljesen új tartalmat hozhat létre, amely hitelesnek tűnhet, de pontatlanságokat tartalmazhat.

A 2.3. cikk előírja az Irányelvek hatálya alá tartozó MI eszközök működése minimális megértésének kötelezettségét. Az „ésszerű erőfeszítések” megtételének kötelezettsége tekintetbe veszi, hogy a komplex MI rendszerek teljes technikai megértése meghaladhatja a legtöbb felhasználó felkészültségét, de az alapfokú ismeretek megszerzését előírja, pl. az alapvető korlátok megértését, így az adott rendszer betanításából eredő időbeli és egyéb határokat, elfogultság stb.

A „hallucináció” – amikor MI rendszerek hihetőnek tűnő, de helytelen információt generálnak – különösen kritikus jogi kontextusban – mint azt a gyakorlatban felmerült példák mutatják. Az MI által generált hamis információ nagyon meggyőző lehet, beleértve kitalált ítéleteket, nem létező jogi forrásokat vagy a tények eltorzítását. Az elfogultság olyan szisztematikus előítéletekre utal, amelyek beépülhetnek a MI tanításához használt adatokba, és torzíthatják a kimeneten megjelenő eredményeket vagy elemzést olyan módon, hogy hátrányosan befolyásolják bizonyos Felek vagy álláspontok eljárási pozícióját.

A 2.4. cikk „óvatossági” rendelkezése biztosítja, hogy a valóban kockázatos MI használata esetén az irányelvek alkalmazása megtörténhessen. Ez a megközelítés egyensúlyt teremt a gyakorlati hatékonyság és a megfelelő kockázatkezelés között lehetővé téve, hogy a választottbíráskodás profitáljon a bevett technológiákból, miközben prudensen közelíti meg az újonnan megjelenő MI képességeket.

3. CIKK: BIZALMASSÁG ÉS ADATBIZTONSÁG

3.1. Az eljárás résztvevőinek biztosítaniuk kell, hogy a MI eszközök megfeleljenek a választottbírási eljárás bizalmas jellegének, illetve az alkalmazandó adatvédelmi jogszabályoknak és egyéb előírásoknak.

3.2. Bizalmas adatoknak a MI rendszerekbe történő bevitele előtt a résztvevőknek ellenőrizniük kell az eszköz adatmegőrzési, tárolási és megosztási szabályait.

3.3. Lehetőség szerint a résztvevőknek fokozott adatvédelmi előírásokkal rendelkező zárt/kizárólagosan használt MI megoldásokat kell használniuk a nyilvánosan elérhető eszközök helyett bizalmas anyagok kezelése, feldolgozása során.

3.4. A bizalmas információkat ki kell takarni vagy anonimizálni kell, mielőtt MI eszközökkel feldolgoznák, kezelnék őket.

Kommentár: A bizalmasság a választottbíráskodás egyik legalapvetőbb elve és elsődleges előnye az állami bírósági eljárással szemben. A 3. cikk a MI eszközöknek e téren fennálló kockázatait kezeli. Számos nyilvánosan elérhető MI rendszer megőrzi a felhasználói adatokat további tanítás vagy ún. fine-tuning céljaira, potenciálisan kitéve a bizalmas választottbírási anyagokat jogosulatlan hozzáférésnek vagy használatnak. Az ilyen adattovábbításnak ún. személyes adatok esetén az adatvédelmi jogszabályoknak is meg kell felelniük, a teljesség érdekében az Irányelvek erre is „emlékeztetnek”:

A 3.2. cikkben szereplő ellenőrzési követelmény azt a helyzetet kezeli, hogy az MI szolgáltatók felhasználási feltételei és adatvédelmi irányelvei komplexek lehetnek, gyakran változnak, és nem biztos, hogy megfelelően védik a bizalmas információkat. A résztvevőknek tisztában kell lenniük azzal, hogy feltöltött/kezelt adataik tárolásra kerülnek-e, meddig őrzik meg őket, felhasználják-e képzési célokra, és milyen biztonsági intézkedések védik az adatokat. Egyes MI szolgáltatók kifejezetten teljes rendelkezési jogot írnak elő a felhasználói által feltöltött adatokra nézve, ami alapvetően összeegyeztethetetlen lenne a választottbírási eljárás bizalmasságával.

A 3.3. cikk a zárt AI, a felhasználó részére kizárólagos hozzáférést biztosító megoldások (saját szerver vagy felhő) preferálása elismeri, hogy a vállalati szintű, zárt rendszerek jobb adatbiztonsági és

adatvédelmi megoldásokat nyújthatnak, mint a nyilvánosan elérhető verziók (különösen az ingyenesen hozzáférhetőek). E megoldások általában olyan funkciókat kínálnak, amelyek a választottbíróági eljárás követelményeire tekintettel komoly előnyöket jelentenek. Azonban még a vállalati megoldások is gondos értékelést igényelnek.

A 3.4. cikkben szereplő anonimizálási és kitakarási előírás a kockázatok gyakorlati csökkentését célozza. Bár nem mindig megvalósítható, az azonosító információk, személyes adatok, pénzügyi részletek és egyéb érzékeny adatok eltávolítása vagy kitakarása jelentősen csökkentheti a bizalmassági kockázatokat. Ez a megközelítés lehetővé teszi a résztvevők számára, hogy profitáljanak a MI alkalmazások előnyeiből, miközben tiszteletben tartják az alapvető adatvédelmi és titoktartási előírásokat. Azonban a felhasználóknak fel kell ismerniük, hogy a kifinomult MI rendszerek néha következtetni tudnak érzékeny információkra még kitakart anyagokból is.

Ezek a rendelkezések implicit módon kezelik a határokon átnyúló adatátvitel kérdéseit is, amelyek egyre fontosabbak az adatvédelmi szabályozások globális elterjedésével. A résztvevőknek mérlegelniük kell, hogy MI használatuk megfelel-e az alkalmazandó adatvédelmi törvényeknek, mint például a GDPR, különösen amikor a választottbíráskodás több eltérő jogrend hatálya alá tartozó felet érint.

4. CIKK: FELTÁRÁSI KÖTELEZETTSÉG ÉS ÁTLÁTHATÓSÁG

4.1. A MI használatának feltárása általános szabályként nem kötelező. Ennek ellenére MI használatának feltárását elsősorban arra az esetre szükséges előírni, amikor az alkalmazás befolyással lehet az ügy vagy annak bármely jelentősebb kérdésének eldöntésére – akár a tényállás megállapítása, akár a jogi kérdések megoldása körében.

4.2. Általában indokolt, hogy a választottbíróági tanács tagjai tájékoztassák a Feleket, ha MI eszközöket kívánnak használni, azért, hogy lehetővé tegyék a Felek számára, hogy e kérdésben nyilatkozhassanak.

4.3. A feltárás során az alábbi információk közzétele javasolt: (a) a használt MI eszköz, (b) használatának célja, és (c) a MI által generált kimenetek pontosságának ellenőrzésére tett intézkedések.

Kommentár: A 4. cikk egyensúlyt teremt az átláthatóság és a szabályozás rugalmasságának követelménye között. Az általános feltárási követelmény felesleges terhet jelentene valódi előny nélkül, különösen tekintettel arra, hogy a MI komponensek egyre inkább beépülnek a napi használatú szoftverekbe. Azonban a nyilvánosságra hozatal fontossá válik, amikor a MI használat lényegesen befolyásolhatja az eljárást, vagy amikor az átláthatóság szükséges a választottbíróági eljárásba vetett bizalom fenntartásához.

A 4.1. cikkben szereplő „jelentősen befolyásolja” követelmény mérlegelést igényel arra vonatkozóan, hogy mikor lép át a MI egy eszközből az ügy érdekét befolyásoló tényezővé. Az engedélyezett használat jelentheti nagy dokumentumkészletek elemzésére, jogi kutatást, vagy komplex ténybeli minták értelmezésére. A standard szándékosan rugalmas, hogy alkalmazkodjon a különböző MI használati típusokhoz és a változó bonyolultságú ügyekhez.

A 4.2. cikk a választottbírók sajátos helyzetéből indul ki és figyelembe veszi a bírói döntési folyamatra vonatkozóan fokozott átláthatósági elvárásokat. A Felek és képviselőkkel ellentétben, a

választottbíróknak pártatlanul kell eljárniuk és fenn kell tartaniuk a Felek bizalmát. A választottbírók MI használatának nyilvánosságra hozatala több célt szolgál: fenntartja az átláthatóságot, lehetővé teszi a Felek számára aggályaik felvetését, és segít biztosítani, hogy a MI használat ne veszélyeztesse a választottbíróválasztási eljárást.

A választottbírók részére előírt kötelezettség, hogy a nyilvánosságra hozatal előzetes legyen („kívánnak használni”) lehetővé teszi a Felek részére tényleges észrevételek megtételét a MI eszközök alkalmazása előtt. Az időzítés fontos, mert az utólagos nyilvánosságra hozatal nem biztos, hogy megfelelő lehetőséget nyújt a Feleknek aggályaik kezelésére vagy alternatív megoldások felvetésére.

A 4.3. cikk nyilvánosságra hozatali tartalmi követelményeit írja elő. A konkrét MI eszköz azonosítása lehetővé teszi a Felek számára azok funkcióinak és korlátainak megértését. A használat céljának leírása segít a Feleknek értékelni, hogy a tervezett alkalmazás megfelelő-e. Az ellenőrzési intézkedésekről szóló információ azt mutatja, hogy a felhasználó mérlegelte a pontossági aggályokat és lépéseket tett azok kezelésére.

5. CIKK: FELELŐSSÉG

5.1. Az eljárás résztvevői teljes mértékben felelősek a választottbíróválasztási eljárásokban használt MI által generált tartalom pontosságáért és megbízhatóságáért.

5.2. A MI által generált tartalmak ténybeli és jogi pontosságát megfelelő módon ellenőrizni kell, mielőtt a választottbíróválasztási eljárásban felhasználják őket.

Kommentár: Az 5. cikk a MI megbízhatóság alapvető kihívását kezeli jogi összefüggésekben. A folyamatos felelősség elve biztosítja, hogy a MI használat ne teremtsen felelősségi rést. A résztvevők nem tagadhatják el a felelősséget hibákért azáltal, hogy azokat MI eszközöknek tulajdonítják, fenntartva a választottbíróválasztási eljárás által megkövetelt szakmai standardokat.

Az 5.2. cikkben szereplő ellenőrzési kötelezettség a MI rendszerek által generált pontatlan vagy hamis tartalom kiszűrésére szolgáló újabb szűrő. A „független” hitelesítés követelménye hangsúlyozza, hogy a résztvevők nem támaszkodhatnak magára a MI rendszerre saját kimeneteinek pontosságának megerősítésére. Az ellenőrzés követelmények eltérhetnek a tartalom típusától és az ügybeni fontosságától függően. Rutinszerű fogalmazási segítség esetén egyszerű ellenőrzés elegendő lehet. Kritikus jogi érvek vagy ténybeli elemzés esetén szigorúbb ellenőrzés szükséges.

6. CIKK: AZ ELJÁRÁS TISZTASÁGA

6.1. MI eszközöket tilos hamis bizonyítékok létrehozására, hiteles dokumentumok manipulálására vagy a választottbíróválasztási tanács vagy más Fél megfélemlítésére használni.

6.2. A résztvevőknek ésszerű intézkedéseket kell tenniük mások által előterjesztett, a MI által generált vagy manipulált bizonyítékok felismerésére.

Kommentár: A 6. cikk a fejlett MI rendszerek által jelentett egyik legkomolyabb kockázatot kezeli: képességüket meggyőző, de hamis tartalom létrehozására. Ahogy a MI képességek fejlődnek, a kifinomult hamisítványok, manipulált dokumentumok és kitalált bizonyítékok létrehozásának valószínűsége növekedhet. Ez a cikk megerősíti az egyéb jogi szabályokból fakadó kötelezettségeket, és proaktív hozzáállást ír elő minden résztvevő számára.

A 6.1. cikkben szereplő tilalom túlmegy a hagyományos csalás fogalmán, MI-specifikus kockázatokat kezelve. Bár a hamis bizonyítékok létrehozása mindig is tilos volt, a MI könnyebbé, kifinomultabbá és nehezebben felismerhetővé teszi az ilyenek előállítását. Ez magában foglalja hitelesnek tűnő hamis dokumentumok generálását, deepfake audio vagy videofelvételek készítését, és valódi kommunikációt vagy szakértői elemzést utánozó szöveg készítését.

A 6.2. cikk tevőleges kötelezettséget ír elő minden résztvevő részére és azon alapul, hogy a megelőzés minden résztvevő éberségét igényli, nem pedig a hagyományos hitelesítési módszerek passzív alkalmazását. Ez magában foglalhatja MI felismerő eszközök használatát, benyújtott anyagok technikai elemzését és gyanús bizonyítékok alapos vizsgálatát. Az „ésszerű intézkedések” követelménye azon alapul, hogy az alkalmazott eszközök képességei változnak, és hogy a tökéletes felismerés nem mindig lehetséges.

7. CIKK: VÁLASZTOTTBÍRÓI FELELŐSSÉG

7.1. A választottbírói tanács kizárólagos hatásköre és kötelezettsége minden érdemi és eljárási döntés meghozatala, és nem ruházhatja át döntéshozatalt MI rendszerekre.

7.2. A MI alkalmazása segíthet az információfeldolgozásban és elemzésben, a választottbírói tanács tagjai függetlenül és önállóan járnak el a ténybeli és jogi következtetések levonása során.

7.3. A választottbíróknak biztosítaniuk kell, hogy a MI használat ne veszélyeztesse pártatlanságukat vagy ne teremtsen összeférhetetlenséget.

Kommentár: *A 7. cikk a választottbírók egyedi felelősségeit és döntéshozatali hatáskörük át nem ruházható jellegét kezeli. Az átruházás tilalma elismeri, hogy a választottbíráskodás legitimitása emberi ítélőképességen, bölcsességen és felelősségrevonhatóságon múlik, amely nem ruházható át MI rendszerekre. Ez az elv alapvető a választottbírói ítéletek közbizalmának és végrehajthatóságának fenntartásához.*

A 7.2. cikkben szereplő megkülönböztetés a segítség és a döntéshozatal között kulcsfontosságú, de a gyakorlatban finom lehet. A MI segíthet a választottbíróknak nagy mennyiségű bizonyíték feldolgozásában, releváns minták azonosításában vagy komplex információ szervezésében, de az értelmezés, mérlegelés és végső következtetések a választottbíróknál kell, hogy maradjanak. Ez megőrzi az emberi elemet, amely elengedhetetlen a tisztességes és legitim vitarendezéshez.

A 7.3. cikk pártatlanság követelményei új kihívásokat kezelnek, amelyeket a MI használat teremthet. Ha egy választottbíró olyan MI eszközöket használ, amelyek elfogultak bizonyos típusú érvek, jogrendszerek vagy ténybeli értelmezések felé, ez veszélyeztetheti neutralitásukat. Hasonlóképpen, ha egy választottbíróknak pénzügyi érdekeltségei vannak MI cégekben vagy preferenciális hozzáférést kap bizonyos eszközökhöz, ez összeférhetlenséget teremthet, amelyet nyilvánosságra kell hozni és kezelni kell.

E rendelkezések szintén kezelik a választottbírói kompetencia és képzés kérdését. Ahogy a MI egyre elterjedtebbé válik a választottbíráskodásban, a választottbíróknak új készségeket kell kifejleszteniük a MI képességek és korlátok megértésében, a MI közreműködésével készült elemzés értelmezésében és a MI-vonatkozású eljárási kérdések kezelésében.

A cikk megközelítése, hogy a MI használat a választottbírói tanács tagjainak részéről különbözhet a fél által történő használattól. Míg a Felek pozícióik mellett érvelnek, a választottbíróknak fenn kell

tartniuk elfogulatlanságukat és biztosítaniuk kell, hogy a MI használat a tisztességes és pontos döntéshozatal érdekeit szolgálja, ne csak a hatékonyságot.

8. CIKK: ELJÁRÁSVEZETÉS

8.1. A választottbíróági tanács az Eljárási Szabályzat keretei között - végzések útján szabályozhatja az MI használatát.

8.2. A MI használat szabályait lehetőség szerint az eljárás elején, például az előkészítő egyeztetések során indokolt meghatározni.

Kommentár: A 8. cikk felhatalmazza a választottbíróági tanácsokat a MI-vonatkozású kérdések proaktív kezelésére. A 8.1. cikkben szereplő széles hatáskör tükrözi a választottbírók általános eljárásvezetési jogkörét.

A 8.2. cikkben foglaltak szerint az MI használatának szabályait az eljárás megkezdése után minél hamarabb indokolt meghatározni.

9. CIKK: JOGSZABÁLYOK

9.1. A résztvevőknek biztosítaniuk kell, hogy MI használatuk megfeleljen az alkalmazandó jogszabályoknak, szakmai magatartási szabályoknak és bármilyen ágazat-specifikus MI szabályozásnak.

9.2. Ahol az alkalmazandó jogszabályok vagy más, kötelezően alkalmazandó normák ütköznek ezen Irányelvekkel, az alkalmazandó jog élvez elsőbbséget.

Kommentár: A 9. cikk biztosítja, hogy az Irányelvek az alkalmazandó jogi keretekkel összegyeztethető módon kerüljenek alkalmazásra.

GUIDELINES ON THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ARBITRATION PROCEEDINGS OF THE PERMANENT ARBITRATION COURT ATTACHED TO THE HUNGARIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY

Effective as of 1 January 2026¹³⁹

PREAMBLE

The Guidelines on the Use of Artificial Intelligence ("AI Guidelines") provide practical guidance for participants in arbitration proceedings conducted by the Permanent Arbitration Court attached to the Hungarian Chamber of Commerce and Industry ("HCCI AC"). As this technology rapidly evolves and becomes increasingly integrated into legal work and thus into arbitration proceedings, the Guidelines aim to harness the benefits of AI and enhance the efficiency of proceedings while preserving the integrity and confidentiality of arbitration proceedings and ensuring the enforceability of awards.

Commentary: The Guidelines prioritize the development of pragmatic solutions and build upon the experiences of arbitration institutions facing similar challenges.

The commentary attached to the Guidelines is intended solely to provide information to users to assist them in understanding and applying the provisions. The commentary is not part of the normative content of the Guidelines.

ARTICLE 1: SCOPE

1.1. The AI Guidelines shall apply to all participants in proceedings before the Permanent Arbitration Court attached to the Hungarian Chamber of Commerce and Industry (without prejudice to Section 1.2), including arbitrators, Parties, representatives and, where applicable, arbitral secretaries. Parties and their representatives shall make all reasonable efforts to ensure that all persons involved in the proceedings at their request or nomination, including witnesses and expert witnesses, comply with the provisions of the Guidelines. The President of the Permanent Arbitration Court attached to the Hungarian Chamber of Commerce and Industry shall ensure that the administrative staff of the Secretariat comply with the Guidelines in their activities related to arbitration proceedings.

1.2. The AI Guidelines are non-binding recommendations.

1.3. The Parties may agree to make certain provisions of the AI Guidelines mandatory in their arbitration agreement or - upon proposal by either party or at the initiative of the arbitral tribunal - authorize the arbitral tribunal to issue procedural orders on matters within the scope of the Rules of Proceedings.

¹³⁹ The Guidelines was adopted by the Presidium on 16 December 2025

Commentary: Article 1.1 establishes comprehensive personal scope for all participants in arbitration proceedings. The provision establishes the abstract personal scope of the Guidelines, which is not inconsistent with the fact that its provisions are not binding by default.

Witnesses and experts, while not direct parties to the arbitration agreement, may use AI tools in preparing their testimony or expert opinions, which poses potential risks to the proceedings. The phrase "all reasonable efforts" in relation to witnesses and experts expresses that these actors are not under the control of the Parties but are generally subject to their influence. Fulfilling this obligation requires Parties to take reasonable steps in this regard - for example, informing witnesses and experts about the Guidelines, incorporating AI-related provisions into expert engagement contracts, and providing appropriate training or guidance.

The non-binding nature of the Guidelines reflects the principle of party autonomy in arbitration. Unlike mandatory regulations, these Guidelines function as practical recommendations that can be adapted to the needs of individual cases. This approach respects the diversity of arbitration practice while providing a unified framework for regulating AI use.

Article 1.2 determines the normative character of the Guidelines.

Article 1.3 ensures that Parties can make the Guidelines or certain provisions thereof mandatory, thus Parties may through their agreement prescribe the mandatory application of these Guidelines or certain provisions thereof, and either party or the arbitral tribunal itself may propose that the arbitral tribunal decide on matters falling within the scope of the Guidelines through procedural orders.

ARTICLE 2: DEFINITIONS

2.1. For the purposes of these Guidelines, "AI" means computer systems that perform functions typically associated with human thinking/cognition, with certain autonomy including natural language processing, pattern recognition and text or image content generation. These Guidelines shall be interpreted in accordance with statutory provisions on AI applicable during the proceedings.

2.2. These Guidelines do not apply to routine automated tools and established technologies which, while they may contain simpler AI components, are commonly used in legal work without posing significant risks during arbitration proceedings.

2.3. All participants using AI tools other than those defined in Article 2.2 shall make reasonable efforts to understand the operation, limitations and potential risks of the tool, including bias, data security vulnerabilities and the possibility of generating inaccurate or false information ("hallucinations").

2.4. In case of doubt as to whether a particular tool falls within the scope of these AI Guidelines, participants should, as a precaution, apply the principles of the Guidelines.

Commentary: The definition in Article 2.1 adopts a functional approach to AI and emphasizes the cognitive capabilities of systems. The broad definition ensures that the Guidelines remain applicable as AI technology evolves, encompassing both current generative AI systems and similar future developments. The emphasis on "human thinking, cognition" distinguishes AI from simple automation or rule-based systems. The definition also refers to applicable statutory definitions (e.g., EU AI Act or other applicable local legislation) and ensures that the definition in the Guidelines is interpreted accordingly.

Article 2.2 serves a practical function by excluding routine technologies from the scope of the Guidelines. Many tools used daily in legal practice contain some form of automated intelligence or machine learning algorithms, but these have been integrated into legal workflows without affecting the specific risks addressed by these Guidelines. These may include, for example:

- (a) General spell-checking and grammar software;
- (b) Optical character recognition (OCR);
- (c) Simple machine translation services;
- (d) Email spam filters and security software;
- (e) Traditional search engines and legal databases with keyword-based search functions;
- (f) Traditional document management and e-discovery platforms with automated sorting and classification functions;
- (g) Transcription software;
- (h) Automated case management systems.

For example, spell-checking software may use statistical models to suggest corrections, and OCR systems may use pattern recognition to convert images to text, but these applications are deterministic, transparent, and pose minimal confidentiality or error risks. Similarly, basic e-discovery platforms use machine learning for document classification but generally operate according to defined parameters and produce verifiable results.

The essential distinction is between tools that enhance human capabilities in predictable ways and those that can generate new content or make autonomous decisions that could significantly affect case outcomes. Traditional legal database searches, even those using advanced algorithms, typically return existing documents or legal sources, while modern generative AI can create entirely new content that may appear authentic but contain inaccuracies.

Article 2.3 prescribes an obligation to have a minimum understanding of the operation of AI tools falling within the scope of the Guidelines. The obligation to make "reasonable efforts" recognizes that full technical understanding of complex AI systems may exceed the capabilities of most users, but requires the acquisition of basic knowledge, e.g., understanding fundamental limitations such as temporal and other boundaries resulting from the training of the particular system, bias, etc.

"Hallucination" - when AI systems generate plausible-seeming but incorrect information - is particularly critical in legal contexts - as examples from practice have shown. False information generated by AI can be very convincing, including fabricated judgments, non-existent legal sources or distortion of facts. Bias refers to systematic prejudices that may be embedded in data used for AI training and can distort output results or analysis in ways that adversely affect the procedural position of certain Parties or viewpoints.

The "precautionary" provision in Article 2.4 ensures that the guidelines can be applied when truly risky AI is used. This approach balances practical efficiency with appropriate risk management, allowing arbitration to benefit from established technologies while prudently approaching emerging AI capabilities.

ARTICLE 3: CONFIDENTIALITY AND DATA SECURITY

3.1. Participants in the proceedings shall ensure that AI tools comply with the confidential nature of arbitration proceedings and with applicable data protection laws and other requirements.

3.2. Before inputting confidential data into AI systems, participants shall verify the tool's data retention, storage and sharing policies.

3.3. Where possible, participants should use closed/exclusively used AI solutions with enhanced data protection requirements instead of publicly available tools when handling or processing confidential materials.

3.4. Confidential information shall be redacted or anonymized before being processed or handled with AI tools.

Commentary: Confidentiality is one of the most fundamental principles and primary advantages of arbitration over state court proceedings. Article 3 addresses the risks posed by AI tools in this area. Many publicly available AI systems retain user data for further training or fine-tuning purposes, potentially exposing confidential arbitration materials to unauthorized access or use. In the case of personal data, such data transfers must also comply with data protection legislation, and for completeness the Guidelines also "remind" of this.

The verification requirement in Article 3.2 addresses the situation that AI providers' terms of use and privacy policies can be complex, frequently change, and may not adequately protect confidential information. Participants need to be aware of whether their uploaded/handled data will be stored, how long it will be retained, whether it will be used for training purposes, and what security measures protect the data. Some AI providers explicitly claim full rights to user-uploaded data, which would be fundamentally incompatible with arbitration confidentiality.

The preference for closed AI solutions providing exclusive access to users (own server or cloud) in Article 3.3 recognizes that enterprise-level, closed systems may provide better data security and privacy solutions than publicly available versions (especially those freely accessible). These solutions typically offer features that provide significant advantages considering arbitration requirements. However, even enterprise solutions require careful evaluation.

The anonymization and redaction requirement in Article 3.4 aims to practically reduce risks. While not always feasible, removing or redacting identifying information, personal data, financial details and other sensitive data can significantly reduce confidentiality risks. This approach allows participants to benefit from AI applications while respecting fundamental data protection and confidentiality requirements. However, users should recognize that sophisticated AI systems can sometimes infer sensitive information even from redacted materials.

These provisions also implicitly address cross-border data transfer issues, which are increasingly important with the global spread of data protection regulations. Participants should consider whether their AI use complies with applicable data protection laws such as GDPR, especially when arbitration involves parties subject to different jurisdictions.

ARTICLE 4: DISCLOSURE OBLIGATION AND TRANSPARENCY

4.1. Disclosure of AI use is not mandatory as a general rule. Nevertheless, disclosure of AI use is primarily required when the application may influence the determination of the case or any significant issue thereof - whether in establishing facts or resolving legal questions.

4.2. Generally, it is advisable for members of the arbitral tribunal to inform the Parties if they intend to use AI tools, in order to allow the Parties to comment on this matter.

4.3. When disclosing, it is recommended to provide the following information: (a) the AI tool used, (b) its purpose of use, and (c) measures taken to verify the accuracy of AI-generated outputs.

Commentary: Article 4 balances the requirements of transparency and regulatory flexibility. A general disclosure requirement would create unnecessary burden without real benefit, especially considering that AI components are increasingly integrated into everyday software. However, disclosure becomes important when AI use could materially affect the proceedings or when transparency is necessary to maintain trust in the arbitration process.

The "significantly influences" requirement in Article 4.1 requires consideration of when AI transitions from a tool to a factor affecting the merits of the case. Permitted use may include analyzing large document sets, legal research, or interpreting complex factual patterns. The standard is intentionally flexible to accommodate different types of AI use and cases of varying complexity.

Article 4.2 proceeds from the arbitrators' special position and takes into account heightened transparency expectations regarding the judicial decision-making process. Unlike Parties and representatives, arbitrators must act impartially and maintain the Parties' trust. Disclosure of arbitrators' AI use serves multiple purposes: maintaining transparency, allowing Parties to raise concerns, and helping ensure that AI use does not compromise the arbitration proceedings.

The obligation for arbitrators to make disclosure in advance ("intend to use") allows Parties to make meaningful comments before AI tools are applied. Timing is important because post-facto disclosure may not provide adequate opportunity for Parties to address concerns or propose alternative solutions.

Article 4.3 prescribes content requirements for disclosure. Identifying the specific AI tool allows Parties to understand its functions and limitations. Describing the purpose of use helps Parties assess whether the intended application is appropriate. Information about verification measures shows that the user has considered accuracy concerns and taken steps to address them.

ARTICLE 5: LIABILITY

5.1. Participants in the proceedings are fully responsible for the accuracy and reliability of content generated by AI used in arbitration proceedings.

5.2. The factual and legal accuracy of AI-generated content must be appropriately verified before being used in arbitration proceedings.

Commentary: Article 5 addresses the fundamental challenge of AI reliability in legal contexts. The principle of continuing liability ensures that AI use does not create a liability gap. Participants cannot disclaim responsibility for errors by attributing them to AI tools, maintaining the professional standards required by arbitration.

The verification obligation in Article 5.2 serves as an additional filter for screening out inaccurate or false content generated by AI systems. The requirement for "independent" verification emphasizes that participants cannot rely on the AI system itself to confirm the accuracy of its own outputs. Verification requirements may vary depending on the type of content and its importance in the case. For routine drafting assistance, simple verification may suffice. For critical legal arguments or factual analysis, more rigorous verification is necessary.

ARTICLE 6: INTEGRITY OF PROCEEDINGS

6.1. AI tools shall not be used to create false evidence, manipulate authentic documents, or deceive the arbitral tribunal or other Party.

6.2. Participants shall take reasonable measures to detect evidence generated or manipulated by AI presented by others.

Commentary: Article 6 addresses one of the most serious risks posed by advanced AI systems: their ability to create convincing but false content. As AI capabilities evolve, the likelihood of creating sophisticated forgeries, manipulated documents and fabricated evidence may increase. This article reinforces obligations arising from other legal rules and prescribes a proactive approach for all participants.

The prohibition in Article 6.1 goes beyond traditional concepts of fraud, addressing AI-specific risks. While creating false evidence has always been prohibited, AI makes it easier, more sophisticated and harder to detect. This includes generating authentic-seeming false documents, creating deepfake audio or video recordings, and producing text that mimics genuine communication or expert analysis.

Article 6.2 imposes an affirmative obligation on all participants and is based on the premise that prevention requires vigilance from all participants, not passive application of traditional authentication methods. This may include using AI detection tools, technical analysis of submitted materials, and thorough examination of suspicious evidence. The "reasonable measures" requirement is based on the fact that the capabilities of tools used vary and that perfect detection is not always possible.

ARTICLE 7: ARBITRATOR RESPONSIBILITY

7.1. The arbitral tribunal has exclusive authority and obligation to make all substantive and procedural decisions and may not delegate decision-making to AI systems.

7.2. While AI may assist in information processing and analysis, members of the arbitral tribunal shall act independently and autonomously in drawing factual and legal conclusions.

7.3. Arbitrators shall ensure that AI use does not compromise their impartiality or create conflicts of interest.

Commentary: Article 7 addresses the unique responsibilities of arbitrators and the non-delegable nature of their decision-making authority. The prohibition on delegation recognizes that the legitimacy of arbitration depends on human judgment, wisdom and accountability, which cannot be transferred to AI systems. This principle is fundamental to maintaining public trust and enforceability of arbitral awards.

The distinction between assistance and decision-making in Article 7.2 is crucial but can be subtle in practice. AI can help arbitrators process large volumes of evidence, identify relevant patterns or organize complex information, but interpretation, deliberation and final conclusions must remain with the arbitrator. This preserves the human element essential for fair and legitimate dispute resolution.

The impartiality requirements in Article 7.3 address new challenges created by AI use. If an arbitrator uses AI tools that are biased toward certain types of arguments, legal systems or factual interpretations, this could compromise their neutrality. Similarly, if an arbitrator has financial interests

in AI companies or preferential access to certain tools, this could create conflicts of interest that must be disclosed and managed.

These provisions also address issues of arbitrator competence and training. As AI becomes more prevalent in arbitration, arbitrators must develop new skills in understanding AI capabilities and limitations, interpreting analysis prepared with AI assistance, and handling AI-related procedural issues.

The article's approach recognizes that AI use by members of the arbitral tribunal may differ from use by parties. While Parties argue for their positions, arbitrators must maintain their impartiality and ensure that AI use serves fair and accurate decision-making, not just efficiency.

ARTICLE 8: CASE MANAGEMENT

8.1. The arbitral tribunal may regulate AI use through orders within the framework of the Rules of Proceedings.

8.2. Rules for AI use should be determined as early as possible in the proceedings, for example during case management conferences.

Commentary: Article 8 empowers arbitral tribunals to proactively address AI-related issues. The broad authority in Article 8.1 reflects arbitrators' general case management powers.

According to Article 8.2, rules for AI use should be determined as soon as possible after proceedings commence.

ARTICLE 9: LAWS AND REGULATIONS

9.1. Participants shall ensure that their AI use complies with applicable laws, professional conduct rules and any sector-specific AI regulations.

9.2. Where applicable laws or other mandatory norms conflict with these Guidelines, applicable law shall prevail.

Commentary: Article 9 ensures that the Guidelines are applied in a manner compatible with applicable legal frameworks.

Bíróági határozatok

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság ítélete (választottbíróági ítélet érvénytelenítése iránti eljárás)

Az ügy száma: Gfv.VI.30.111/2025/12.

A per tárgya: választottbíróági ítélet érvénytelenítése A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek: a felperes Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma: Fővárosi Törvényszék 9.G.41 19/2024/25. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmét elutasítja.

A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi, és a Magyar Kereskedelmi- és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróóság VB/21011. számú ítéletét az érvénytelenítési perrel érintett részében érvényteleníti.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 13.946.150 (tizenhárommillió-kilencszáznegyvenhatezer-százötven) forint elsőfokú és 35.575.690 (harmincötmillió-ötszázhetvenötezer-hatszázkilencven) forint felülvizsgálati költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes (a választottbíróági eljárás alperese; a továbbiakban: felperes) bolgár bejegyzésű korlátolt felelősségű társaság, amely saját fejlesztésű mezőgazdasági takarmányok és egyéb élelmiszeripari alapanyagok gyártásával és forgalmazásával foglalkozik.

[2] 2013. április 4-én a felperes az alperessel kapcsolt vállalkozással fejlesztési megállapodást kötött egyes know-how-ra és fejlesztésekre, mint a felperes által kifejlesztett, az állattakarmányozás területén használt termékek gyártására (a továbbiakban: fejlesztési megállapodás). Ez alapján a felperes többek között kizárólagosságot kapott a B. első S. gyártósorának építéséhez szükséges összes technológiai berendezés biztosítására az alperes (a választottbíróági eljárás felperese; a továbbiakban: alperes) M.-i üzemében. A felek rendelkeztek a jogdíj fizetésének kötelezettségéről is. A fejlesztési megállapodást 2016. március 4-én módosították, amelynek eredményeként a jogdíj kötelezettjeként az alperes a kapcsolt vállalkozása helyébe lépett.

[3] A felperes és az alperes 2016. március 8-án vállalkozási szerződést kötöttek, amelynek tárgya a S. termék gyártósorainak kialakítása volt az alperes M.-i üzemében. A felperes vállalta, hogy megtervezi, legyártja, eladja és leszállítja a S. 46 gyártórendszert, továbbá felügyeli annak telepítését, és minden

szükséges tevékenységet elvégez a termékek megfelelő gyártása érdekében. A szerződés alapján a rendszer sikeres telepítését és beállítását követően tesztekkel kellett elvégezni, Ha a vizsgálatok sikeres befejezését követően a rendszer legalább 72 órán keresztül meghibásodás vagy megszakítás nélkül működött, és a teljesítési garanciában meghatározott feltételek a vállalkozási szerződés 9. számú melléklete szerint teljesültek, a rendszert teljesítménytesztre késznek kellett tekinteni. A 72 órás megszakítás nélküli működés mellett az előállított S. 46 terméknek meg kellett felelni a kikötött követelményeknek. Ha a rendszer teljesítménytesztre késznek minősült, a feleknek alá kell írniuk egy úgynevezett teljesítménytesztre való alkalmasságot igazoló tanúsítványt. Amennyiben a feltételek bármelyike nem teljesült, az előzetes teljesítményteszt sikertelennek minősült, és a teljesítménytesztre való alkalmasságot igazoló tanúsítvány nem volt kiállítható, Amíg a teljesítménytesztre való alkalmasságot igazoló tanúsítványt nem állították ki, a teljesítményteszt nem kezdődhetett meg. A teljesítési igazolást 2017. október 13-ig kellett volna aláírni.

[4] A felek nem értettek egyet abban, hogy a termékek rosttartalma kielégítő-e vagy sem, amelyet az alperes a felperes hibás teljesítéseként értékelt. A felek között vita alakult ki a felperes szolgáltatásáról, annak teljesítéséről. Az alperes 2021. február 2-án a vállalkozási szerződést felmondta.

[5] Az alperes 2021. február 3-án a Választottbíróság előtt keresetet terjesztett elő a felperessel szemben, amelyben kérte a vállalkozási szerződés felmondása jogszerűségének megállapítását, és azt, hogy az alperes adja át az őrlők gyártási rajzait. Kérte továbbá a felperes 8.441.097 amerikai dollár elmaradt vagyoni előny, 43.808.165 forint közvetlen kár, 333.931 euró késedelmi kötbér, 534.289 euró hibás teljesítési kötbér és ezek kamata megfizetésére kötelezését.

[6] A felperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Viszontkeresetet terjesztett elő, amelyben az alperest szerződésszegéssel okozott kár (elmaradt jövedelem) jogcímén 667.862 euró és kamata, valamint jogdíj jogcímén 328.884,60 amerikai dollár kártérítés megfizetésére kérte kötelezni.

[7] Az alperes a viszontkereset elutasítását kérte.

[8] A Választottbíróság a VB/21011 számú ítéletében megállapította, hogy az alperes jogszerűen mondta fel a vállalkozási szerződést. Kötelezte a felperest 5.442.346,11 amerikai dollár kártérítés, 43.808.165 forint közvetlen kár, 667.862 euró késedelmi és hibás teljesítési kötbér, továbbá a kamatok megfizetésére, valamint arra, hogy adja át az őrlőlapátok gyártási rajzait az alperesnek. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 328.884,60 amerikai dollár jogdíjat és kamatát; ezt meghaladóan a viszontkeresetet elutasította.

[9] A Választottbíróság megállapította, hogy mind a három előzetes teljesítményteszt sikertelen volt. Nem találta bizonyítottnak azt a felperesi állítást, amely a rendszer alperes általi helytelen működtetésére és a nem megfelelő karbantartásra vonatkozott, továbbá alaptalannak találta a felperes elévülési kifogását is. A szerződésszegés megítélésének kérdésében abból indult ki, hogy a felek megállapodása szerint a projekttel kapcsolatos felelősség nagy része a felperest terhelte (tervezés, építés, a személyzet képzése, a berendezés és a rendszer telepítésének, felállításának, üzembe helyezésének, beállításának és teljesítményvizsgálatának a felügyelete, valamint a projekt teljes végrehajtása, beleértve a harmadik fél vállalkozók utasításait is), ezért vállalnia kell annak következményeit is. A Választottbíróság megítélése szerint a felperes által kialakított rendszer nem volt alkalmas arra, hogy a vállalkozási szerződés (különösen annak 9. számú mellékletében írtak) szerint működjön, és egyértelműen ez okozta az alperes elmaradt hasznát. Úgy ítélte meg, hogy a

felmerült károkat a felperes előre látta a szerződés megkötésekor. Osztotta azt az alperesi álláspontot, hogy a rendszer működtetésével a sikertelen előzetes teljesítménytesztnek ellenére, és az így gyártott S. termékek értékesítésével az alperes eleget tett a károk enyhítésére vonatkozó kötelezettségének, amelyek magasabbak lettek volna az ilyen működés és értékesítés hiányában.

[10] A Választottbíróság megállapította, hogy a felperes késett a rendszer átadásával, amely a szerződés 3.2 cikke szerint megalapozta a kötbérfizetési kötelezettségét 333.931 euró összegben. Osztotta azt az alperesi álláspontot is, hogy a rendszer jóval a garantált éves kapacitás, azaz 180.000 metrikus tonna alatt teljesített, és így elérték a 4%-os hibás teljesítési kötbérküszöböt. Tekintve, hogy a vállalkozási szerződés 27.2 cikke szerint a kötbérek együttes összege a szerződéses ár 10%-át nem haladhatja meg, ezért a kötbérek együttes összegét 667.862 euróban állapította meg.

[11] A Választottbíróság rögzítette, hogy az elmaradt vagyoni előny miatt fizetendő kártérítés összege a 2018 júniusától 2020 januárjáig tartó időszakot fedte le, ami az alperes által megjelölt 26 hónap helyett 19 hónapot foglal magában. Ez a keresettel érvényesített összeg 73%-a, amelyből — a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6: 187. § (3) bekezdést alkalmazva — levonta a megítélt kötbér összegét, ami 667.862 euró volt. Ez az átváltási árfolyamok szerint 719.654,70 amerikai dollárt tett ki, így az elmaradt vagyoni előny miatti kártérítésként fizetendő teljes összeg 5.442.346, 1 1 amerikai dollár.

[12] A Választottbíróság úgy ítélte meg, hogy az alperes a vállalkozási szerződés 23.2 cikk (iv) pontja alapján egyoldalúan felmondhatta a szerződést, mivel a rendszer nem volt alkalmas a szerződésben megállapított határidők szerinti teljesítményvizsgálatra; továbbá a felperes a projekt során többször nem orvosolta lényeges kötelezettségeinek a megszegését az erről való tudomásszerzéstől számított 60 napon belül. A Választottbíróság a szerződés 21.1 és 21.2 cikke alapján kötelezte a felperest az őrlő gyártási rajzainak alperes részére történő átadására.

[13] A Választottbíróság a felperes kártérítés megfizetése iránti viszontkeresetével kapcsolatban azt emelte ki, mivel a felperes köteles kártérítést fizetni az alperesnek és az alperes felmondása jogszerű volt, ebből okszerűen következik, hogy a szerződésszegésre alapított viszontkereset megalapozatlan. Ezzel szemben alaposnak találta a jogdíjra alapított viszontkeresetet, elfogadva a felperes érvelését a tekintetben, hogy a felek megállapodásainak helyes értelmezése szerint a minimális fehérjetartalmat elérő termékek rosttartalmuktól függetlenül képezik a jogdíjfizetési kötelezettség alapját.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[14] A felperes keresetében elsődlegesen és másodlagosan a választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény (a továbbiakban: Vbt.) 47. § (2) bekezdés a) pont ab) és ad) alpontja, valamint harmadlagosan és negyedlegesen a b) pont bb) alpontja alapján kérte a Választottbíróság fenti ítéletének a felperest marasztaló és a viszontkeresetet részben elutasító rendelkezéseinek az érvénytelenítését arra hivatkozással, hogy a Választottbíróság eljárása jogszabálysértő, valamint az ítélet a magyar közrendbe ütközik.

[15] A felperes az elsődleges kereseti kérelmét arra alapította, hogy a Választottbíróság az eljárása során a jogvitára irányadó nyelv (angol) tekintetében figyelmen kívül hagyta a felek választottbírási megállapodását, a saját eljárási döntését, a felperes tiltakozásait, az eljárás érdemére kihatóan korlátozta a felperes ügye előadhatóságához fűződő jogát, és ezzel súlyosan megsértette a tisztességes és pártatlan eljáráshoz való alapvető szintű jogát is. A felperes kiemelte, hogy az alperes

a választottbíróági eljárás során több alkalommal kizárólag magyar nyelvű dokumentumokat nyújtott be, többek között azt a dokumentációt, amelyre a közvetlen kár megtérítése iránti igényét, valamint amire a végtermék minőségi hibáját és annak alapján a második előzetes teljesítményeszt eredménytelenségét, azaz teljes kártérítési keresetének jogalapját alapította.

[16] A felperes a másodlagos, a tisztességes eljáráshoz való jog megsértésén alapuló kereseti kérelmét arra alapította, hogy a Választottbíróóság ítélete az alperes kereseti kérelme jogalapjának megítéléskor kiemelten támaszkodott egy olyan műszaki szakvéleményre (Mészáros-szakvélemény), amelyet az alperes megbízásából és javára már a jogvita előtt eljáró szakértő készített, így a szakértő közreműködése a Vbt. eltérést nem engedő 39. § (3) bekezdésébe ütközött. A szakértő a Választottbíróóság előtt szóban is nyilatkozott, amelynek során írásbeli véleményét nem tartotta fenn, úgy módosította, hogy az alkalmassá vált a felperes felelősség alóli kimentésre. A Választottbíróóság ítéletében nem indokolta meg, hogy a Vbt. 39. § (3) szakaszába ütköző bizonyítékokat miért nem zárta ki, és miért hagyatkozott a szakértő olyan kijelentéseire, amelyet később saját maga sem tartott fenn. A felperes a tisztességes eljárással, az ügy előadhatóságával és a pártatlan eljárás sérelmével kapcsolatban továbbá utalt arra, hogy az alperes nem vagyoni kára alátámasztására olyan szakvéleményt (Dömötör szakvélemény) csatolt be, amely kizárólag feltételezéseken alapult.

[17] A felperes a harmadlagos kereseti kérelme alapjaként jelölte meg, hogy a Választottbíróóság ítélete jogellenes, versenytorzító állapotot erősít, ekként a magyar közrendbe ütközik. A felperes a negyedleges kereseti kérelmében ugyancsak sérelmezte és a magyar közrendbe ütközőnek tekintette az alperesi tanúk lehetségesen hamis tanúvallomásainak figyelembevételét, az alperes részére megítélt elmaradt vagyoni előny nagyságát, valamint a kamat számításának módját.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Többek között általánosan vitatta, hogy a Választottbíróóság megsértette volna a felek által kikötött nyelvi szabályt. A felperes azt kifogásolta, hogy pár melléklet fordítása elmaradt, ugyanakkor nem tűnik ki a keresetéből, hogy ez miért és mennyiben gátolta a felperest az ügye előadásában, illetve miként korlátozta az eljáró tanács a felperes nyelvhasználatát. Kérdéses, hogy mennyiben sérültek a felperes jogai, ha egyébként egy melléklet nem lett megfelelően lefordítva, ám annak tartalmát senki nem vitatta és arra a felperes részletes nyilatkozatot tett.

[19] Állította, tényyszerűen nem igaz, hogy az alperes a közvetlen kárának megtérítésére vonatkozó valamennyi bizonyítékát (számlákat) kizárólag a felperes által nem beszélt, az eljárás nyelvétől eltérő nyelven csatolta be. Azokról Csabai István tanú részletes angol nyelvű nyilatkozatot tett minden részletre kiterjedő összefoglaló táblázattal, ezen felül az alperes is bemutatta azokat angol nyelven. A számlák csak az összeg megerősítésére szolgálták, így fordítást nem is igényeltek. Szintén nem felel meg a valóságnak, hogy az alperes 2022. július 29-én „kizárólag” magyar nyelvű, fordítással el nem látott dokumentumokat csatolt. Azok közül legfeljebb egy, egyébként relevanciával nem bíró alvállalkozói szerződés fordítása hiányolható, ugyanis annak csak azt a részét emelte ki és mutatta be angolul az alperes, amelyre hivatkozott. 2022 decemberében az alperes a felperes kérésére nyújtott be iratokat azzal, hogy amennyiben azokra a felperes bizonyítékként akarna hivatkozni, az ő kötelezettsége lenne azokat angol nyelven csatolni. Ezen iratokat az alperes egyebekben irrelevánsnak tartotta az ügy szempontjából. A nemzetközi gyakorlat értelmében (az IBA Szabályrendszer a Nemzetközi Választottbíróági Eljárásokban a Bizonyítás Felvételéről elnevezésű irányelv alapján) az átadni kért iratokat nem kell ellátni fordítással. Az irányelveknek a nemzetközi

választottbírósi eljárásokban akkor is iránymutató jellegük van, ha azt a felek külön nem is kötik ki, illetve a töretlen hazai bírói gyakorlat is iránymutatásként tekint ezekre (Kúria Gfv,30.390/2018/4.).

A felülvizsgálni kért jogerős ítélet

[20] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a felperes a jogvita során az ügyét előterjeszthette, a választottbírósi eljárás megfelelt a felek választottbírósi szerződéses megállapodásának és a Vbt. rendelkezéseinek, az ítélet a tartalma miatt a magyar közrendbe nem ütközik. A Választottbírósi eljárás nem terjeszkedett túl a kereseti és a viszontkereseti kérelmen, a felek a bizonyítási indítványukat előterjeszthették, bizonyítékaikat megjelölhették. Az ítélet a felek releváns tényállításain, az azokat alátámasztó bizonyítékokon alapul. Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy a felperes a nem angol nyelvű okiratokra is meg tudta tenni nyilatkozatát, amelyet a Választottbírósi eljárás értékelt és figyelembe vett döntése meghozatalakor. A felperes a védekezés jogát gyakorolhatta, a Választottbírósi eljárás a jogvitára irányadó jogot alkalmazta.

[21] Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy a Választottbírósi eljárás a feleket az eljárás egésze alatt egyenlő bánásmódban részesítette, hiszen lehetőséget biztosított arra, hogy ügyüket angol nyelven adhassák elő. A Vbt. 47.§ (2) bekezdés ab) és ad) alpontjai alapján az ítélet érvénytelenítésének nem volt helye. Az elsőfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a Választottbírósi eljárás döntése meghozatalakor nem vett figyelembe olyan bizonyítékokat, amelyek az alkalmazandó nyelv előírásának értelme szerint nem biztosították a fél eljárási jogainak teljes körű gyakorlását. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint az eredeti nyelvű számlák csatolásával az alperes és a Választottbírósi eljárás nem hiúsította meg a felperes védekezését, illetőleg a saját joga érvényesítését. A felperes „nyelvi kifogást” nem tett, eljárási nyilatkozatait mindenre kiterjedően megtehetette. Az eljárás során csatolt iratok megismerésében és megértésében a felperest semmi nem akadályozta, hiszen a felperes képviselőt olyan képviselő látta el, aki az esetlegesen fordítással el nem látott okiratokban használt nyelvet — a választottbírókkal egyezően — anyanyelvi szinten ismerte. A választottbírók eljárási cselekményeket kizárólag angol nyelven végeztek. Az elsőfokú bíróság ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a fordítási kötelezettség elmulasztása szerződésszegés lenne, nem pedig a tisztességes eljárás elvének a megsértése. Az eljárási szabálysértések, a választottbírósi szerződés megszegése és az Eljárási Szabályzat megsértése nem „abszolút érvénytelenítési okok”, hanem kizárólag a felek és a választottbírósi eljárás szerződéses jogviszonyán belüli, „relatív érvénytelenítési okoknak” minősülnének.

[22] Az elsőfokú bíróság nem találta alaposnak a felperes másodlagos, a tisztességes eljáráshoz való jog megsértésén alapuló kereseti kérelmét sem. Kiemelte, hogy az ítélet a fél által benyújtott Szakvéleményt a többi bizonyítékkal együtt értékelte és mérlegelte. Az ítélet indokolása nem tartalmazza azt, hogy a szakértői meghallgatás eredményét figyelmen kívül hagyja. A Választottbírósi eljárás mérlegelési jogkörébe tartozik annak megítélése, hogy mely szakértői megállapításokat vesz alapul, azt az érvénytelenítési perben eljáró bíróság nem bírálhatja felül. Egyes bizonyítékok figyelembevétele nem sértheti a fél tisztességes eljáráshoz való jogát, amennyiben a fél a nyilatkozatát megtehetette. A Választottbírósi eljárás a döntését kellően megindokolta, mérlegelő tevékenysége a bíróság által nem bírálható felül. Ennek következtében az sem, hogy mely bizonyítékot vett figyelembe és másokat miért rekesztett ki, vagy mennyiben megalapozott vagy megalapozatlan egy szakvélemény.

[23] Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy nem egy ítélet meghozatala, hanem az ítélet tartalma miatt lehet a választottbírói döntés határozata a magyar közrendbe ütköző. Ugyanakkor feltétlen alkalmazást igénylő jog rendeltetését a választottbírói ítélet indokolása nem vonta kétségbe.

Az ítélettel a választottbírói bíróság nem egy versenyjogi, hanem egy szerződésből fakadó jogvitát bírált el. Az elmaradt vagyoni előny megítélt mértéke a felek kötelmi jogviszonyán belüli következményeket rendez, úgynevezett társadalmi értékítélet sérelmével, illetőleg vállalkozás szabadságát csorbító hatással, az EUMSZ versenyjogi alapelveivel nem lehet ellentétes. Az uniós jog alapelveit, a magyar alkotmányos elveket a választottbírói ítélet nem sértette, ilyen alapelveket a határozat indokolása nem vont kétségbe. A Vbt. 47. § (2) bekezdés bb) alpontjának megsértésére nem került sor.

[24] Az elsőfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a kárként megítélt elmaradt vagyoni előny aránytalanságára és túlzott, irreális mértékére vonatkozó felperesi állítást az érvénytelenítési per bírósága nem bírálhatta el, hiszen az a felek anyagi jogvitájában való döntés lenne, erre pedig nincs mód az adott eljárás keretei között. A megítélt kár a magyar társadalom általános társadalmi értékítéletét nem sérti, az Alaptörvény M) cikkét, a vállalkozás szabadságának elvét nem vonja kétségbe. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 16. cikkének hatálya alá a jogvita kérdések nem tartoztak, e rendelkezés alkalmazását nem mellőzte az ítélet.

[25] Az elsőfokú bíróság indokolása szerint a tanúvallomások állítólagos valótlanosságát nem állapíthatja meg, hiszen ez a bizonyítékok felülmérlegelése lenne. A magyar közrendbe ütközés érvénytelenítési okát nem lehet indokolni azzal, hogy a bizonyítási eljárás is tisztességtelennek tekinthető. A kártérítés és mértéke miatt az ítélet tartalma szerint a magyar közrendet nem sérti. A kamatszámítás pedig a Ptk. rendelkezésein alapul, az a felek kötelmi jogviszonyán nem mutat túl. A Vbt. 47. § (2) bekezdés bb) alpont szerinti érvénytelenítési ok ez esetben sem állt fenn,

Felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[26] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és elsődlegesen a választottbírói ítélet érvénytelenítését, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. A Kúria döntésétől függően indítványozta, hogy a Kúria kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) előtt. Állította, hogy a jogerős ítélet a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX törvény (a továbbiakban: Pp.) 3. §-ában, 4. (2) bekezdésében, 276. § (5) bekezdésében, 279. § (1) bekezdésében, 346. § (4) és (5) bekezdésében, a Vbt. 47. § (2) bekezdés a) pont ab) és ad) alpontjában, a b) pont bb) alpontjában, a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpt.) 88/B. §-ában, 88/U. §-ában, az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 101. és 102. cikkébe ütköző módon jogszabálysértő.

[27] A felperes a Vbt. 47. § (2) bekezdés a) pont ab) és ad) alpontjának megsértését egyrészt arra alapította, hogy a feleknek a választottbírói eljárás nyelvére vonatkozó kifejezett és a mellékletekre is kiterjedő megállapodását az alperes több ízben súlyosan sértő magatartását és a felperes erre vonatkozó tiltakozását a Választottbírói ítéletében figyelmen kívül hagyta, sőt maga is megszegte, amikor döntését javarészt a felek megállapodását és a tisztességes eljárás elvét sértő módon becsatolt bizonyítékokra alapította. A felperes vitatta az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját, amely szerint a felperes képviselője a szabálytalanul becsatolt iratok nyelvét anyanyelveként ismeri, így a felperes jogai nem csorbultak. Rámutatott, a felperesnek ezzel szemben a választottbírói eljárás teljes tartama alatt a magyar nyelvet nem ismerő képviselői is voltak. A felperes az alperes

jogsértése ellen tiltakozott, ugyanis az alperes a felek – Választottbíróság által jóváhagyott – megállapodását nem egyszer és nem véletlenül, hanem következetesen, szándékosan, folyamatosan és a felperes jogait valóban sértő, korlátozó módon szegte meg. A felperes állította, hogy azzal, miszerint az elsőfokú bíróság a felek eljárási joggyakorlási lehetőségét az alperes súlyos és visszatérő szerződésszegése, a magyar nyelvet nem beszélő felperesi képviselők részvétele, és a szabálytalanul becsatolt dokumentumok mennyiségi és tárgyi súlyára tekintet nélkül korlátozásmentesnek ismerte el, az ügy érdemére kiható jogszabálysértést követett el.

[28] A felperesi érvelés szerint a választottbírósági megállapodás megsértésével, továbbá a tisztességes eljárás és az ügy-előadhatóság jogának sérelmével összefüggésben kijelenthető, hogy az elsőfokú bíróság az ítéletében a Pp. 279. § (1) bekezdéséből származó, a felek tényállításait, becsatolt bizonyítékait egyenként és összességében való értékelési kötelezettségének megsértésével, iratellenes megállapításokat téve értékelte a tényállást és a felperes által beterjesztett bizonyítékokat, amikor arra a megállapításra jutott, hogy a választottbírósági eljárás a fenti érvénytelenítési okokat nem valósította meg. A felperes hangsúlyozta, hogy bár az elsőfokú bíróság megállapította az eljárás nyelvére vonatkozó megállapodás megsértését, azonban a Pp. 346. § (5) bekezdésében foglalt kötelezettségének sem tett eleget, mivel nem adta indokát annak, hogy a felperes jogai miért nem sérültek, és a megállapodás megsértéséből fakadó jogkövetkezmény alkalmazásának, vagyis a Választottbíróság ítéletének érvénytelenítésének miért nincs helye.

[29] A felperes a Vbt. 47. § (2) bekezdés a) pont ad) alpontja alapján kiemelte, hogy a választottbírósági megállapodás be nem tartása közvetlenül és önmagában a választottbírósági ítélet megsemmisítésének különálló és önmagában is elegendő objektív alapja, amely alpont megsértésének észlelése esetén az érvénytelenítési perben eljáró bíróságnak kötelessége a választottbírósági ítélet érvénytelenségét mint jogkövetkezményt megállapítania. Vitatta az elsőfokú bíróság azon megállapítását, amely szerint a felperes az eljárás során nem tett nyelvi kifogást. Ugyanakkor előadta azt is, hogy a nyelvi kifogással az elsőfokú bíróság olyan többletkövetelmény teljesítését várta volna el, amelyet sem jogszabály, sem nemzetközi iránymutatások, vagy irányadó joggyakorlat nem támaszt. A felperes érvelt azzal is, hogy az elsőfokú ítélet azon megállapítása, amely szerint a felperes érdemi nyilatkozatot tudott tenni és meg is tette eljárási nyilatkozatát, amelyet az ítélet értékelt, nem helytálló, hiszen a Választottbíróság ítélete egyáltalán nem tartalmaz semmilyen adatot, indokolást, utalást arra nézve, hogy a Redfern Iratokat, vagy azok közül bármelyiket, vagy a felperes azokra vonatkozó, a záróbeadványban megtett nyilatkozatát, továbbá nyelvi kifogásait bármilyen módon értékelte volna.

[30] A felperes felülvizsgálati érvelése szerint az elsőfokú ítélet tévesen állapította meg, hogy az egyenlő elbánás követelménye és az ügy előadhatóságának joga az eljárás nyelvével kapcsolatban nem sérült a választottbírósági eljárás során. A felperes kifejtette, hogy kérte a Választottbíróságot, miszerint kötelezze az alperest a kártérítési igényeösszegezésének igazolására vagy megdöntésére alkalmas valós termelési és eladási adatai bemutatására. A Választottbíróság a felperesi kérésnek az eljárás megindulása után csak közel 2 évvel tett eleget, majd az iratcsatolást követően, a felperesi nyilatkozat bekérése, vagy bevétele nélkül, 4 nappal később már rá is tért a viszontkeresetek tárgyalására. Ítéletében pedig az alperes szabálytalan iratcsatolását szabályosnak fogadta el, a felperes javára szolgáló termelési és eladási adatokat azonban nem vette figyelembe, annak ellenére, hogy azok a felperes felelősség alóli kimentésére voltak alkalmasak. A Választottbíróság nem csupán a nyelvhasználatra vonatkozó egyenlőségét bontotta meg a felperes

hátrányára, hanem a felperes ügy-előadhatóságának joga is sérelmet szenvedett, hiszen a Választottbíróság figyelmen kívül hagyta a felperes kifejezett tiltakozását, a CMC-ben foglalt egyértelmű megállapodást, valamint saját 2. számú Eljárási Döntését is.

[31] A felperes a Legfelsőbb Bíróság és a Kúria eseti döntései alapján hangsúlyozta, hogy a tisztességes eljárás, amely a felek oldalán jogosultságként, az eljáró választottbíróság oldalán pedig kötelezettségként megjelenő alapelv, magába foglalja a választottbírósági eljárásnak mind a Vbt. rendelkezéseinek, mind a választottbíróság eljárási szabályzatának, mind a felek választottbírósági megállapodásának való megfelelés követelményét, továbbá a felek ügy-előadhatóságának biztosítását. Tehát abban az esetben, ha a választottbírósági eljárás során ezen, az eljárás keretét meghatározó szabályok (az eljárás nyelve, egyenlő bánásmód, a fél ügyelődhatóságához való jog) sérülnek, egyúttal a sérelmet szenvedett fél tisztességes eljáráshoz való joga is sérül.

[32] A felperes a felülvizsgálati kérelmét arra is alapította, hogy az ítélet szakértőre vonatkozó megállapításai érvénytelenítési okot eredményezően sértik a Vbt. szakértő kizárására vonatkozó rendelkezését, valamint a felperes tisztességes eljáráshoz, egyenlő bánásmódhoz és az ügye előadhatóságához való jogát. A Választottbíróság ítélete jelentős részben támaszkodik a dr. M.Gy. által becsatolt szakvéleményre, annak ellenére, hogy a nevezett szakértő már a választottbírósági eljárás megindulása előtt, 2019-ben adott szakvéleményt az alperes részére, ami ellentétes a Vbt. 39. § (3) bekezdésében foglalt és a felek közötti választottbírósági jogvitában kötelezően alkalmazandó rendelkezéssel. Előadása szerint e jogszabályhelyre már hivatkozott a keresetében és arra vonatkozóan az alperes is nyilatkozott tett az ellenkérelmében. Ennek ellenére az elsőfokú ítélet jogi indokolásában semmilyen módon nem tért ki arra, hogy a szakértő eljárása jogszabálysértő volt, amivel megsértette az indokolási kötelezettségét.

[33] A felperes hivatkozott arra, hogy a keresetlevelében a Vbt. 29. és a Kúria Gfv.VII. 30.367/2016/8. számú határozatára alapítottan állította, miszerint a választottbírósági eljárásban a tisztességes eljáráshoz való jog olyan garanciális alapelv, amelynek az eljárás egészében érvényesülnie kell, és annak megsértése esetén a Választottbíróság ítélete érvénytelenítésének van helye. A felperes hangsúlyozta, hogy a Választottbíróság elmulasztott eleget tenni azon, a tisztességes eljáráshoz való jogból származó kötelezettségének, miszerint a perben jelentős tények tekintetében az azok alátámasztására szolgáló bizonyítékokat érdemben megvizsgálja és értékeli. Az elsőfokú bíróság a kereseti kérelem ezen vonatkozásait teljes egészben figyelmen kívül hagyta.

[34] A felperes a fentiek előre bocsátását követően azt emelte ki a M.Gy.-szakvéleménnyel kapcsolatban, hogy a szakértő a szóbeli meghallgatása alapján az írásbeli szakvéleményben tett megállapításait olyan mértékben változtatta meg, amely alkalmas a felperes kártérítési felelősség alóli kimentésre. A Választottbíróság azonban az ítéletét csak az írásbeli szakvéleményre alapozta, és indoklás nélkül figyelmen kívül hagyta a szakértő szóban megtett nyilatkozatát. Az ítélet jogi indokolása ezért ellentétes a hivatkozott Gfv.VII.30.367/2016/8, számú kúriai határozattal, amely különbséget tesz a választottbírói mérlegelés eredménye és annak felülbírálata, valamint a mérlegelés teljes hiánya és az ebből következő tisztességes eljáráshoz fűződő jog sérelmével járó választottbírói eljárás között. A jogerős ítélet a M.Gy.-szakvélemény tekintetében semmiféle indokolást nem tartalmaz, kizárólag kinyilatkoztatásokat rögzít. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy az elsőfokú bíróság sem a hivatkozott kúriai ítélet tartalmát nem értékelte, sem jelen ügyre nem vonatkoztatta azt, és nem adott számot arról sem, hogy a keresetben kifejtett jogi érveléssel miért nem értett egyet, valamint, hogy az állított jogsérelem az ítéleti álláspont szerint miért nem áll fenn. A

jogerős ítélet a M.Gy.-szakvéleményre vonatkoztatva hibásan utal arra, hogy a mérlegelés során a Választottbíróság nem mulasztott el olyan alapvető jelentőségű tényeket értékelni, amelyek a keresetjogalapjának megítélésére és így az érdemi döntésre is alapvetően hatottak ki, ebből következően a jogerős ítélet sérti a Pp. 279. § (1) bekezdésében foglalt, a bizonyítékok értékelésére vonatkozó kötelezettséget.

[35] A felperes az alperes által csatolt dr. D.B. által készített szakvéleménnyel kapcsolatban azt emelte ki, hogy a Választottbíróság az elmaradt haszon megítélése körében szinte kizárólagosan arra támaszkodott. A Választottbíróság ítéletének indokolásából megállapíthatóan azonban a D.B.-szakvéleményt nem tartotta kellően megalapozottnak, azonban azt mégis alapul vette, arra való hivatkozással, hogy azt a felperes nem vitatta. Ez azonban iratellenes, mert a felperes azt 11 darab beadványában 68 különböző módon támadta és vitatta. A felperes érvelése szerint ez esetben is utalva a Kúria Gfv.VII,30.367/2016/8. számú határozatára — a Választottbíróság eljárása sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot és az ítélet jogszabálysértő voltát eredményezi.

[36] A felperes megítélése szerint az elsőfokú bíróságnak kötelessége lett volna értékelnie, hogy a szakvélemény megtámadása a felperes állításával egyezően megtörtént-e, és ennek a ténynek a tagadására alapítottnan hozta-e meg a Választottbíróság az elmarasztaló ítéletét. Továbbá vizsgálnia kellett volna, hogy ez eredményezi-e a tisztességes eljáráshoz fűződő jog sérelmét. Ezzel szemben a jogerős ítélet érdemi érvelés és indokolás nélkül azt a teoretikus kinyilatkoztatást teszi, miszerint a Választottbíróság nem tényleges védekezés hiányára hivatkozással hozta meg érdemi határozatát. Az elsőfokú bíróság ezzel megsértette a Pp. 279. § (1) bekezdésében foglalt kötelezettségét, és jogsértő módon jutott arra a következtetésre, hogy a Vbt. 47. § (2) bekezdés ab) és ad) alpontjában foglalt érvénytelenítési okok nem állnak fenn.

[37] A felperes a Vbt. 47. § (2) bekezdés b) pont bb) alpontjára utalással állította, hogy a Választottbíróság ítélete sérti a közrendet, mert sérti a hazai és uniós versenyjogot. Továbbá meghatározó mértékben hamis tanúvallomáson alapul, ezért annak fenntartása a közrend sérelmével járna. A felperesi előadás szerint a Választottbíróság elé került adatok összessége azt valószínűsíti, hogy a jogvita elsődlegesen — szemben a jogerős ítélet megállapításával — nem elszámolási vita volt, hanem versenyellenes, piaclezáró céllal indulhatott, a felek kötetlen jogviszonyán messze túlmutatóan. A Választottbíróságnak elkerülhetetlenül észlelnie kellett volna, hogy közvetlen versenytársak versenyt befolyásoló komplex vitája került elé.

[38] A felperes hivatkozott arra is, hogy a jelen perben a kereseti kérelmét — részben — a Tpv. 21. § (1) bekezdés c), d) és e) pontjainak, valamint az EUMSZ 102. cikkének a megsértéséből fakadó, a magyar közrendet sértő érvénytelenítési okra alapította. Azokban a magánjogi perekben, amelyben versenyjogi aspektusok merülnek fel a Tpv. 88/B §-a, illetve 88/U. kötelezően előírja az eljáró bíróságok számára — még az ítélet meghozatala előtt — a Gazdasági Versenyhivatal megkeresését, és az általa előadottakat a bizonyítékok között megfelelően értékelni kell. Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság a választottbírósági ítélet közrendre való kihatásának megállapításához a Pp. 3. §-a, 4. § (2) bekezdése és 276. § (5) bekezdése alapján sem mellőzhette volna a bizonyítást. Így az elsőfokú bíróság jogszabálysértést követett el azzal, hogy a felperes keresetéről a Gazdasági Versenyhivatal értesítése nélkül határozott. E tekintetben az elsőfokú bíróság indokolási kötelezettsége sem felel meg a Pp. 346. (5) bekezdésében foglaltaknak.

[39] A felperes arra az esetre, ha a Kúria az elsődleges felülvizsgálati kérelmének nem adna helyt vagy nem találná teljes mértékben tisztázottnak, hogy az uniós versenyjogi szabályokat a jelen ügyben miként kell értelmezni és alkalmazni, úgy a Pp. 130. § (l) bekezdése alapján és az EUMSZ 267. cikkére hivatkozással indítványozta az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését a felülvizsgálat kérelemben megfogalmazott kérdésekben.

[40] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmét elkésztetten terjesztette elő, a Kúria a Gfv.9. sorszámú végzésében tájékoztatta annak hatálytalanságáról az alperest.

Kúria döntése és jogi indokai

[41] A Kúria mindenekelőtt rögzíti, hogy az elsőfokú bíróság jogerős ítélete és a Kúria határozata sem érintette a Választottbíróság ítéletének az alperest a felperes javára 328.884,60 amerikai dollár jogdíj és kamata megfizetésére kötelező rendelkezését, mert azzal szemben érvénytelenítési kereset előterjesztésére nem került sor, és a választottbírósági ítéletnek önálló, a többi ítéleti rendelkezéstől független rendelkezésének érvénytelenítése nem kizárt. Ez következik a Vbt. 47. (2) bekezdés a) pont ac) alpontjából, valamint a Legfelsőbb Bíróság Gfv.X.30.138/2011 / 11. számú határozatában kifejtettekből is. Az adott ügyben az alperes maga is kérte a választottbíróság előtt indított kereseti kérelmei és a viszontkereseti kérelmek elkülönítését, azaz maga is úgy ítélte meg, hogy a felek egymással szemben érvényesített követeléseik önállóan elbírálhatók. Ebből következik, hogy az azok tárgyában hozott döntések is elválaszthatók egymástól. Mivel a felperes keresetében megjelölt érvénytelenítési okok a választottbírósági ítélet elkülöníthető döntését érintették, a Kúria nem látta akadályát a később kifejtett indokok alapján a Választottbíróság ítélete részbeni érvénytelenítésének.

[42] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem korlátai között vizsgálta, és azt a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból az alábbiak szerint jogszabálysértőnek találta.

[43] A felperes a Vbt. 47. (2) bekezdés a) pont ab) és ad) alpontjának megsértését egyrészt arra alapította, hogy a feleknek a választottbírósági eljárás nyelvére vonatkozó kifejezett és a mellékletekre is kiterjedő megállapodását az alperes több ízben súlyosan megsértette, és a felperes erre vonatkozó tiltakozását a Választottbíróság az ítéletében figyelmen kívül hagyta, sőt maga is megszegte, amikor döntését javarészt a felek megállapodását és a tisztességes eljárás elvét sértő módon becsatolt bizonyítékokra alapította. A felperes a kérelme megalapozásaként felhívta a Vbt. 33. §-át.

[44] A Vbt. 33. § (1) bekezdése szerint a választottbírósági eljárás során használandó nyelvben vagy nyelvekben a felek szabadon állapodhatnak meg. Ilyen megállapodás hiányában a választottbírósági tanács határozza meg az eljárás során használandó nyelvet vagy nyelveket. A (2) bekezdés rögzíti, hogy az eljárás nyelvére vonatkozó megállapodás, illetve az eljárás nyelvének meghatározása, a felek eltérő rendelkezése hiányában alkalmazandó a felek beadványára, a tárgyalásra, valamint a választottbírósági tanács döntésére és minden más közlésére.

[45] Az iratokból megállapíthatóan a jogvita alapját képező 2016. március 8-án létrejött vállalkozási szerződés 25.2 pontjában a felek a jogvitájuk elbírálására kizárólagos illetékességgel a Választottbíróságot jelölték ki azzal, hogy az által lefolytatott eljárás nyelve az angol. Az ügyben 2021. május 26-án megtartott előkészítő megbeszélésről készült jegyzőkönyv a bizonyítékokra, ezen belül a dokumentumokra (3.1.) vonatkozóan tartalmazza, ha nem angol vagy magyar nyelvű dokumentumot nyújtanak be, a benyújtó félnek be kell nyújtania az ilyen dokumentum vagy a dokumentum vonatkozó

részének jóhiszeműen, egyszerű angol/magyar fordítását. Ha a másik fél vitatja a fordítást, haladéktalanul jelzi a választottbírósnak, és csatolja az általa helyesnek tartott fordítást. Ha magyar nyelvű dokumentumok kerülnek becsatolására, azokat is el kell látni egyszerű angol fordítással a fenti szabálynak megfelelően. Rögzíthető továbbá, hogy a zárt tanácskozást követően a Választottbíróság meghozta az 1-es számú eljárási végzését, amelybe „beépítette” az előkészítő megbeszélésen megállapított eljárási szabályokat, így egyebek közt a nyelvi szabályt is. Ennek megfelelően a Választottbíróság ítélete 7. és 15. pontja tartalmazza, hogy az eljárás nyelve az angol.

[46] A fentiek alapján helyállóan hivatkozott a felperes a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy a Vbt. 47. § (2) bekezdés a) pont ad) alpontjára figyelemmel nem felel meg a felek megállapodásának és a törvény rendelkezéseinek [33. (1)-(2) bekezdés] a Választottbíróság által lefolytatott eljárás, amennyiben a nyelvi szabályt bármelyik fél vagy a Választottbíróság megsértette.

[47] A Kúria a felterjesztett iratok alapján megállapította, hogy az alperes a választottbíróági eljárás során a 2021. augusztus 9-én, 2022. július 29-én, majd a 2022. december 12-én előterjesztett beadványai egyes, összességében nagy terjedelmű mellékleteit csak magyar nyelven nyújtotta be. Azokból az is megállapítható, hogy olyan adatokat tartalmaznak, amelyek a szakértői bizonyítás alapját képezték. Iratellenesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felperes a választottbíróági eljárás során nem kifogásolta az alperes részéről a nyelvi szabály megsértését. Ez a megállapítás csak a 2021. augusztus 9-én benyújtott iratok tekintetében helytálló, azonban a 2022. július 29-én — részben fordítás nélkül ellátott mellékletek — benyújtását követően a felperes 2022. augusztus 24-én előterjesztett beadványában kifejezetten sérelmezte az ún. SGS-nyomatványok fordításának a hiányát, kifejtve, az alperes továbbra is magyar nyelven nyújt be bizonyítékokat, ami befolyásolja a felperes képességét abból a szempontból, hogy szembesüljön az ilyen beadványokkal. Kérte a Választottbíróságot, hogy zárjon ki az eljárásból minden olyan dokumentumot, amelyet nem kísér teljes körű angol fordítás. A 2023. augusztus 31-i záróbeadványában is utalt rá, hogy az alperes által a dokumentum benyújtási listához csatolt dokumentumok nagy száma többek között az angol fordítás hiánya miatt elfogadhatatlan. Az iratokból ugyanakkor nem tűnik ki, hogy a Választottbíróság akár az eljárása során, akár az ítéletben a felperes kifogását elbírálta volna. Mindösszesen arra van adat, hogy a 2022. november 23-án kelt 2. Eljárási Döntésében felhívta az alperest arra, miszerint az általa benyújtandó, az eljárás nyelvétől eltérő iratokat angol fordítással ellátva szükséges benyújtani.

[48] Minden alapot nélkülöz a jogerős ítélet [94] bekezdésében tett azon megállapítás is, amely szerint a Választottbíróság döntése meghozatalakor nem vett figyelembe olyan bizonyítékokat, amelyek az alkalmazandó nyelv előírásának értelme szerint nem biztosították a fél eljárási jogainak teljes körű gyakorlását. A Választottbíróság ítélete ugyanis ilyen megállapítást nem tartalmaz, az nem osztályozza a felek által rendelkezésre bocsátott okirati bizonyítékokat a szerint, hogy azok csak magyar nyelven készültek vagy rendelkezésre állt azok angol nyelvű fordítása. Az sem állapítható meg, hogy az eljárás során szakvéleményt adó szakértők ne vették volna figyelembe az angol fordítással el nem látott okiratokat a szakvéleményük kialakítása során.

[49] Az elsőfokú bíróság a döntését azzal is indokolta, hogy az eljárás során csatolt iratok megismerésében és megértésében a felperest semmi nem akadályozta, hiszen a felperes képviselőjét olyan képviselő látta el, aki az esetlegesen fordítással el nem látott okiratokban használt nyelvet — a választottbírókkal egyezően — anyanyelvi szinten ismerte. Ezzel szemben a Kúria nyomatékmal utal a 2021. május 26-án megtartott előkészítő megbeszélésről készült jegyzőkönyv 9. oldalán foglaltakra. E szerint az elnöklő választottbíró kifejezett kérdést intézett a felek jelenlévő

képviselőihez arra vonatkozóan, hogy ragaszkodnak-e a magyar nyelvű dokumentumok angol nyelvű fordításához annak ellenére, hogy a feleknek magyar nyelvű ügyvédjeik vannak, és hogy a választottbírák mindegyike beszél magyarul is. A felek képviselői mindezek ellenére egyetértettek abban, hogy bár a releváns dokumentumok nagy része feltehetőleg elérhető angol nyelven, de ha magyar nyelvű dokumentum kerül csatolásra, akkor azokat is el kell látni egyszerű angol nyelvű fordítással. Mindezek tükrében súlytalan, hogy a felperesnek volt magyar nyelvű jogi képviselője is, illetve a választottbírák is magyar anyanyelvűek voltak, mert ez adott volt már az eljárás kezdetén is, ennek ellenére állapodtak meg a felek az angol nyelvi szabályban a mellékletekre is kiterjedően.

[50] A Kúria megítélése szerint jelen ügyben alaptalanul hivatkozott az alperes az elsőfokú eljárásban arra, hogy a fordítási kötelezettség nem vonatkozott a 2022 decemberében a felperes iratbenyújtási kérelme alapján benyújtani elrendelt iratokra, figyelemmel a nemzetközi gyakorlatra és irányelvi rendelkezésre. A Vbt. 30. § (1) bekezdése szerint a felek a Választottbírósági tanács által követendő eljárás szabályaiban — e törvény keretei között — szabadon állapodhatnak meg. A (2) bekezdés értelmében ilyen megállapodás hiányában a választottbírósági tanács az eljárási szabályokat — e törvény keretei között — a belátása szerint határozza meg. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróság perbeli eljárásra alkalmazandó 2019. szeptember 1-től hatályos Eljárási Szabályzata 31. § (2) bekezdése akként rendelkezett, hogy a Szabályzatban nem szabályozott eljárási kérdések tekintetében — a felek megállapodása hiányában — a választottbírósági tanács a választottbíráskodás helyén alkalmazandó jogszabály eltérést nem engedő rendelkezéseinek korlátain belül saját belátása szerint jár el. Ennek során a választottbírósági tanács figyelembe veheti a belföldi és nemzetközi választottbíráskodásban kialakult eljárási elveket, gyakorlatot és ajánlásokat.

[51] A Vbt. és az Eljárási Szabályzat hivatkozott rendelkezései tehát csakis a felek megállapodásának hiányában jogosítják fel a választottbírósági tanácsot az eljárási kérdések meghatározására és ennek során többek között és nemzetközi választottbíráskodásban kialakult eljárási elvek, gyakorlat és ajánlások figyelembevételére. Az adott ügyben a 2021. május 26-án megtartott előkészítő ülésen meghatározott nyelvi szabály alól a felek nem tettek kivételt az átadásra kért iratok tekintetében, azaz a felek megállapodása ezen iratokra is kiterjedően írt elő fordítási kötelezettséget.

[52] A fentiek alapján megállapítható, hogy a Választottbíróság megsértette az eljárásra a felek által alkalmazni rendelt eljárási rendet, ezért a választottbírósági ítélet érvénytelenítésének a Vbt. 47. § (2) bekezdés a) pont ad) alpontjában foglalt feltételei fennállnak [lásd analógiával a választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény 55. § (1) bekezdés e) pontjának ebben a tekintetben szövegazonos szabályát értelmező bírói gyakorlatot: Kúria Gfv.V11.30.282/2015/10. - BH 2016. 122.].

[53] A felperes hivatkozott arra is, hogy a felperes, és annak törvényes képviselője, valamint az eljárásban eljáró jogi képviselőinek egy része bolgár nemzetiségű, akik a magyar nyelvet nem beszélik. A Kúria hangsúlyozza, hogy őket is megilleti a jog, hogy az ügyre vonatkozó minden iratot megismerjenek, arra ők is érdemben nyilatkozhatnak, ne csak a magyar anyanyelvű jogi képviselő. Amennyiben e jogukat az eljárási szabályok megsértésével előállt nyelvi akadály miatt nem tudják gyakorolni, az a felperes helyes hivatkozása szerint alkalmas az egyenlő elbánás követelménye, a fél egyenlőség és az ügy előadhatóságának joga megsértésének megállapítására is [Vbt. 47. § (2) bekezdés a) pont ab) alpont]. Az ügy előterjesztése lehetőségének fogalmába a fél álláspontjának és az arra vonatkozó bizonyítékainak a választottbíróság előtt szóban és írásban történő előadása,

megjelölése és mindennek az ellenérdekű fél által történő megismerése is beletartozik (Kúria Gfv.VII.30.367/2016/8. — BH 2017. 161., BH2003. 127.). Ezért a nyelvhasználatra vonatkozó szabályok a Kúria megítélése szerint olyan alapvető garanciális szabályok, amely sérelme — eltérően az elsőfokú bíróságtól elfoglalt állásponttól — felveti a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét.

[54] A Magyarország által 1992. november 5-én ratifikált és az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (Emberi Jogok Európai Egyezménye) 6. cikkének 1. bekezdése alapelveként rögzíti a tisztességes eljáráshoz való jogot. Magyarország Alaptörvénye a XXVIII. cikkének (1) bekezdésében is megfogalmazza ezt az általános eljárási elvet, amely a választottbírói eljárásban is garanciális követelményként érvényesül. A Kúria és korábban a Legfelsőbb Bíróság már több határozatában hangsúlyozta, hogy a választottbírói eljárásban is garanciális követelmény a tisztességes eljáráshoz való jog (Gfv.VII.30.367/2016/8 - BH 2017. 161., EBH2011. 2421., EBH2008. 1794., EBH2006. 1429.).

[55] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljárás olyan minőség, amely az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével ítélt meg, magában foglalja a bírósággal és az eljárással szemben megkövetelt tulajdonságokat, és egyben biztosítja az alkotmányos eljárási garanciák teljesedését [lásd elvi jelentőséggel a 6/1998. (III. II.) AB határozatban foglaltakat és az abban kimunkált alkotmányos elveket megerősítő 7/2013. (III. 1.) AB határozatot]. A tisztességes eljárás kereteit garanciák sokasága tölti ki, fogalma nem képez zárt rendszert, a számos részjogosítványból álló jognak a bírósági eljárás egészét áthatóan kell érvényesülni.

[56] A tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja a bírósághoz való jog valamennyi feltételét [lásd a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban összefoglalt, majd az 5/1999. (III. 31.) AB határozatban, a 14/2002. (III. 20.) AB határozatban, a 15/2002. (III. 29.) AB határozatban, a 35/2002. (VII. 19.) AB határozatban megerősített és gyakorlattá formált elveket, amelyeket megerősített a 7/2013. (III. 1.) AB határozat]. A Kúria e részjogosítványok, s ezáltal a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét -- az AB határozatokra figyelemmel — általában akkor állapítja meg, amennyiben nem biztosított a valóságos bírói út. Ennek megfelelően, ez a követelmény akkor valósulhat meg, amennyiben az alperes a keresettel szemben teljeskörűen védekezhet, a megfelelő tájékoztatáshoz való joga is biztosított, nincs elzárva a jogorvoslathoz való jogtól, továbbá a fegyveregyenlőség elvének megfelelő tájékoztatásra is sor kerül (Kúria Pfv.V.20.130/2019/6.).

[57] A Kúria a fentiek alapján megállapította, hogy az adott esetben a nyelvi szabályok megsértése miatt a fair eljárás követelményei nem érvényesültek, a felperes kifogásait a Választottbírói eljárás érdemben nem bírálta el, a nyelvi szabály megsértésének következményeit nem vonta le. Az elsőfokú bíróság a Vbt. 47. § (2) bekezdés a) pont ab) és ad) alpontjaiban foglalt rendelkezés megsértésével jutott arra a következtetésre, hogy a Választottbírói eljárás cselekményei ezt az érvénytelenítési okot nem valószínűsítették meg.

[58] A Kúria a kifejtett indokokra tekintettel a jogszabálysértő jogerős ítéletet a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján a felülvizsgálattal érintett részében hatályon kívül helyezte, és a Vbt. 47. § (2) bekezdés a) pont ab) és ad) alpontjaiba ütköző választottbírói ítéletet — az érvénytelenítési perrel érintett részében — érvénytelenítette. Figyelemmel arra, hogy a fenti garanciális okból a választottbírói ítélet érvénytelenítésére sor került, a Kúria a felperes által a felülvizsgálati kérelmében előadott egyéb érvénytelenítési okok érdemi vizsgálatát mellőzte. Ennek megfelelően — mint szükségtelent — a

felperesnek az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmét elutasította [Pp. 130. § (1) bekezdés].

[59] A felperes felülvizsgálati kérelme alapos volt, ezért a Pp. 405. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 83. § (1) bekezdése alapján az alperes köteles megfizetni a felperes elsőfokú és felülvizsgálati eljárással kapcsolatban felmerült költségét, amely a felperes jogi képviselőjével felmerült ügyvédi munkadíjból (12.446.150 forint, 25.256.449 forint + áfa) és a lerótt összesen 5.000.000 forint (1.500.000 forint elsőfokú + 3.500.000 forint felülvizsgálati) eljárási illetékből áll. Az ügyvédi munkadíj összegét a felperes felszámításának megfelelően a Kúria az elsőfokú eljárásra vonatkozóan a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (V111.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdésének a)-c) pontja, és a 4/A. (1) bekezdése alapján állapította meg, míg a felülvizsgálati eljárásban a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi és kamarai jogtanácsosi költségről szóló 17/2024. (XII. 9.) IM rendelet 3. (1) bekezdése alapján 2.305.644.922 forint kereset szerinti pertárgyérték és ugyanilyen összegű felülvizsgálati érték alapulvételével.

[60] A Kúria az ítéletet a felperes kérelmére tárgyaláson hozta meg.

[61] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[62] 2017. évi LX törvény 33. § (1)-(2) bekezdés, 47. § (2) bekezdés a) pont ab) és ad) alpont [63] Kúria Gfv.V11.30.367/2016/8.

A döntés elvi tartalma

[64] Ha a Választottbíróság megsérti az eljárásra a felek megállapodása szerint irányadó eljárási rendet, a választottbírósági ítélet érvénytelenítésének törvényi feltételei megvalósulnak.

[65] A nyelvi szabályok megsértése a választottbírósági eljárásban is garanciális követelményként érvényesülő tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét jelenti, amely megalapozza választottbírósági ítélet érvénytelenítését.

Budapest, 2025. december 10.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Tibold Agnes s.k. előadó bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Farkas Antónia s.k. bíró, Dr. Madarász Anna s.k. bíró

Választottbíróági határozatok

1/6/2024. Választottbíróági ítélet

I. A Választottbíróóság az eljárás költségeinek pernyertesség arányától történő eltéréssel értékelte azt, hogy az alperes az együttműködési kötelezettségét megsértette azzal, hogy a felperes részére az ahhoz szükséges minimális információt sem szolgáltatta, hogy felperes támpontokat kaphasson a részére kiszámlázott villamos energia díj, az RHD (villamosenergia rendszer használati díj) és az MHD (magánvezeték-hálózat használati díj) mértékének ellenőrzéséhez. A Választottbíróóság megítélése szerint az adatok ismerete hozzájárulhatott volna a felek közti jogvita peren kívüli rendezéséhez [Ptk. 6:62. § (1) bek. Eljárási Szabályzat 11. § (2) bek.]

II. Miután alperes kezdeti számításának hitelessége az eljárás során megdőlt, a bizonyítási teher az RHD vonatkozásában megfordult. Miután az alperes bizonyítási kötelezettségének a fentiek szerint nem tett eleget, a Választottbíróóság az RHD különbözet tekintetében a felperesi kalkulációt fogadta el, és a különbözetet alperes által felperesnek kártérítésként megfizetni rendelte. Az RHD tekintetében a Választottbíróóság döntése - mint a felek közti szerződéses jogviszony részévé vált jogszabályi rendelkezések - alperes általi megsértésén alapul. [Ptk. 6:137. §-a, Ptk. 6:142. §-a és Ptk. 6:143.§-a, a Vet. 39./A § (3) bek. Vet. Vhr. 13. § (4) bek., a Vet. Vhr. 13./A (2) bekezdés b) pontja, valamint a Vet. Vhr. 38. § (1)-(2) bek.]

Az ítélet alapjául szolgáló tényállás

[1] Felperes, mint bérlő és alperes jogelődje, mint bérbeadó egymással 2014. augusztus 26-án a 2014. július 1-től 2024 július 28-ig tartó időszak vonatkozásában határozott idejű bérleti szerződést kötöttek a D.-benn elhelyezkedő 1/A jelű üzlethelyiség vonatkozásában („**Szerződés**”). A Szerződést felek első ízben az aláírás napján, majd utóbb 2014. szeptember 1-jén módosították. A Szerződés több mellékletet tartalmazott, 8. számú mellékletként többek között egy magánvezeték-használati és csatlakoztatási szerződést, amelyhez általános szerződési feltételek kapcsolódtak. Az általános szerződési feltételek 6.2. pontja a következő rendelkezést tartalmazta: „Az MHD a vezetékes szolgáltatás jogszabályok által szigorúan meghatározott tartalmú költségalapú díja, mely a vezetékes szolgáltatás igazolt költségeire nyújt fedezetet, ideértve a magánvezeték üzemeltetési és hálózati veszteségi költségeit, valamint az üzemeltetett vezeték eszközértékére alkalmazott tőkekölttségét is a Magyar Energia Hivatal által az elosztó hálózati engedélyesek tekintetében meghatározott metodológiája szerint. Az MHD egységára Ft/kWh érték, mely a jogszabályok által az Üzemeltető számára lehetővé tett, és profitelemet nem tartalmazó díj maximumáig terjedhet, aktuális értékét pedig az Üzemeltető transzparensen és megkülönböztetés-mentesen évente előre rögzíti és melyet Felhasználó a vételezett mennyiség és az egységár szorzataként köteles megfizetni.” A 6.3 pont szerint: „Üzemeltető az MHD adott évre vonatkozó egységárát hirdetményben a honlapján teszi közzé Felhasználó részére. Felhasználó tudomásul veszi, hogy Üzemeltető a költségalapú díjat a jogszabályi keretek közt maga állapítja meg, az a hirdetmény közzétételével a jelen Szerződés részévé válik. Felhasználó tudomásul veszi továbbá, hogy Üzemeltető jogosult éven belül az MHD egységárának jogszabályi keretek közt történő megváltoztatására, amennyiben jelentős változás következik be a bérlők villamos energia felhasználásában, vagy a vásárolt villamos energia beszerzési árában.” Az általános szerződési feltételek 13. 1. pontja a következőképpen rendelkezett: „Bármely jogvita

el döntésére, amely a jelen szerződésből vagy azzal összefüggésben, annak megszegésével, megszűnésével, érvényességével, vagy értelmezésével kapcsolatban keletkezik, a felek alávetik magukat a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Állandó Választottbíróság, Budapest kizárólagos döntésének azzal, hogy a Választottbíróság a saját eljárási szabályzata szerint jár el. A Választottbíróság három fős tanácsban jár el, az eljárás nyelve a magyar.” (A továbbiakban a magánvezeték-használati és csatlakoztatási szerződés és az általános szerződési feltételek együtt: „Magánvezeték-használati szerződés”; az általános szerződési feltételek: „ÁSZF”). A Szerződéssel azonos időben a K. Kft. mint engedélyes villamos energia-kereskedő és felperes mint felhasználó villamosenergia értékesítési szerződést kötöttek egymással („Villamosenergia értékesítési szerződés”). A Villamosenergia értékesítési szerződés 4. pontja kimondta, hogy a felhasználó által a kereskedőnek fizetendő szerződéses ár többek között az energiadíjból tevődik össze, ahol „az energiadíj egységára HUF/kWh érték, melynek aktuális értékét a Kereskedő a piaci beszerzési viszonyoknak megfelelően időszakokra előre rögzíti.” A szerződés 8. pontja az ÁSZF 13.1 pontjával azonos tartalmú választottbírósági kikötést tartalmazott. A K. Kft. és alperes jogelődje, 2016. január 1-jén arról értesítették felperest, hogy a K. Kft. a Villamosenergia értékesítési szerződésből fakadó jogait és kötelezettségeit 2016. január 1-től kezdődően az alperes jogelődjére engedményezte, illetve ruházta át. A továbbiakban az alperes jogelődje, mint bérbeadó és a Magánvezeték-használati szerződés szerinti üzemeltető fogja felperes részére a villamosenergia szolgáltatást nyújtani, villamosenergia-továbbadás útján.

A peres felek nyilatkozatai

[2] A felperes 2022. szeptember 6-án kelt keresetében 38.096.546 Ft tőkeösszeg és a választottbírósági eljárás megindításától az alperesi teljesítésig járó, a Ptk. 6:155. § (1) bekezdése szerinti késedelmi kamat megfizetését kérte. Költségigényként ügyvédi munkadíjat (1.250.000 Ft + áfa), valamint az érvényesített követelés 15%-ának megfelelő sikerdíjat is érvényesített. A kereseti jogalapokat többek között a Ptk. 1:4. §, 1:5. §, 6:62. §, 6:137–6:142. §-ok, továbbá a jogalap nélküli gazdagodás szabályai (Ptk. 6:579. §) képezték.

[3] A felperes előadása szerint a felek közötti bérleti szerződés alapján ún. „Egyéni Szolgáltatási Díjként” köteles volt megfizetni a villamosenergia-ellátás költségeit, így a magánvezeték-hálózati díjat (MHD) és a rendszerhasználati díjat (RHD). A villamosenergia-szolgáltatást kezdetben a K. kft. látta el, majd 2016. január 1-jétől az alperes vette át. A jogutódlási értesítésben az alperes vállalta, hogy a bérelő helyzete nem válik terhesebbé; ezzel szemben a felperes állítása szerint a perbeli időszakban a villamos energia ára indokolatlanul megemelkedett, meghaladta a piaci szintet, és az elszámolás átláthatatlanná vált.

[4] A felperes szerint az alperes profitot és árrést alkalmazott, amely ellentétes a villamosenergia-jogszabályokkal. A MEKH határozata alapján a felperes megismerte az alperes által kötött energiabeszerzési szerződéseket, és az azokból származó beszerzési árakat összevetette a HUPX tőzsdei árakkal. A különbözetet – valamint az RHD és MHD szerinte jogszerű díjai és a ténylegesen számlázott összegek közti eltérést – túlfizetésnek és kárnak minősítette, amelyet az alperessel szemben érvényesített. Így számította ki a 29.997.281 Ft nettó, illetve 38.096.546 Ft bruttó igényt.

[5] A felperes hivatkozott arra is, hogy közöttük a Vet. és a végrehajtási rendelet szerinti magánvezeték-használati jogviszony áll fenn, amely a magánvezeték üzemeltetőjére szigorú kötelezettségeket ró (profittilalom, átlátható elszámolás, elkülönített nyilvántartás, éves kiértékelés). A felperes álláspontja szerint az alperes e kötelezettségeket megsértette, ami a Ptk. 6:137. § szerinti szerződésszegést és 6:142. § szerinti kártérítési kötelezettséget alapoz meg. Ezen túl a felperes az alperes magatartását joggal való visszaélésnek minősítette (Ptk. 1:5. §), valamint kiemelte, hogy a szerződés a felek közös megegyezése nélkül nem módosítható.

[6] A bizonyítás kapcsán a felperes rögzítette, hogy a piaci áraknak megfelelő villamosenergia-beszerzést és az RHD-, MHD-elszámolások jogszerűségét az alperes köteles bizonyítani. A keresetben megjelölt eljárási érték 38.096.546 Ft, a választottbíróság hatáskörének alapja pedig a magánvezeték-használati szerződés általános szerződési feltételeinek 13.1. pontja volt.

[7] Az alperes 2022. november 23-i ellenkérelmében a felperesi kereset teljes elutasítását és a felperes eljárási költségekben történő marasztalását kérte.

[8] Az alperes álláspontja szerint a jogutódlást követően a felek között villamosenergia-továbbadási jogviszony jött létre, amelyre a Vet. és a végrehajtási rendelet speciális szabályai irányadóak. E körben hangsúlyozta, hogy villamos energiát mindig azon az áron adta tovább, amelyen azt ő maga is beszerezte, és a továbbadás során kizárólag a ténylegesen felmerült díjelemeket és a magánvezeték-hálózat üzemeltetési költségeit érvényesítette. Profit alkalmazását kifejezetten tagadta.

[9] Az alperes előadta, hogy a villamos energia beszerzése során a bérlok ellátásbiztonsága volt az elsődleges szempont, ezért a piacon szokásos módon, előre lekötött teljes ellátás alapú szerződések alapján, piaci árakon szerződött kereskedőkkel. Rámutatott: a felperes által hivatkozott HUPX-árak a szervezett piacra jellemző, más termékstruktúrához kötődő árakat tükrözik, amelyek nem összevethetők az általa beszerzett termékekkel. A továbbadó maga nem jogosult a szervezett piacról vásárolni, így a felperesi összehasonlítás irreleváns.

[10] Az alperes hangsúlyozta, hogy e tevékenységre nem a Ptk., hanem a Vet. és a végrehajtási rendelet a releváns jogszabály, mint lex specialis. Álláspontja szerint a felperesi kereset jogi téren hiányos, ellentmondásos, és nem jelöli meg pontosan, mely jogszabályi kötelezettséget sértette volna meg az alperes. A továbbadó terheit a Vet. 66. § (4)–(5), (7) bekezdései határozzák meg: a tényleges költségek továbbhárítása jogszerű.

[11] Az RHD kapcsán az alperes előadta, hogy a kereskedőtől kapott tételeket változtatás nélkül számlázta tovább, és az elszámolást a bérlok között fogyasztásarányosan végezte. Állításai alátámasztására csatolta bejövő számláit.

[12] Az MHD tekintetében az alperes bemutatta, hogy a díj az épületen belüli magánvezeték üzemeltetésének költségeit tartalmazza. A jogszerű elszámolás biztosítására szakértőt bízott meg a díjrendszer és kalkuláció kidolgozásával. Csatolta a 2016-os alap-tanulmányt és a perbeli időszakra készült éves felülvizsgálatokat, valamint felajánlotta a költség számlák bemutatását is. A Vet. Vhr. szerinti nyilvántartási és dokumentációs kötelezettségeinek eleget tesz (üzemviteli napló, éves kiértékelés), amelyek szintén becsatolásra kerültek.

[13] Az alperes szerint a felperes nem tudta igazolni sem kára mibenlétét, sem összecszerűségét, és a kár okozati összefüggése, illetve az alperes állított jogsértése sem került bizonyításra. Álláspontja szerint maga a felperesi jogi konstrukció is vitatott: ha a felperesi érvelés helytálló lenne, az azzal járna, hogy a továbbadónak veszteségesen kellene villamos energiát szolgáltatnia, ami ellentétes a Vet. szabályaival és a bérbeadói működéssel.

[14] Bizonyítékként az alperes csatolta beszerzési dokumentumait, számláit, szakértői anyagait, üzemviteli naplóit, és fenntartotta a további bizonyítási indítványok, így szakértő kirendelésének lehetőségét is.

[15] Felperes 2023. március 6-i előkészítő iratában megerősítette, hogy a felek közötti jogviszony elbírálásakor nem csupán a Vet., hanem a Ptk. szabályai is irányadók, mivel a bérleti szerződésből eredő felek közötti jogok és kötelezettségek értékelését a Ptk. alapelvei – különösen az együttműködési, jóhiszeműségi, tisztességeségi és joggal való visszaélés tilalma – is meghatározzák (Ptk. 1:3–1:5. §).

[16] A felperes hivatkozott a Jogutódlásról szóló értesítésre, amelyben a bérbeadó vállalta, hogy a jogutódlás nem teszi terheesebbé a bérlemény használatát. A felperes szerint ez egyben az alperes vállalása volt arra, hogy piaci viszonyokhoz igazodva, piaci áron végzi a villamosenergia-beszerzést és továbbszámolást. A felperes ezért elsődlegesen a Ptk. szerződéses kötelelem- és elvárás szabályain (Ptk. 1:3, 1:4, 1:5, 6:62, 6:137–142. §) látja a felelősség alapját, és fenntartotta keresetének időbeli kiterjesztésének lehetőségét.

[17] Alperes 2023. április 6-i előkészítő iratában hangsúlyozta, hogy nem vitatja a Ptk. alkalmazhatóságát, azonban a villamosenergia továbbadására a Vet. és a végrehajtási rendelet, mint lex specialis, elsődlegesen irányadó. Álláspontja szerint a felperes továbbra sem jelölte meg konkrétan, milyen szerződésszegést vagy konkrét Ptk.-beli kötelezettségszegést valósított volna meg az alperes.

[18] A Jogutódlásról szóló értesítést az alperes szerint nem lehet úgy értelmezni, hogy tartalmazott volna piaci árgaranciát vagy árstabilitási vállalást. A villamosenergia árak változékonyak, és az alperes állítása szerint továbbra is piaci áron, a bérlok ellátásbiztonságát garantálva szerezte be a villamos energiát.

[19] Az alperes hivatkozott arra is, hogy a felperes önálló hozzáférést is létesíthetett volna, mivel a Vet. 39/B § alapján elegendő lett volna elosztói mérőt felszerelnie, így nem volt kiszolgáltatott az alperes beszerzési gyakorlatának.

[20] A bizonyítási teher tekintetében az alperes kiemelte: a felperes köteles pontosan megjelölni az állított jogszabálysértést és kárt, az alperest pedig nem terheli olyan kötelezettség, amely alapján a saját tevékenysége jogszerűségét kellene bizonyítania, ha a felperes nem bizonyítja a jogellenességet és annak pontos tartalmát.

[21] A 2023. szeptember 28-i tárgyaláson mindkét fél a korábbi írásbeli álláspontját fenntartotta. Felperes úgy nyilatkozott, hogy a kárszámítást a villamosenergia-kereskedelmi szerződések megkötésének napján érvényes tőzsdei árak és a ténylegesen alkalmazott szerződéses árak különbségére alapította. A felperes szerint az alperes nem tájékoztatta előzetesen a beszerzési árakról, és a piaci körülményekhez képest kedvezőbb árakat is elérhetett volna. A felperes szerint a legkisebb költség elve a MEKH útmutatásából vezethető le, és az alperes ennek nem tett eleget. Az RHD-meghatározás szerinte jogszerűtlen volt, mert alperes magasabb díjat számlázott, mint amit a MEKH szerinti hatósági ár alapoz meg. Az árrés tekintetében a felperes azt sérelmezte, hogy az alperes a kereskedő eltúlzott árrését változatlanul áthárította.

[22] Alperes úgy nyilatkozott, hogy a villamosenergia-beszerzés folyamatát jogszabály nem írja elő, az alperes piaci tárgyalások útján kötött szerződéseket, elsősorban az ellátásbiztonságot szem előtt tartva. A teljes ellátás alapú termék és a HUPX árak nem összehasonlíthatók, így a felperesi kárszámítás szakmailag hibás. Az alperes szerint nem terhelte jogszabályi kötelezettség a legkedvezőbb ár elérésére, csupán az ellátásbiztonság fenntartására. Az RHD-t változatlan formában, fogyasztásarányosan számlázta tovább. Az MHD kapcsán a díj összetétele teljes mértékben megfelel a Vet. és a Vhr. előírásainak; a díjképzés szakértői anyagokkal alátámasztott. A titoktartási kötelezettség miatt nem adta ki a beszerzési szerződéseket, amíg erre vonatkozó jogszabályi kötelezés nem állt fenn.

[23] A jogutódlási értesítés értelmezése körében a felek álláspontja élesen szemben állt: a felperes szerint ez piaci beszerzési kötelezettséget is rögzített, az alperes szerint kizárólag a személyi változás tényére korlátozódott.

[24] A felperesi 3. számú előkészítő iratban a felperes jelentősen leszállította kereseti követelését: 21.724.138 Ft + áfa (összesen 27.589.656 Ft) összegre. Ezzel egyidejűleg elhagyta a kereset jogalapjai közül a Ptk. 6:154. § (1) bekezdését (általános késedelmi kamat). A pontos kárösszeg csak a jelen perben történt alperesi iratcsatolás után volt kiszámítható, mivel az alperes korábban a felperesi kérések ellenére sem szolgáltatott adatokat. Az MHD tekintetében a felperes vitatta, hogy az alperes által csatolt tanulmányok megfelelnek a Vet. Vhr. 13. §, 13/A § és a MEKH módszertani útmutatók követelményeinek. Felperes álláspontja: az MHD bizonyítása alperesi kötelezettség, mivel az elszámolás alapjául szolgáló adatok alperesnél vannak. A Magánvezeték-használati szerződés ÁSZF 6.2–6.3 pontjaira hivatkozva a felperes szerint a profittartalom nélküli egyenlő elbánás elve irányadó az energiabeszerzésre is. A felperes érvelése szerint ebből következik, hogy az alperest terheli a legkisebb költség elvének betartása mind az energiabeszerzés (piaci ár elérése), mind az MHD képzése során. A bizonyítás elmaradása esetén felperes szerint az MHD nem jár, az energia díj tekintetében csak a felperes által számított piaci mérték alkalmazható.

[25] Az alperesi 3. számú előkészítő iratban az alperes lényegében teljes körűen vitatta a felperesi állításokat. Álláspontja szerint nincs legkisebb költség elve az energiabeszerzés körében, és sem a MEKH útmutatók, sem az ÁSZF 6.2–6.3 pontjai nem vezetnek ilyen kötelezettséghez. A Vet. 66. § szerinti nonprofit követelmény nem jelenti azt, hogy a továbbadónak veszteségesen vagy a legolcsóbb módon kellene villamos energiát beszereznie. A felperes által hivatkozott piaci árak nem megfelelő összehasonlítási alapok, mivel más típusú szerződésekből származnak. Az MHD tekintetében az alperes hangsúlyozta: szükséges adatok a felperes rendelkezésére állnak, a díjrendszert szakértő készítette, az alperes évente elvégezte a jogszabály által előírt kiértékelést. A felperes nem bizonyította, hogy az MHD jogszabálysértő lenne. Fontos elismerés: az alperes beismerte, hogy az RHD elszámolásában számítási hibát követett el (nettó/bruttó arány téves kezelése), és jelezte a számlák korrigálásának szándékát.

[26] Az alperesi 4. számú előkészítő iratban az alperes részben elismerte a felperesi követelést: 112.186 Ft összegben elismerte az RHD-ra vonatkozó felperesi igényt. Csatolta a helyesnek tartott kimutatást. A hibát kerekítési eltéréssel és téves felperesi fogyasztási adatokkal indokolta. Ez az első eset, amikor az alperes részbeni marasztalást elismerő nyilatkozatot tett.

a. A felperes 4. számú előkészítő iratában fenntartotta a 3. számú iratban módosított keresetét. Főbb megismételt érvei alapján a villamos energiának objektív piaci ára van, és az alperesnek kell bizonyítania, hogy az általa beszerzett energia piaci áron történt. Az energiaveszteség és az MHD ugyanahhoz az energiamennyiséghez kapcsolódik, ezért a legkisebb költség elve mindkét díjelemre irányadó. Mivel az alperes nem tett eleget bizonyítási kötelezettségének, a felperesi állításokat bizonyítottnak kell tekinteni, hogy nem történt megfelelő versenyeztetés, nem történtek összehasonlító ajánlatkérések, a felperesre áthárított díjak meghaladták a piaci szintet.

[27] Az eljáró tanács 2024. június 5-én tárgyaláson kívül hozott végzésével az Eljárási Szabályzat 41. § (1) bekezdése alapján az eljárást berekesztette, és ítéletét az Eljárási Szabályzat 43. § (3) bekezdése szerint 45 napon belül írásban közölni vállalta a felekkel. A Választottbíróság zárt tanácskozást tartott, melyen a tanács tagjai véleményüket ütköztették. A jelen ítélet és annak indokolása a választottbírósági tanács egységes álláspontját tükrözi.

[28] A felek az eljáró tanács összetételével kapcsolatban nem éltek kifogással, sem a választottbírósági tanács összetételét, sem a Választottbíróság hatáskörét illetően észrevételük, kifogásuk nincs. A Választottbíróság az Eljárási Szabályzat 30. §-ának (1) bekezdése értelmében saját hatáskörének fennállását hivatalból is vizsgálta. Ennek során megállapította, hogy a Magánvezeték használati szerződés általános szerződési feltételeinek 13.1 pontja, illetve a Villamosenergia értékesítési szerződés 8. pontja a Választottbíróság hatáskörét megalapozzák. Miután a felek mind az előkészítő egyeztetésen, mind a Választottbíróság által 2023. szeptember 28-án tartott tárgyaláson tartott tárgyaláson egybehangzóan úgy nyilatkoztak, hogy a Választottbíróság hatáskörével kapcsolatban kifogásuk nincs, a Választottbíróság hatásköre aggálytalanul megállapítható volt.

[29] Felperes kereseti kérelme részben megalapozott az alábbiak szerint:

[30] Felperes a jelen perben elsődlegesen a Ptk. 6:137. §-ára, a Ptk. 6:142. §-ára és a Ptk. 6:143. §-ára alapított kártérítési igényt érvényesített az alperessel szemben. A felperesi kártérítési igény a villamos energia díjjal, az MHD-val és az RHD-val kapcsolatos tételekből tevődött össze. A villamos energia díjjal kapcsolatos kártérítési igényét felperes az alperes és közte fennálló szerződések, azaz a Magánvezeték-használati szerződés és a Villamosenergia értékesítési szerződés alperes általi megszegésére alapította. A felperesi érvelés szerint a villamos energia díjával kapcsolatban alperes az ÁSZF 6.2. és 6.3. pontjaiban, a Villamosenergia értékesítési szerződés 4. pontjában, valamint a Jogutódlásról szóló értesítésben foglalt kötelezettségek megszegésével okozott kárt a felperesnek. Alperes ugyanis a villamos energia beszerzése során a perbeli időszakban megszegte a piaci áron történő beszerzés kötelezettségét, figyelmen kívül hagyta a legkisebb költség elvét, valamint megsértette a Jogutódlásról szóló értesítésben vállalt kötelezettségét. A szerződések mellett felperes kártérítési igénye jogalapjaként hívta fel a Ptk. 1:3. § (1)-(2) bekezdéseit, a Ptk. 1:4. § (1) bekezdését, a Ptk. 1:5. § (1) bekezdését, valamint a Ptk. 6:62. §-át is.

[31] Alperes a szerződésszegés tényét tagadta. Mindenekelőtt azzal érvelt, hogy a Magánvezeték-használati szerződés, illetve a Villamosenergia értékesítési szerződés felperes által felhívott rendelkezései az alperes számára a piaci áron való villamos energia-beszerzés kötelezettségét nem alapozták meg, és megalapozatlan a legkisebb költség elvére történő felperesi hivatkozás is. Vitatta alperes azt is, hogy a Jogutódlásról szóló értesítésben foglalt, a felperes által hivatkozott kitétel a villamos energia díj változatlanóságára vonatkozott volna. A perben a felek nyilatkozatai a szerződésszegés állítására, illetve annak tagadására koncentráltak.

A Választottbíróság ítélete

[32] A Választottbíróság megállapította, hogy alperes a villamos energia díjjal és az MHD-val kapcsolatban a felperes által állított szerződésszegéseket nem követte el. A felperes által felhívott szerződéses rendelkezéseket nem lehet úgy értelmezni, hogy azok a villamos energiával kapcsolatos beszerzési eljárásra, illetve a beszerzési árakra vonatkozó konkrét kötelezettségeket alapítottak volna az alperes számára. Az ÁSZF 6.2. és 6.3. pontjai kizárólag a magánvezetékhasználati díjról rendelkeztek, nem lehetett ezeket általánosságban az áramvásárlási szerződésekre, illetve az azokban foglalt díjakra alkalmazni. A Villamosenergia értékesítési szerződés 4. pontjában foglalt „piaci beszerzési viszonyok”-ra történő utalás az energiadíj egységárának időszakos rögzítésére vonatkozott, de a beszerzési ár tekintetében az alperes számára specifikus kötelezettséget nem határozott meg. A Jogutódlásról szóló értesítés (amely a felperes általi elfogadással a felek közti

jogviszony részévé vált) kizárólag a díjmegállapítási folyamat érintetlenségére, azaz a módszer változatlanságára vonatkozott, és nem volt akként értelmezhető, hogy alperes az értesítéssel a felperes számára a díjak mértékének változatlanságát ígérte volna.

[33] A Választottbíróság megítélése szerint a villamos energia beszerzésével, illetve a költségek továbbhárításával kapcsolatos alperesi magatartás a Ptk. felperes által felhívott általános magatartási követelményeit sem sértette meg. A felek közti szerződéses jogviszonyok magánjogi jogviszonynak minősülnek, ezért azokra a Ptk. 1:2. § (2) bekezdése alapján alkalmazhatók a Ptk. mint magánjogi kódex rendelkezései, köztük a Ptk. alapelvei, bevezető rendelkezései is. Felperes a per során azonban nem jelölt meg olyan, az alperesi eljárással kapcsolatos körülményt, amely alapján ezen általános rendelkezések sérelme megállapítható lett volna. A Választottbíróság elfogadta, hogy a bérbeadóként eljáró alperes, mint a bérlők tekintetében ellátási kötelezettséggel rendelkező továbbadó, az energia beszerzése során elsősorban az ellátásbiztonságot tartja szem előtt, a bérlők és a saját energia ellátását határozott időre (egy naptári évre) kötött szerződéssel törekszik biztosítani. Az alperesi magatartással, az alperes által megkötött szerződések feltételeivel, az árazással kapcsolatban felperes nem mutatott rá olyan körülményre, amelyből a hasonló helyzetben lévő bérbeadótól elvárhatótól lényegesen különböző, a felperest mint bérlőt megkárosítani törekvő, vagy a felperes érdekeit szándékosan és nyilvánvalóan figyelmen kívül hagyó (illetve akárcsak a kizárólag a felperesivel szembenálló bérbeadói érdeket követő, vagy a saját csekély érdeket a nyomós felperesi érdek elé helyező) azaz felróható (Ptk. 1:4. § (1) bekezdés), a jóhiszeműség és tisztesség követelményét sértő (Ptk. 1:3. §), vagy joggal való visszaélésnek minősülő (Ptk. 1:5. §) alperesi magatartásra lehetett volna következtetni. Az alperes által követett szerződéskötési gyakorlat, a perbeli időszakban bekövetkezett szolgáltató váltás, a bérlők ellátásához és a saját szükségletek fedezéséhez szükséges villamos energia együttes beszerzése mindezt nem támasztották alá. A Választottbíróság elfogadta, hogy az alperes által az ellátási kötelezettségének teljesítéséhez beszerzett teljes ellátás alapú, egy naptári évre szóló, rögzített árú villamos energia termék nem hasonlítható össze az áramtözsdén a kereskedők számára elérhető pillanatnyi árakkal. A beszerzésre vonatkozó körülmények, fogyasztói helyzet stb. ismeretének hiányában a Választottbíróság a felperes által becsatolt éves áramvásárlási szerződéseket sem tudta a jogsértő alperesi magatartásra utaló bizonyítékként elfogadni. Noha a Választottbíróság nem vitatja, hogy felperes nem rendelkezhetett az alperes szerződéskötési gyakorlatának teljeskörű értékeléséhez szükséges valamennyi releváns információval, az árazásra vonatkozó specifikus szerződéses rendelkezés hiányában a Választottbíróság nem látta indokoltnak az alperesi szerződéskötési gyakorlatnak a felperes által indítványozott részletességű vizsgálatát.

[34] A legkisebb költség elvével kapcsolatban a Választottbíróság megállapította, hogy sem a szerződések, sem a vonatkozó jogszabályok alapján nem állt fenn olyan kötelezettség, amely hasonló – a felperes által állított – elv érvényesülését kívánta volna a felek jogviszonyában. A felperes által hivatkozott MEKH dokumentumok címzettjei az elosztó hálózati engedélyesek, azok tehát alperesre mint továbbadóra nem vonatkoznak, és azok alkalmazását a felek közti szerződések sem írták elő a felek jogviszonyaira. Az ÁSZF 6.2 pontjának helyes értelmezése szerint az elosztói hálózati engedélyesekre történő utalás csak a magánvezeték eszközértékére vonatkozó tőkeköltség tekintetében értelmezhető, a hálózati engedélyesekre vonatkozó egyéb rendelkezések a felek jogviszonyára nem vonatkoztathatók. A Választottbíróság ezért nem fogadta el felperes azon érvét sem, hogy a legkisebb költség elve a hálózati veszteség „közvetítésével” lenne alkalmazható az energia díjra.

[35] A felperesi érvelés szerint alperes - a szerződésszegés mellett - jogszabálysértést is elkövetett, mert magánvezeték hálózatát a vonatkozó jogszabályi követelmények figyelmen kívül hagyásával üzemeltette, a költségek elszámolásán felül profitot is felszámolt a felperes mint bérlő számára (ami a felperes számára a megengedettnél magasabb összegű MHD-t eredményezett), valamint azzal is, hogy a MEKH által elismertnél magasabb összegű RHD-t számlázott a felperesnek. Ezzel alperes megszegte a Vet. 3. § 44) pontját, a Vet. 39/F §-át, a Vet. 178/E § (3) bekezdését, a Vet. 39/A § (1) bekezdésének c) pontját, a Vet. 39/A § (2) bekezdés b) pontját, a Vet. 39/A § (3) bekezdését, a Vet. Vhr. 13 § (1) és (6) bekezdéseit, Vet. Vhr. 13/A § (2) bekezdését, a Vet. Vhr. 13/A § (3) bekezdését, a Vet. Vhr. 13/B § (1) bekezdését, valamint a Vet. Vhr. 121. §-át.

[36] A jogszabálysértés tényét a Választottbíróság az MHD-val kapcsolatban nem fogadta el. A Választottbíróság nem vitatta felperes arra vonatkozó előadását, hogy közte és az alperes között a perbeli időszakban a Vet. és a Vet. Vhr. által szabályozott magánvezeték használati jogviszony

keletkezett (Vet. 3. § 44) pont és 39/F §), amelyre elsődlegesen a Vet. 39-39/F §-ai, a Vet. 66-66/A §-ai, valamint a Vetr. Vhr. 13-13/E §-ai és 38-39. §-ai vonatkoztak. Alperest mint a magánvezeték üzemeltetőjét a fenti előírások alapján üzemeltetési kötelem, dokumentálási kötelem (ennek keretében elkülönített nyilvántartási kötelem), valamint a vételezőkkel szemben elszámolási kötelem terhelte. Alperes mint a magánvezeték üzemeltetője többek között köteles volt arra, hogy a magánvezetéken keresztül eljuttassa a villamos energiát a vételezőkhöz (Vet. 39/A § (1) bekezdés c) pont), azzal, hogy a villamos energia továbbadása csak haszonszerzés nélkül mehetett végbe (Vet. 39/A § (3) bekezdés és Vet. 66. § (4) bekezdése). A Vet. 66. § (4)-(5) és (7) bekezdései lehetővé tették, hogy alperes mint továbbadó a ténylegesen felmerült költségeit a vételezővel szemben érvényesítse. Alperesnek tevékenységét visszaéléstől mentesen kellett végeznie (Vet. 39/A § (2) bekezdés b) pont), köteles volt egyebek mellett a tevékenység átláthatóságára vonatkozó keresztfinanszírozás kizárásának igazolására is kiterjedő nyilvántartás vezetésére (Vet. Vhr. 13 § (1) és (6) bekezdés), valamint köteles volt tevékenységének éves kiértékelésére (Vet. Vhr. 13/A § (2) bekezdés). A kiértékeléshez és az annak alapját adó bizonylatok, adatok megismeréséhez felperesnek mint vételezőnek a Vet. Vhr. 13/A § (3) bekezdése alapján joga volt.

[37] Az MHD-val kapcsolatban a Felperes általánosságban állította, de részletes érvekkel nem támasztotta alá, hogy az alperes által alkalmazott elszámolást miért nem tartja megfelelőnek. Az alperes által az MHD kalkuláció alapjául szolgáló, majd a kalkuláció jogszerűségét éves felülvizsgálattal igazoló tanulmányok hitelességét, az azokban foglalt megállapítások helytállóságát felperes csak általánosságban vonta kétségbe, de a tanulmányokban foglalt megállapításokat konkrétan megkérdőjelező állításokat nem tett. Az azok hitelességét, illetve szakszerűségét megalapozottan kétségbe vonó állítások, bizonyítékok hiányában az alperes által becsatolt tanulmányokat a Választottbíróság az MHD számítás jogszerűségét alátámasztó bizonyítékként elfogadta. Ezért a Választottbíróság a per adatai alapján nem fogadta el az arra vonatkozó felperesi állításokat, hogy alperes a Vet. 3. § 44) pontját, , 39/A § (1) bekezdés c) pontját, 39/A § (2) bekezdés b) pontját, 39/A § (3) bekezdését, a Vet. 39/F §-át, a Vet. 66. § (1), (4) és (5) bekezdéseit, a Vet. 74. § (1) bekezdésének e) pontját, a Vet. 178/E § (3) bekezdését valamint a Vet. Vhr. 13 § (1) és (6) bekezdését, a Vet. Vhr. 13/A § (2) bekezdését a Vet. Vhr. 13/A § (3) bekezdését, a 13/B § (1) bekezdését, illetve a Vet. Vhr. 121. §-át megszegte.

[38] Az RHD-val kapcsolatban a Választottbíróság a felperesi követelésnek helyt adott. A Választottbíróság értékelte, hogy a felperes alperesi adatszolgáltatás hiányában a pert megelőzően nem rendelkezett adatokkal az elosztói engedélyes által az alperesnek számlázott RHD pontos mértéke tekintetében. Felperes kereseti követelését ezért először a MEKH nyilvánosan elérhető adatbázisából származó adatokra alapította. Miután alperes a per során felfedte bejövő számláinak RHD tartalmát, felperes követelését az alperesi adatok alapján módosította. Felperes az alperes által a per során felfedett adatokra alapozva későbbi előkészítő iratában a perbeli időszak tekintetében részletes kalkulációt nyújtott be az általa megfizetett, illetve az utóbbi adatok alapján jogszerűnek ítélt RHD különbségéről. Alperes az így módosított felperesi követelés egy részét elismerte, az általa előterjesztett kimutatás és az ahhoz kapcsolt általános megjegyzések azonban a Választottbíróság megítélése szerint nem voltak alkalmasak arra az RHD helyes mértékét kétségen kívül megalapozzák. Tekintettel arra, hogy alperes kezdeti számításának hitelessége a fentiek alapján megdőlt, az elismert követelésrésszel csökkentett RHD megalapozottságát a Választottbíróság értékelése szerint az alperesnek kellett volna részletes magyarázatokkal igazolnia, a bizonyítási teher az RHD vonatkozásában megfordult. Miután az alperes bizonyítási kötelezettségének a fentiek szerint nem tett eleget, a Választottbíróság az RHD különbség tekintetében a felperesi kalkulációt fogadta el, és a különbséget alperes által felperesnek (a Ptk. 6:137. §-a, Ptk. 6:142. §-a és Ptk. 6:143.§-a) kártérítésként megfizetni rendelte. Az RHD tekintetében a Választottbíróság döntése a Vet. 39./A § (3) bekezdésének, a Vet. Vhr. 13. § (4) bekezdésének, a Vet. Vhr. 13./A (2) bekezdés b) pontjának, valamint a Vet. Vhr. 38. § (1)-(2) bekezdéseinek - mint a felek közti szerződéses jogviszony részévé vált jogszabályi rendelkezések - alperes általi megsértésén alapul.

[39] Felperes a Ptk. fent megjelölt rendelkezései mellett az együttműködési kötelezettség (Ptk. 6:62. §) alperes általi megsértésére is hivatkozott. Felperes nem dolgozta ki, hogy az együttműködési kötelezettség megsértése mennyiben veendő figyelembe az általa követelt kártérítés mértéke vonatkozásában, azaz az együttműködési kötelezettség alperes általi megsértése miatt mekkora kára merült fel, és erre tekintettel milyen mértékű kártérítést követel. A Választottbíróság megállapította, hogy alperes a Ptk. 6:62. § (1) bekezdésében foglalt együttműködési

kötelezettségét megsértette azzal, hogy a felperes részére az ahhoz szükséges minimális információt sem szolgáltatva, hogy felperes támpontokat kaphasson a részére kiszámlázott villamos energia díj, az RHD és az MHD mértékének ellenőrzéséhez. Felperesnek a MEKH-nél kellett eljárást indítania ahhoz, hogy hozzájuthasson az alperes által kötött villamos energia vásárlási szerződésekhez, alperes bejövő RHD számláit is csak utólag, a per folyamán bocsátotta a felperes rendelkezésére, mint ahogy alperes az MHD-kalkuláció jogosságát megalapozó szakértői véleményt, kiértékeléseket és üzemviteli naplókat is csak a per folyamán adta át felperes részére. Noha a megismert adatok csak az RHD követelés tekintetében vezettek a felperesi követelés megalapozásához, a Választottbíróság megítélése szerint az adatok ismerete hozzájárulhatott volna a felek közti jogvita peren kívüli rendezéséhez. Számszerűsített felperesi igény hiányában az együttműködési kötelezettség megsértését a Választottbíróság a perköltség megosztása körében értékelte.

[40] Felperes keresetében, a tárgyalásokon, illetve előkészítő irataiban a fentiekén kívül a Ptk. több más rendelkezésére is hivatkozott a keresetét megalapozó jogalapként (többek között Ptk. 6:22 (1) bekezdés, Ptk. 6:34. §, Ptk. 6:191. § (2) bekezdés, valamint Ptk. 6:579. § (1) bekezdés). Felperes ezen hivatkozásai azonban a Választottbíróság figyelmeztetése ellenére teljes mértékben kidolgozatlanok maradtak, ezért azokra a Választottbíróság a jelen ítélet indokolásában külön nem tér ki.

[41] A felek által tett bizonyítási indítványokkal kapcsolatban a Választottbíróság rögzíti, hogy felperes a per kezdetén ugyan hangsúlyozta a szakértő szükségességét, indítványa szerint azonban a szakértő igénybevételét a per későbbi szakaszában tartotta volna célszerűnek. A per későbbi szakaszában felperes ugyanakkor a szakértői kirendelésére vonatkozó indítványt nem aktualizálta, arra nem hivatkozott, magánszakértői véleményt sem terjesztett elő. Alperes kezdetben szintén a szakértő igénybevételének szükségessége mellett foglalt állást, kezdettől hangsúlyozta azonban, hogy a szakértő igénybevétele az eljárást csak akkor mozdítja elő, ha a jogszabályok, illetve a Szerződés alapján megállapítható, hogy az alperest a piaci áron való beszerzés kötelezettsége terhelte. Miután utóbbi kötelezettségét alperes a per folyamán vitatta, a szakértő igénybevételére vonatkozó, az előkészítő egyeztetésen tett nyilatkozata okafogyottá vált. A szakértő kirendelését a Választottbíróság az alperest terhelő, a piaci áron való beszerzésre vonatkozó konkrét kötelezettség hiányában nem tartotta szükségesnek. A Választottbíróság a perbeli jogvita eldöntése szempontjából nem tartotta szükségesnek azt sem, hogy alperest a felperes által indítványozott részletességű dokumentumok becsatolására kötelezze. Noha a Választottbíróság nem vitatta, hogy a bizonyítási szükséghelyzetre hivatkozással kért adatokkal a felperes nem rendelkezik, valamint az sem, hogy az alperes a Ptk. 6:62. §-a alapján őt terhelő együttműködési kötelezettséget a számlázásra vonatkozó minimális információ rendelkezésre bocsátásának elmulasztásával megszegte, az alperes üzletmenetébe átfogó betekintést lehetővé tévő, a felperes által meghatározott részletességű adatok a Választottbíróság megítélése szerint nem voltak szükségesek a perbeli jogvita eldöntéséhez.

[42] Mindezek miatt a Választottbíróság a rendelkező részben foglaltak szerint döntött.

[43] Az Eljárási Szabályzat 11. § (2) bekezdése alapján a Választottbíróság úgy határozott, hogy az regisztrációs díjat és választottbírósági díjat 50%-50%-os arányban osztja meg a felek között. Döntésekor a Választottbíróság különösen arra volt figyelemmel, hogy alperes a felek jogviszonyában jelentőséggel bíró tények, adatok egy részét egyáltalán nem, illetve csak a jelen per megindulását követően bocsátotta a felperes rendelkezésére. Noha a felperes által a MEKH közbejöttével megszerzett, illetve az alperes által a jelen per keretei között utóbb a felperes rendelkezésére bocsátott adatok a per érdemében hozott döntést csak kis részben, az RHD követelés vonatkozásában befolyásolták, a Választottbíróság figyelemmel volt arra, hogy a per megindítása az adatok birtokában potenciálisan elkerülhető lett volna. Az eljárási költségeket a Választottbíróság ezért a fenti arányban osztotta meg a felek között.

[44] A Választottbíróság úgy határozott, hogy a jelen perrel kapcsolatos ügyvédi költségek viselése tekintetében az Eljárási Szabályzat 11. § (2) bekezdése alapján eltér a pernyertesség-pervesztesség arányától (1%-99%), és ehelyett 25%-75%-os költségmegosztást alkalmaz. Döntésekor a Választottbíróság többek között a fenti érvekre, valamint a jogi képviselők által végzett eljárási cselekmények indokoltságára, célszerűségére és szükségességére volt tekintettel.

2/6/2024. Választottbíróági ítélet

I. Ha a képviseleti jog hiányában megkötött szerződést a képviselt fél utólag jóváhagyja, akkor ez a jóváhagyás a meghatalmazás hiányát az ügyletkötés időpontjára visszamenőlegesen pótolja, a jóváhagyásnak ugyanaz a hatása, mint ha a képviseleti jogosultság eredetileg is fennállt volna „f1959-es Ptk. 219-221.§, BDT 2014/3109].

II. Az eljárás felfüggesztésének akkor van helye, ha eljárás érdemi kimenetelére kiható előkérdés valamely hatóság vagy bíróság általi eldöntésétől függ. A Választottbíróóság az alperes eljárás felfüggesztés iránti kérelmét nem tartotta megalapozottnak, mert a perfüggőség feltételi nem következtek be, mert a jelen választottbíróági eljárás érdemében való döntés nem függött az alperes által hivatkozott büntető eljárás kimenetelétől. [Eljárási Szabályzat 5.§]

III. Az eljáró tanács elutasította alperes hatásköri kifogását arra való hivatkozással, hogy az alperes a Fővárosi Törvényszék előtti eljárásban kifejezetten úgy nyilatkozott, hogy a felek között érvényes írásbeli választottbíróági szerződés jött létre, a választottbíróági kikötést a felek kifejezetten megtárgyalták és elfogadták. Továbbá, arra is, hogy az alperes a Fővárosi Törvényszék előtti eljárásban úgy döntött, hogy nem kívánja, hogy az ügyét az állam bírósága tárgyalja, hanem kifejezetten kérte az állam bírósága eljárásának megszüntetését, az általa érvényesnek tartott választottbíróági kikötésre tekintettel. [Ptk. 1:3 § (1)-(2) bek. 1:4 § (1) bek.és 1:5 § (1) bek. Eljárási Szabályzat 30. § (1) bek.]

Az ítélet alapjául szolgáló tényállás

[1] Felperes szerződéses jogelődje a később felszámolás alá került Sz. Bank Zrt. és az alperes között 2012. január 27. napján szerződésszámon hitelszerződés jött létre, mely alapján a bank 200.000.000,- Ft összegű kölcsönt folyósított alperes részére. Alperes 2017. november 24. napján 21.671.760,- Ft összegű törlesztéssel csökkentette a tőketartozását.

[2] Az alperes a fennmaradt fizetési kötelezettségeit a kölcsön felmondását követően nem teljesítette, melyből következően az alperesnek a hitelszerződésből eredően 178.328.240,- Ft tőketartozása, a tőketartozás után 2017. február 1. napjától a 3 hónapos BUBOR + 10.5% mértékű késedelmi kamat tartozása áll fenn. Ezen összegből a felperes a jelen választottbíróági eljárásban pergazdaságossági okból csupán 30.000.000,- Ft tőkeösszeget és ennek kamatait kívánta érvényesíteni, jogfenntartással élve a követelés fennmaradó része tekintetében.

[3] A hitelező bank alperessel szembeni a hitelszerződésből eredő követelését a felperes 2020. május 20-án napján kötött szerződéssel vásárolta meg, mely alapján azt a bank, mint engedményező 2020. július 1-i napi hatállyal a felperesre, mint engedményesre ruházta át. Az engedményezés tényét tanúsító okiratot felperes a keresetlevele mellékleteként benyújtotta a Választottbíróósághoz. Az engedményezésről a felperes az alperest 2020. július 1. napján kelt átruházási értesítéssel tájékoztatta, melyet keresetlevele mellékleteként a Választottbíróósághoz benyújtott.

Peres felek nyilatkozatai

[4] Felperes keresetlevelében foglalt elsődleges kereseti kérelmében kérte a Választottbíróságot, hogy kötelezze az alperest a ... számú hitelszerződésből eredően 30.000.000,- Ft tőke, ezen tőkeösszeg után, 2017. február 1. napjától a kifizetés napjáig a Hitelszerződés 10.1 pontja alapján számított késedelmi kamat megfizetésére, továbbá felperes eljárásban felmerült költségének megfizetésére. Felperes az azonos jogviszonyból fennálló további követelése érvényesítése tekintetében jogfenntartással élt.

[5] Felperes elsődleges kereseti kérelme jogalapjául hivatkozott az 1959-es Ptk. 526. § (2) bekezdésére, valamint a hitelszerződés 8.1 pontjára, mely szerint „Ügyfél a Hitelszerződés alapján keletkező tartozását a futamidő végén, egy összegben köteles megfizetni Bank részére.” Az engedményezés jogalapjául pedig a Ptk. 6:193. § (2)-(3) bekezdéseit, valamint a 6:202 §-t jelölte meg.

[6] Abban a kérdéskörben, hogy a felperesi jogelőd bank által aláíró egyik személy, GZS nem rendelkezett a tárgybeli hitelszerződés aláírásakor cégjegyzési joggal, felperes úgy nyilatkozott, hogy a 1959-es Ptk. 217. § (2) bekezdése alapján a teljesítéssel a szerződés érvényessé vált akkor is, ha a felek az aláírást mellőzték. Hivatkozott továbbá a BH+2014.9.406 döntésben megnyilvánuló bírói gyakorlatra, mely szerint az álképviselő jognyilatkozat jóváhagyásnak minősül, ha a pénzügyi intézmény a saját alapszabályától eltérő módon aláírt kölcsönszerződésben vállalt kötelezettségének eleget tesz.

a. Felperes 2024. március 26-i beadványában másodlagos kereseti kérelemként, arra az esetre, ha a Választottbíróság nem tartja megalapozottnak az elsődleges kereseti kérelmében foglaltakat, kérte a Választottbíróságot, hogy kötelezze az alperest jogalap nélkül gazdagodás jogcímén 30.000.000,- Ft tőke, valamint a 30.000.000,- Ft tőke után a folyósítás napjától, tehát 2012. január 25. napjától kezdődően a megfizetésig terjedő időre számított, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamat megfizetésére, és felperes eljárásban felmerült költségének megfizetésére.

[7] Felperes másodlagos kereseti kérelmével összefüggésben előadta, hogy amennyiben az Eljáró Tanács nem tartja megalapozottnak elsődleges kereseti kérelmét azzal összefüggésben, hogy a bank részéről aláíró egyik személy GZS nem rendelkezett a kérdéses időszakban cégjegyzési joggal, akkor másodlagos kereseti kérelmének jogalapjául a jogalap nélküli gazdagodásra, és a 1959-es Ptk. 361.§-ra hivatkozik, tényként pedig hivatkozik az elsődleges kereseti kérelme körében előadott tényelőadásra. Ekörben hivatkozott arra, hogy az alperes nem vitatta a kölcsönszerződés tartalmát, a kölcsön folyósításának tényét, mely álláspontja szerint megalapozza, hogy az alperes a folyósított összeggel jogalap nélkül gazdagodott, ezért köteles ezt az előnyt a felperes, mint engedményes részére visszatéríteni.

[8] Alperes a felperes elsődleges kereseti kérelme tárgyában előadta, hogy tárgybeli hitelszerződésnek a felperesi jogelőd bank általi aláírása nem volt szabályszerű, tekintettel arra, hogy a hitelszerződést a bank részéről aláíró egyik személy, GZS a hitelszerződés dátuma szerinti időpontban nem rendelkezett cégjegyzési joggal. E körben hivatkozott a 1959-es Ptk. 205.§ (1) bekezdésére, mely szerint a szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre.

[9] Alperes hivatkozott továbbá a rHpt. 210.§ (1)-re, mely szerint hitelszerződés csak írásban köthető, valamint a 1959-es Ptk. 217.§ (1)-re, mely szerint ha a jogszabály a szerződés megkötésére írásbeli alakot szab, az alakiság megsértésével megkötött szerződés semmisnek minősül.

[10] Alperes előadta továbbá, hogy a felperesi jogelőd egyik aláírója cégjegyzési joga hiányában a hitelszerződés nem is jött létre. Az álképviselő jognyilatkozata, tekintettel a 1959-es Ptk. 221.§-ra a képviseltet nem köti, így kölcsönös akaratnyilatkozat hiányában a szerződés létre sem jött.

[11] Alperes másodlagos kereseti kérelme tekintetében az alperes 2024. április 8-i beadványában ismételt hatásköri kifogással élt, hivatkozva arra, hogyha az alperes jogalap nélkül gazdagodott, akkor az azt jelenti, hogy a felek között nem jött létre jogviszony, ezáltal

választottbírói szerződés sem jöhetett létre érvényesen. Ekörben hivatkozott továbbá a Vbt. 5.§ (3) bekezdésére, mely szerint a választottbírói szerződést írásba kell foglalni.

[12] Alperes előadta továbbá, hogy a jelen választottbírói eljárás alperese, mint VI.r. vádlott ellen a Fővárosi Törvényszék előtt B.... számon büntető eljárás van folyamatban hűtlen kezelés és más bűncselekmények miatt. Ezen büntető eljárás vádirata 74. oldalán rögzítésre került, hogy a „Sz. Bank Zrt. felszámolását végző ... Kft, mint sértett polgári jogi igényt jelentett be alperes hitelügylete kapcsán ..., - Ft összegben.”

[13] Későbbi beadványában ekörben alperes előadta, hogy a felek között nem vitás, hogy a Fővárosi Törvényszék előtt B.538/2022 számon folyamatban lévő büntető eljárásban a nyomozás során Felperes jogelődje polgári jogi igényt terjesztett elő. Alperes állítása szerint a Be. 355. és 558. §-aiból következően a hivatkozott büntető eljárásban a felperesi jogelőd polgári jogi igényt terjesztett elő, melyről a vádirat megküldésével a bíróság tájékoztatta az abban az eljárásban terhelt alperes részére, így a vádirat kézbesítésével perfüggősség állt be.

[14] Mindezekkel összefüggésben kérte a választottbírói eljárás felfüggesztését a büntető per jogerős befejezéséig, mivel a büntető per kimenetele érdemi hatással lehet a jelen választottbírói eljárás érdemi elbírálására.

[15] Felperes nem vitatta alperes azon tényelődését, miszerint az alperes által megjelölt büntetőeljárás nyomozati szakaszában a felperesi jogelőd polgári jogi igényt terjesztett elő. Ugyanakkor hivatkozott arra, hogy a büntető eljárásban nem következhet be jogutódlás, ezért jogérvényesítő félként a felperes jogutódként nem tud belépni. Felperes állítása szerint továbbá a büntető eljárásban előterjesztett polgári jogi igény vonatkozásában a perindítás joghatásai még nem álltak be.

[16] Mindezekre tekintettel a felperes kérte az alperes által előterjesztett eljárás felfüggesztésére irányuló indítvány elutasítását.

Hatáskör

[17] Alperes 2023. szeptember 11-i beadványában hatásköri kifogást nyújtott be. Elsődlegesen arra hivatkozott alperes, utalva a 1959-es Ptk. 205/A§-ra és a 2/2011. PK véleményre, hogy a hitelszerződés, és annak a Választottbírói illetékességét kikötő 18.2 pontja olyan a felperesi jogelőd által előre meghatározott szerződési feltétel, amelyet a felek nem tárgyaltak meg, és így az általános szerződési feltételnek minősül. Másodlagosan hivatkozott a BH 2012.12.296 I. eseti döntésre, mely szerint a választottbírói kikötés csak akkor válik a szerződés részévé, ha azt a másik fél külön, figyelemhívó tájékoztatást követően kifejezetten elfogadja, mely felperes állítása szerint nem történt meg. Harmadlagosan alperes utalt továbbá a 1959-es Ptk. 209.§ (1) bekezdésére is, mely alapján álláspontja szerint a hitelszerződés 18.2 pontja Választottbírói illetékességét megállapító pontja a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan a fogyasztó hátrányára megállapított feltétel.

[18] Felperes válasziratában vitatta azon alperesi érvelést, mely szerint a hitelszerződés 18.2 pontjában foglalt választottbírói kikötés tisztességtelen feltétel volna. Hivatkozott arra is, hogy a jogász végzettségű alperes pontosan ismerve a választottbírói kikötést, azt elfogadta. Utalt arra, hogy az eljárás tárgyával megegyező tárgykörben a Fővárosi Törvényszék az eljárást a hitelszerződésben szereplő érvényesen létrejött választottbírói kikötésre tekintettel megszüntette. Csatolta továbbá a Fővárosi Törvényszék előtti eljárásban előterjesztett alperesi beadványt, melyben alperes azt állította, hogy a kereset a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbírói hatáskörébe és illetékességébe tartozik, és ezért kérte az eljárás megszüntetését. Hivatkozott továbbá a 9/7/2018. számú elvi jelentőségű választottbírói ítéletre is, mely szerint amennyiben a választottbírói kikötés nem csupán az ÁSZF részét képezi, hanem arra, konkrét beazonosítható utalás található az egyedi kölcsönszerződésben, akkor a választottbírói hatáskörrel rendelkezik az úgy elbírálására.

[19] Az eljáró tanács alperes hatásköri kifogását 2023. november 28-i dátumú végzésében elutasította. Végzésében az eljárás tanács hivatkozott arra, hogy az alperes a Fővárosi

Törvényszék előtti eljárásban kifejezetten úgy nyilatkozott, hogy a felek között érvényes írásbeli választottbírói szerződés jött létre, a választottbírói kikötést a Felek kifejezetten megtárgyalták és elfogadták. Továbbá, arra is, hogy az alperes a Fővárosi Törvényszék előtti eljárásban úgy döntött, hogy nem kívánja, hogy az ügyét az állam bírósága tárgyalja, hanem kifejezetten kérte az állam bírósága eljárásának megszüntetését, az általa érvényesnek tartott választottbírói kikötésre tekintettel. Tekintettel ezen tényekre, az eljáró tanács hivatkozva a Ptk. 1:3 § (1)-(2) bekezdésekre, az 1:4 § (1) bekezdésre és 1:5 § (1) bekezdésre, valamint a hatásköri kifogást elutasító végzés indokolásában részletezett további indokok alapján utasította el az alperes hatásköri kifogást.

A Választottbírói ítélete

[20] A felperes elsődleges kereseti kérelme alapos az alábbiak szerint.

[21] Alperes egyik védekezése szerint a felek között 2012. január 27-én „Hitelszerződés” elnevezéssel létrejött megállapodás – mivel nem teljesíti a rHpt. 210. § (1) bekezdése szerinti írásbeliséget – a 1959-es Ptk. 217. § (1) bekezdése szerint semmis. A Választottbírói ítélet szerint a kereset F/2. alatt csatolt szerződés írásbeli alakban jött létre. A 1959-es Ptk. 218. § (1) bekezdése szerint írásbeli alak jogszabály vagy megállapodás általi előírása esetén a feleknek legalább a szerződés lényeges tartalmát írásba kell foglalniuk. Jelen esetben ez megtörtént, mert a felek minden, az adott szerződéstípus esetében lényegesnek számító kérdést rendeztek a megállapodásukban. A szerződést a felek papíron, mint tartós adathordozón magyar nyelven írásjelekkel rögzítették és aláírták, így az írásbeliség feltételei teljesültek.

[22] Az a tény, hogy a hitelnyújtó bank aláírása nem volt cégszerű nem az írásbeliség hiányát, hanem a 1959-es Ptk. 221. § szerint azt eredményezheti, hogy a képviselt fél utólagos jóváhagyásának hiányában a szerződés létre sem jön és az álképviselő kártérítés fizetésére köteles.

[23] A 1959-es Ptk. 219-221.§-aihoz kapcsolódó, a felperes által hivatkozott BH+2014.9.406 döntésben is megnyilvánuló bírói gyakorlat szerint, ha a képviseleti jog hiányában megkötött szerződést a képviselt fél utólag jóváhagyja, akkor ez a jóváhagyás a meghatalmazás hiányát az ügyletkötés időpontjára visszamenőlegesen pótolja, a jóváhagyásnak ugyanaz a hatása, mint ha a képviseleti jogosultság eredetileg is fennállt volna (BDT 2014/3109).

[24] A jelen választottbírói eljárásban nem merült fel, hogy a felperesi jogelőd bank részéről eljáró, cégjegyzési jog hiányában aláíró GZS rosszhiszeműen lépte volna túl képviseleti jogkörét, erre alperes nem hivatkozott, és ezt nem is bizonyította. Ezért a felperesi jogelőd részéről cégjegyzési jog hiányában eljáró GZS jóhiszemű álképviselőnek minősül. A banknak lehetősége volt döntenie arról, hogy a megfelelő aláírás hiányában teljesíti-e az alperes irányában a hitelszerződésben vállalt kötelezettségét, azaz a kölcsön folyósítását. Egy ilyen összegű kölcsön folyósítását, még aláírt hitelszerződés birtokában is a folyósító bank számos társosztálya általi ellenőrzés előzi meg, így életszerűtlen lenne azt feltételezni, hogy az aláírt hitelszerződés alapján a kölcsön nyújtása nem bank, azaz jelen esetben a képviselt személy tudatos döntése volt. A felperesi jogelőd bank a kölcsönt folyósította, ezáltal az álképviselő jognyilatkozatát jóváhagyta. A vonatkozó jogszabályi rendelkezésből nem vezethető le olyan értelmezés, hogy jóváhagyás csak meghatározott (írásbeli) formában tehető, sőt úgy a választottbírói (Pénz- és Tőkepiaci Állandó Választottbírói ítélet 1/2017. sz. ügy), mint a rendes bírói joggyakorlat (EBD 2016.P.2., BH 2014/303.) is elismeri, hogy a jóváhagyás nincs alakszerűséghez kötve, azt írásban, szóban vagy ráutaló magatartással egyaránt meg lehet tenni.

[25] A Választottbírói ítélet álláspontja szerint a felperesi jogelőd bank a perbeli kölcsön – a Hitelszerződés 5.1. pontja szerinti folyósítási feltételek teljesülésének ellenőrzését követő – kifizetésével, mint ráutaló magatartással az álképviselő jognyilatkozatát jóváhagyta, úgyhogy a Hitelszerződést úgy kell tekinteni, mintha azt a bank képviseletében már eredetileg is megfelelően felhatalmazott személyek írták volna alá.

[26] Alperes nem vitatta, hogy a felperesi jogelőd a számára a hitelkeret teljes összegét folyósította, amiből alperes 21.671.760,- Ft összeget fizetett vissza, így a Választottbírói ítéletnek a

periratok alapján nem volt kétsége, hogy alperes tartozása a keresettel érvényesített 30.000.000,- Ft tőkeösszeg tekintetében fennáll.

[27] Felperes a keresetében a Hitelszerződés 10.1. pontjában meghatározott mértékű késedelmi kamat megfizetésére is kérte kötelezni alperest. Ezen szerződési rendelkezés szerint „a késedelmi kamat mértéke a vonatkozó Kamatbázis plusz Kamatfelár plusz éves 6,00 % kamat együttes mértéke”. A Hitelszerződés 2.1. pontja szerint a Kamatbázis a 3 (három) hónapos BUBOR-nak felel meg. A 3 hónapos BUBOR mértékét felperes 2024. március 26-i beadványában megjelölte. Alperesi vitatás hiányában a Választottbíróság ezen kamatmértékeket elfogadta. A Hitelszerződés azonban Kamatfelár-ra vonatkozó definíciót nem tartalmaz, a felperes által megjelölt 4,5 %-os mértéket a Hitelszerződés 2.2. pontja „Kamat” és nem „Kamatfelár” elnevezés alatt határozza meg. Mivel felperes a Kamatfelár, mint a késedelmi kamat egyik összetevőjének mértékét nem bizonyította, a Választottbíróság azt nem tudta figyelembe venni. Erre tekintettel a Választottbíróság az éves késedelmi kamatot 3 havi BUBOR + 6 % mértékben fogadta el.

[28] Felperes bizonyította, az alperes pedig nem vitatta, hogy a felperesi jogelődtől engedményezés útján a felperes érvényesen megszerezte a hitelszerződésből fakadó követeléseket.

[29] Tekintettel arra, hogy a felperes elsődleges kereseti kérelme túlnyomórészt alapos volt, a Választottbíróságnak nem kellett vizsgálnia a felperes másodlagos kereseti kérelmét, így az ekörben az alperes által ismételt előterjesztett hatásköri kifogást sem. Megjegyzendő azonban, hogy a másodlagos kereseti kérelem tárgyában a felperes nem is rendelkezett felperesi legitimációval, hiszen a felperesi jogelőd és a felperes közötti engedményezés a tárgybeli hitelszerződésből eredő követelések átruházására irányult, így nem foglalta magába az esetleges jogalap nélküli gazdagodásból fakadó igény átruházását.

[30] A Választottbíróság az alperes eljárás felfüggesztés iránti kérelmét nem tartotta megalapozottnak. Az Eljárási Szabályzat 5.§ -a alapján az eljárás felfüggesztésének akkor van helye, ha eljárás érdemi kimenetelére kiható előkérdés valamely hatóság vagy bíróság általi eldöntésétől függ. A jelen választottbírósági eljárás érdemében való döntés nem függött az alperes által hivatkozott büntető eljárás kimenetelétől, már csak azért sem, mert a felperesi jogelőd bank érvényesen átruházta a hitelszerződésből származó követelését a felperesre, így az átruházás folytán a felperesi jogelőd, már nem rendelkezik ezzel a követeléssel, ennél fogva a büntető eljárás és az ott esetlegesen érvényesíteni kíván polgári jogi igény a jelen választottbírósági eljárásban peresített követelésre már nem lehet hatással.

[31] Az alperes által hivatkozott perfüggőség sem állt be a felperesi jogelőd által a büntető eljárásban előterjesztett polgári jogi igény alapján. A Pp. 176. § (1) d) szerint perfüggőség akkor következik be, azonos felek között ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog irányt indított más perben a perindítás joghatása már beállt. Ezzel szemben tényként megállapítható, hogy a büntető eljárásban előterjesztett polgári jogi igény tekintetében a felperes nem fél, ezért nem beszélhetünk a két eljárásban azonos felekről. Ezentúl, az alperes által előterjesztettekben az sem volt megállapítható pontosan mi a polgári jogi igény ténybeli alapja és jogalapja, illetve hogy az alperes által állított perindítás joghatása a polgári jogi igény vonatkozásában milyen dátummal állt be. Tekintettel a fentiekre, a perfüggőség feltételi nem következtek be.

Vb/23034

Bulletin – A Kereskedelmi Választottbíróság online folyóirata

Felhívás Szerzőknek

A Bulletin – a Kereskedelmi Választottbíróság online folyóirata – 2024. évben azzal a céllal indult útjára, hogy digitális korunkban szorosabb kapcsolatot alakítson ki a választottbíráskodás felhasználói – egyrészt a hazai és külföldi vállalkozások, másrészt a választottbíráskodással foglalkozó elméleti, illetve gyakorló szakemberek – között.

A Bulletin Szerkesztőbizottsága folyamatosan várja a választottbíráskodás iránt elkötelezett, e jogintézmény hazai fejlődéséért és népszerűsítéséért tenni akaró szerzők tanulmányait, cikkeit és egyéb írásait – magyar és angol nyelven – az alábbi rovatokba.

Tanulmányok

A Tanulmányok rovat célja a tudományos igényességgel megírt, hosszabb terjedelmű kéziratok közzététele. A Tanulmányok rovatba küldött kéziratok optimális terjedelme 1 szerzői ív (40.000 leütés), melytől +/- 50%-os mértékű eltérés megengedett.

Joggyakorlat

A Joggyakorlat rovat a választottbíráskodással kapcsolatos hazai-, illetve külföldi jogalkotás, valamint nemzetközi és hazai bírói, választottbírói fórumok által hozott fontosabb döntések bemutatására kíván lehetőséget nyújtani. A Joggyakorlat rovatba küldött kéziratok optimális terjedelme 0,5 szerzői ív (20.000 leütés).

Szemle

A Szemle rovat magyar és idegen nyelvű, választottbíráskodással foglalkozó könyvekről, egyéb kiadványokról készített ismertetések, recenziók közzétételére, valamint aktuális hazai és külföldi rendezvények, konferenciák bemutatását célozza. A rovatba szánt kéziratok optimális terjedelme 0,5 szerzői ív (20.000 leütés).

Formai követelmények

Kérjük szerzőinket, hogy – a Szerkesztőbizottság munkájának megkönnyítése érdekében – közlésre szánt kézírataikat az alábbi linken található formai követelmények betartásával küldjék meg a vb@mkik.hu címre.

A kéziratokat az alábbi e-mail címre várjuk: a vb@mkik.hu címre.

A Szerkesztőbizottság